

Justerat tisdagen den 29 april avseende § 141, i övrigt tisdagen den 13 maj 2003.

Conny Andersson
§§ 136-138, 140-142

Inger Linge
§§ 136-138, 140-142

Tore Lidbom

Tullia von Sydow
§ 139

Erik Langby
§ 139

Ordföranden inledde dagens sammanträde med en parentation över Folke Schött, tidigare landstingsråd och ledamot av fullmäktige, som avlidit.

Anf. 1

§ 136 **Inledning**

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Upprop förrättades varvid närvaro och frånvaro på grund av anmälda förhinder antecknades i enlighet med bilagda uppsproslista, bilaga 1.

Fullmäktige godkände de anmälda förhindren.

§ 137 **Kungörelse**

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde utsändes den 15 april 2003 till fullmäktiges ledamöter och ersättare och länsstyrelsen. Kungörelsen anslogs samma dag på landstingets anslagstavla.

Tillkännagivande om sammanträdet infördes den 22 april 2003 i tidningarna på sätt fullmäktige beslutat.

Det antecknades att sammanträdet utlysts i laga ordning.

§ 138 **Justering**

Anf. 2

Att jämte ordföranden justera sammanträdet protokoll avseende §§ 136-138 samt 140-142 utsågs förste och andre vice ordföranden samt avseende § 139 Tullia von Sydow och Erik Langby.

Protokollet ska justeras senast tisdagen den 13 maj 2003.

Fullmäktige beslutade härfter enligt ordförandens förslag att växeltjänstgöring fick ske under behandlingen av § 139.

Beslutsärenden

§ 139

Revisionsberättelser över dels landstingsstyrelsens, dels övriga nämnders, styrelser och bolags verksamhet för år 2002 (förslag 18)

LS 0303-1383

Anf. 4

Ärendet bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 8 april 2003.

Ordföranden inledde med information om kommunallagens jävsregler.

Landstingsstyrelsen togs först upp till behandling.

I ärendet yttrade sig Kenneth Strömberg, Elwe Nilsson, landstingsrådet Stig Nyman, Anders Linder, John Glas, Erik Langby, Jan Strömdahl, Elin Låby, landstingsrådet Ingela Nylund Watz, Per-Egon Johansson, Georg Gustafsson, Lotten von Hofsten, Rolf Bromme, Sten Erson Wester, Mats Skoglund, Elena Dingu-Kyrklund samt Gerard Rikken.

YRKANDEN

1) bifall till s-, v- och mp-ledamöternas förslag innebärande att inte bevilja ansvarsfrihet för följande ledamöter i landstingsstyrelsen för verksamheten år 2002: Charlotte Broberg, Bo Ehlin, Mikael Freimuth, Monica Karlsson, Ralph Lédel, Elwe Nilsson, Nils Oskar Nilsson, Stig Nyman, och Birgitta Rydberg samt tjänstgörande ersättarna Ann-Marie Larsson, Inger Linge och Boris von Uexküll.

2) bifall till m-, kd- och fp-ledamöternas förslag innebärande beviljande av ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen för verksamheten år 2002.

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit s-, v- och mp-ledamöternas yrkande innebärande att inte bevilja ansvarsfrihet för följande ledamöter i landstingsstyrelsen för verksamheten år 2002: Charlotte Broberg, Bo Ehlin, Mikael Freimuth, Monica Karlsson, Ralph Lédel, Elwe Nilsson, Nils Oskar Nilsson, Stig Nyman, och Birgitta Rydberg samt tjänstgörande ersättarna Ann-Marie Larsson, Inger Linge och Boris von Uexküll.

Begärd votering genomfördes härfter enligt följande godkända voteringsproposition. Den som bifaller s-, v- och mp-ledamöternas förslag innebärande att inte bevilja

ansvarsfrihet för följande ledamöter i landstingsstyrelsen för verksamheten år 2002: Charlotte Broberg, Bo Ehlin, Mikael Freimuth, Monica Karlsson, Ralph Lédel, Elwe Nilsson, Nils Oskar Nilsson, Stig Nyman, och Birgitta Rydberg samt tjänstgörande ersättarna Ann-Marie Larsson, Inger Linge och Boris von Uexküll röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat att bevilja landstingsstyrelsen ansvarsfrihet för verksamheten år 2002.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablåen utvisade 74 ja-röster, 74 nej-röster samt att 1 ledamot avstått. Eftersom det förelåg lika många röster för båda förslagen avgjorde ordföranden ärendet med sin utslagsröst.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 2.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att inte bevilja ansvarsfrihet för följande ledamöter i landstingsstyrelsen för verksamheten år 2002: Charlotte Broberg, Bo Ehlin, Mikael Freimuth, Monica Karlsson, Ralph Lédel, Elwe Nilsson, Nils Oskar Nilsson, Stig Nyman, och Birgitta Rydberg samt tjänstgörande ersättarna Ann-Marie Larsson, Inger Linge och Boris von Uexküll.

De ledamöter och ersättare som innehåft uppdrag i landstingsstyrelsen år 2002 deltog ej i behandlingen och beslutet avseende landstingsstyrelsen.

RESERVATION

M-, fp- och kd-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för det egna yrkandet.

Härefter ajournerades sammanträdet för att de ledamöter som varit jäviga under behandlingen av landstingsstyrelsen skulle ges möjlighet att återinträda.

Härefter togs Hälso- och sjukvårdsnämnden upp till behandling

Anf. 38

I ärendet yttrade sig Göran Hammarsjö, Mats Ifvarsson, landstingsrådet Stig Nyman, Andres Käärik, landstingsrådet Inger Ros samt Åke Askensten.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att bevilja ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden för verksamheten år 2002.

De ledamöter och ersättare som innehåft uppdrag i hälso- och sjukvårdsnämnden under år 2002 deltog ej i behandlingen och beslutet avseende hälso- och sjukvårdsnämnden.

Härefter togs Sydvästra sjukvårdsstyrelsen upp till behandling

Anf. 47

I ärendet yttrade sig Göran Hammarsjö, Mats Ifvarsson, Cecilia Carpelan, Gunilla Helmerson samt landstingsråden Inger Ros och Ingela Nylund Watz.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att bevilja ansvarsfrihet för Sydvästra sjukvårdsstyrelsen för verksamheten år 2002.

De ledamöter och ersättare som innehaft uppdrag i Sydvästra sjukvårdsstyrelsen under år 2002 deltog ej i behandlingen och beslutet avseende Sydvästra sjukvårdsstyrelsen.

Härefter togs övriga nämnder och styrelser i revisorsgrupp I och II upp till behandling.

Anf. 53

I ärendet yttrade sig Göran Hammarsjö, Kenneth Strömberg, landstingsrådet Ingela Nylund Watz, Åke Askensten samt Christer Hedberg.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att bevilja ansvarsfrihet för övriga nämnder, styrelser och bolag inom revisorsgrupp I och II för verksamheten år 2002

att uppdra åt landstingets ombud vid respektive bolagsstämma rösta för

att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2002 års verksamhet.

De ledamöter och ersättare som innehaft uppdrag i berörda nämnder, styrelser och bolag inom revisorsgrupp I och II under år 2002 deltog ej i behandlingen och beslutet för de nämnder och styrelser i vilka de innehaft uppdrag.

§ 140

Årsredovisning för 2002 för Stockholms läns landsting och dess bolag (förslag 19)

LS 0209-0403

Anf. 59

Ärendet bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 8 april 2003.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Ingela Nylund Watz, Stig Nyman och Birgitta Sevefjord, Mia Birgersson, landstingsrådet Birgitta Rydberg samt Åke Askensten.

BESLUT

Fullmäktige beslutade

att godkänna den framlagda årsredovisningen för landstingskoncernen för år 2002

att disponera resultatenheternas resultat enligt vad som föreslås i bilagan

att bevilja Waxholms Ångfartygs AB ett långfristigt lån fr o m januari 2003 på 27 910 000 kronor avseende 2002 års investeringar

att fastställa villkorat aktieägartillskott till AB Storstockholms Lokaltrafik för 2002 års verksamhet till 3 595 700 000 kronor

att uppdra åt landstingets ombud vid AB Storstockholms Lokaltrafiks bolagsstämma, under förutsättning av revisoreernas tillstyrkande, rösta för

att de i årsredovisningen intagna resultat- och balansräkningarna fastställs med det tillskott som beslutas av landstingsfullmäktige

att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2002 års verksamhet

att fastställa villkorat aktieägartillskott till Landstingshuset i Stockholm AB för 2002 års verksamhet till 262 940 000 kronor

att uppdra åt landstingets ombud vid Landstingshuset i Stockholm AB:s bolagsstämma, under förutsättning av revisoreernas tillstyrkande, rösta för

att de i årsredovisningen intagna resultat- och balansräkningarna fastställs med det tillskott som beslutas av landstingsfullmäktige

att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2002 års verksamhet.

Härefter frågade ordföranden om fullmäktige vid dagens sammanträde även kunde ta upp avsägelse och val till landstingsförbundets kongress.

Fullmäktige beslutade

att ärendet fick behandlas vid dagens sammanträde.

Yttranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 29 april 2003

Parentation

Anförande nr 1

O r d f ö r a n d e n: Alldeles nyligen möttes vi av det tragiska budet att Folke Schött avlidit. Folke Schött avled i söndags, den 27 april, 51 år gammal.

Folke var en i högsta grad aktiv politiker. Det politiska intresset grundlades redan i unga år. Han var under studietiden aktiv i Fria Moderata Studentförbundet, där han en tid var vice ordförande. Hans journalistiska förmåga och hans goda och breda politiska kunskaper ledde så småningom fram till posten som redaktör på Moderaternas tidning Medborgaren.

Folkes internationella engagemang tog sig tidigt uttryck, bland annat i ett aktivt arbete för det europeiska samarbetet långt innan Europeiska unionen tagit form. I det arbetet utvecklades också personliga vänskapsband med flera andra som liksom Folke brann för det europeiska samarbetet.

Under åren 1982–1988 var Folke ledamot av Stockholms stadsfullmäktige. Men mest minns vi nog Folke för hans långa koppling till Stockholms läns landsting. Till landstinget kom Folke i slutet av 70-talet, först som politisk sekreterare mellan 1979 och 1987, då han arbetade tillsammans med bland annat Peggy Lagerström. År 1982 valdes Folke in i fullmäktige som ersättare, för att 1991 väljas in som ordinarie ledamot här i landstingsfullmäktige.

Även om Folke hade en osedvanlig bredd i sitt politiska kunnande intog sjukvårdsfrågorna en alldeles särskild plats i hans engagemang. År 1992 blev Folke ledamot av hälso- och sjukvårdsnämnden för att sedan bli vice ordförande under åren 1995–2002. Hans breda kunskaper på sjukvårdsområdet ledde fram till uppdraget som landstingsråd under åren 1995–2002.

Folke var en skicklig debattör. Oavsett om han äntrade talarstolen i den här fullmäktigesalen eller i Stockholms stadshus eller i någon annan församling fanns det anledning att lyssna. Folke argumenterade med både skärpa och insikt, och meningsmotståndare lärde sig snabbt att Folke inte var att leka med. Men lika hård som Folke var i debatten, lika mjuk och mänsklig var han efter debatten. Många fick lära känna den mjuka och omtänksamma sidan av Folke Schött.

I den här stunden går vår tanke och vårt djupa deltagande också till Marie och barnen. Marie Ljungberg Schött är ledamot i landstingsfullmäktige och Folkes fru sedan några år tillbaka. Vi vet att Marie och barnen var en ny och oersättlig del av Folkes liv.

Vi sörjer en skicklig och engagerad politiker, en varm och omtänksam medmänniska och en kamrat. Vi hedrar Folke Schöotts minne med en stunds stillhet.

(Tyst minut) Anförandet åhördes av ledamöterna stående.

§ 138 Justering

Ordföranden: Jag föreslår att fullmäktige till justeringsmän avseende punkterna 1–3 och punkten 5 utser ordföranden samt förste och andre vice ordförandena. När det gäller punkten 4 föreslår jag att vi utser två icke jäviga justeringsmän. Kan jag få förslag på sådana?

Anförande nr 2

Sven - Inge Ny lund (s): Jag föreslår Tullia von Sydow.

Anförande nr 3

Jan Olov Sundström (m): Jag föreslår Erik Langby.

Ordföranden: Jag förklarar Tullia von Sydow och Erik Langby valda till justeringsmän för punkten 4.

Med tanke på de ärenden som ligger framför oss bör vi också fatta beslut om att medge avsteg från gällande arbetsordning avseende växeltjänstgöring under ett och samma ärende. Kan vi bevilja att ett sådant undantag får göras för dagens fullmäktigesammanträde? Svaret är ja.

§ 139 Revisionsberättelser över dels landstingsstyrelsens, dels övriga nämnders, styrelser och bolags verksamhet för år 2002 (förslag 18)

Andre vice ordföranden: Vi ska nu behandla det första av de sedan det förra fullmäktigemötet bordlagda ärendena, vilket handlar om revisionsberättelserna. Eftersom det är en hel del nya här ska jag upprepa lite grann av det som sades innan vi inledde diskussionen förra gången.

Först får vi konstatera att detta är en ny behandling och att de synpunkter och yrkanden som framfördes i den debatt som vi förra gången påbörjade nu får betraktas som obefintliga. Alla yrkanden måste därför framföras under dagens fullmäktigemöte.

Som ni vet råder mycket stränga jävsregler för behandlingen av den här frågan. För er information har vi delat ut ett papper där de rent formella bestämmelserna kring jävsfrågorna redovisas. Om någonting av detta verkar oklart kan ni komma fram och diskutera det med de experter som jag har vid min sida. Annars tror jag att vi under de veckor som har gått sedan förra mötet har rätt ut situationen när det gäller vilka som är jäviga och vilka som inte är det.

Frågan om revisionsberättelserna kommer att behandlas i fyra olika delar. Efter varje del kommer vi att fatta beslut om det som vi då har haft överläggningar om. Vi börjar med landstingsstyrelsen, sedan går vi in på hälso- och sjukvårdsnämnden och därefter på sydvästra sjukvårdsstyrelsen, och slutligen behandlar vi övriga nämnder och styrelser. Efter varje avsnitt fattar vi som sagt beslut om de frågor som ingår i det.

Ingen som är jävig får delta i behandlingen, dock med undantag för dem som på något sätt har blivit utpekade och fått någon anmärkning riktad mot sig i de revisionsberättelser som ni har fått utdelade. De är de enda av de jäviga som får delta i överläggningarna. Andra som får delta i överläggningarna är presidieledamöterna i de styrelser som det handlar om.

Varje avsnitt kommer att inledas med att vi ger möjlighet för revisorerna att kommentera och säga vad de har på hjärtat. Därefter finns det möjlighet för dem som anmärkning har riktats emot att lämna förklaringar eller andra sakupplysningar innan vi går in på själva överläggningarna.

De som fått anmärkningar riktade mot sig har också getts möjligheter att inkomma med skriftliga synpunkter och svar. En del har använt den möjligheten, och deras skriftliga synpunkter och svar har ni fått utdelade.

Jag vill också säga att det är viktigt att ni i överläggningarna har klart för er att det bara är de som inte är jäviga som får yrka. De som får delta i debatten trots att de är jäviga får alltså inte ställa några yrkanden utan sådana får lämnas bara av de icke jäviga.

Anförande nr 4

Kenneth Strömberg (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Å revisorsgruppens vägnar redovisade jag vid det förra fullmäktigesammanträdet hur vi från revisionens sida samfällt bedömt och värderat på vilket sätt landstingsstyrelsen har hanterat sitt uppdrag under 2002. Jag tror inte att jag i dag behöver upprepa det, men jag vill i alla fall påminna om några saker.

Vi hade från landstingets revisorer mot bakgrund av tidigare års ekonomiska utveckling med växande underskott, ledningsproblem och revisorskritik för 2002 förväntat oss ett kraftfullt ledarskap för att återskapa den ekonomiska kontroll som lagen kräver och som behövs för verksamhetens trygga bedrivande. I stället har vi fått se problemen under året radikalt förvärras. Det är ett beklagligt faktum att den ekonomiska styrningen under 2002 uppvisat så anmärkningsvärda brister och tillkortakommanden. Underlaget för revisorernas bedömning är mycket väl dokumenterat och entydigt.

Eniga revisorer har riktat anmärkning mot och avstyrkt ansvarsfrihet för de landstingsstyrelseledamöter som tillhört den för utvecklingen ansvariga tidigare majoriteten i landstingsstyrelsen. Vi har däremot tillstyrkt ansvarsfrihet för övriga ledamöter och att framlagd årsredovisning ska av fullmäktige godkännas.

Inför dagens sammanträde har en landstingsledamot, Elwe Nilsson, å sitt partis vägnar i brev begärt en förklaring av revisorerna innan fullmäktige slutligt i dag behandlar ansvarsfrågan. Han har anfört fyra saker, och jag ska räkna upp dem: att budgetunderskottet varit känt av fullmäktige, att ett delårsbokslut upprättats enligt lagen, att detta delårsbokslut den 26 november fastställdes av ett enigt fullmäktige och att revisorerna i sin bedömning antingen missat eller bortsett från det.

Vi har i svarsbrev undertecknat av mig anfört följande:

Det faktum att det varit känt att ett mycket stort underskott hotade befriade på intet sätt landstingsstyrelsen från ansvaret för att inte ha vidtagit åtgärder mot detta och framlagt redovisning och adekvata åtgärdsförslag för fullmäktige. Delårsbokslutet är till för uppföljning och styrning, vilket också påpekades i Elwe Nilssons brev. Vi menar att styrning under löpande år kräver tidigare än i oktober–november framlagda förslag. Det delårsbokslut den dåvarande majoriteten framlade i november hade ett siffermässigt helt korrekt innehåll och kunde därför fastställas av ett enigt fullmäktige.

Detta, ordförande, betyder enligt vår mening inte att fullmäktige, som brevskrivaren tycks mena, godkände den bristande styrning som allvarligt medverkat till denna utveckling. Den dåvarande oppositionens starkt kritiska synpunkter på styrningen framgår också mycket tydligt för den som tar del av ärendet och protokollet. Låt mig också påminna fullmäktige om de kritiska synpunkter revisionen framförde kring landstingets ekonomi och styrning i den höstrapport som vi redovisade för fullmäktige vid novembersammanträdet.

Ordförande! Avslutningsvis: Eniga revisorer avstyrker att ansvarsfrihet beviljas för de styrelseledamöter som tillhört den tidigare majoriteten. För övriga ledamöter tillstyrker vi att ansvarsfrihet beviljas. Vi tillstyrker också att landstingets sammanställda årsredovisning fastställs.

Anförande nr 5

Elwe Nilsson (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Den senare delen av Kenneth Strömbergs anförande visar ju tydligt att det är politik och inte revision det handlar om. Det är värderingar av hur den borgerliga majoriteten i fullmäktige har arbetat. Det är ett ganska märkligt påstående att om landstingsstyrelsen redovisar hur stort underskott man tror att man kommer att få på grund av skatteutjämningsystemet – inom parentes sagt har också majoriteten i Stadshuset nu enligt en artikel i dag begripit hur idiotiskt det är – till och med större än vad det blir i verkligheten och att om fullmäktige godkänner det, är det precis samma sak som det har varit från början. Det är klart att det är godkänt.

Jag tycker att det är så tråkigt att revisionen har blivit politiserad. Jag har full respekt för att socialdemokrater och de övriga i nuvarande majoritet och i dåvarande opposition har synpunkter på hur den borgerliga majoriteten har velat utforma sina budgetar och på att den har obstruerat mot Socialdemokraternas, Göran Perssons eller Bosse Ringholms system, som är en omöjlighet, och mot skattehöjningar under perioden för att täcka in pengar som en ren straffbeskattning. Det är dock fullmäktigeförsamlingen som har beslutat att det är så vi ska arbeta.

Som framgår av revisionsberättelsen har revisorerna ingenting att anmärka på hur landstingsstyrelsen har skött de uppdrag man har fått vad beträffar att korta köer och annat. Men sedan blir man slarvig i formuleringarna. Man ser stora brister i hur vi har följt upp ekonomin i verksamheten. Jag betraktar det faktiskt som en ren felaktighet. Som jag visade förra gången hade landstinget när vi tillträdde Sveriges tredje dyraste sjukvård. När perioden avslutades låg vi någonstans i mitten. Vi hade förbättrat oss cirka tio

positioner i jämförelsen med vad sjukvården kostar per capita i landet. Det tyder på att vi har lyckats med att få bort de köer som fanns. Vi har lyckats med att ge vård åt människorna och med att ha mindre kostnadsökningar per capita i vården än vad andra landsting har klarat.

Detta står mellan raderna, men revisorerna skriver ändå att det är brister i hur verksamhetens ekonomi har följts upp. Det är inte sant. Att underskottet har ökat beror på ett skatteutjämningsystem som är totalt omänskligt. Det är dessutom inte konstigt att det inte stämmer med budgeten. Våra egna direktörer för ekonomin har sagt att det är konstruerat på ett sådant sätt att det är omöjligt att budgetera. Man vet inte vad det blir. Det vet nu också ni i majoriteten. Ni har redan fått nya rapporter som innehåller andra siffror än de som vi hade när det inte var budget. Det är så det är konstruerat. Det är fullkomligt tokigt.

Det finns flera saker som pekar på en politisering. Kenneth Strömberg säger från talarstolen att underskottet har funnits och vuxit under många år. Ja visst! Vad har det med revisionsberättelsen att göra? Detta har fullmäktige bestämt. Det är inte en landstingsstyrelsefråga. Han säger att det tyder på en brist på förslag till fullmäktige om hur man ska ta hand om det som landstingsstyrelsen inte har lagt fram. Nej, fullmäktige har inte velat få några förslag om hur man ska ta hand om skatteutjämningsystemet.

Jag ska inte förlänga det här inlägget alltför mycket, för jag har förstått att man kommer att göra politik av det här, och det är som sagt tråkigt. Man kan, som jag sade från början, från den här politiska församlingen med all rätt kritisera den tidigare borgerliga majoriteten för hur den har hanterat budget och annat mot ett skatteutjämningsystem, men det är en revision av fullmäktige, inte av landstingsstyrelsen, och det är inte en uppgift för revisorerna.

Om det är så, vilket skulle förvåna mig, att den nya majoriteten följer revisorernas förslag, kommer det beslutet naturligtvis att överklagas till länsrätten. Tittar man på vad som tidigare har skett i länsrätten finner man att det ställs enorma krav på att revisorer inte ska vara politiserade. Det är som jag sade också förra gången, tråkigt att revisionen har blivit politiserad, att man använder fullmäktiges beslut som man inte tycker om som underlag för att kritisera en landstingsstyrelse. Vi får se hur dagens debatt utvecklas. Det inträffade är som sagt tråkigt, men jag hoppas att det kommer att bli bättre i framtiden.

Anförande nr 6

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! Jag förstod inte riktigt att debatten inte skulle komma i gång från början. Förklaringen finns ju utdelad till fullmäktiges ledamöter. Jag har möjlighet att återkomma med ett debattinlägg om så behövs.

Anförande nr 7

A n d e r s L i n d e r (s): Ordförande, fullmäktige! Eniga revisorer har föreslagit fullmäktige att inte bevilja ansvarsfrihet för ett flertal av landstingsstyrelsens ledamöter. Fullmäktige har nu att ta ställning till den allvarliga kritik som framförts och som innebär att ansvarsfrihet avstyrks. Ingen kan undgå att se två saker i revisorernas berättelse: för det

första bristerna i den ekonomiska förvaltningen och för det andra att revisorerna är helt eniga i sin kritik, oavsett partifärg.

Revisionen är fullmäktiges organ för granskning av hur verksamheten sköts. Den är ett redskap för varje fullmäktigeledamot att kunna sköta sitt förtroendeuppdrag gentemot väljarna. Den är en hjälp att leva upp till förtroendet, att medverka till att verksamheten i landstinget sköts på bästa sätt. Oavsett partipolitiska lojaliteter har revisionen årligen uppgiften att rapportera till fullmäktige hur verksamheten hanteras av de politiska organ som fullmäktige överlämnat mandat till, och det viktigaste av dessa organ är naturligtvis landstingsstyrelsen.

Nu befinner vi oss i en situation där våra granskare, revisorerna, enligt konstaterat att landstingsstyrelsens majoritet inte bör beviljas ansvarsfrihet. Innebörden av beskedet från var och en av revisorerna till oss i landstingsfullmäktige är att landstingsstyrelsens majoritet misskött det tunga förtroende vi givit den, ansvaret för den ekonomiska förvaltningen. Oavsett vad vi har för partipolitiska tillhörigheter kan vi inte undgå att ta detta besked från våra revisorer på största allvar. Det är vår skyldighet som valda företrädare för invånarna i vårt län att ta detta till oss.

Vad vi av ideologiska, partistrategiska eller andra skäl anser om den politik som förts är i det här fallet ovidkommande. Vi har på objektiva och oväldiga grunder att ta ställning till frågan om ansvarsfrihet för de ledamöter som kritiken riktas mot. Frågan vi ska besvara är: Har den ekonomiska förvaltningen hanterats på ett sätt som är acceptabelt eller på ett sätt som är oacceptabelt? Det åligger var och en av oss att ta ställning utifrån de sakskalet som föreligger.

Ordförande, fullmäktige! Landstingets resultat har försämrats radikalt jämfört med fullmäktiges beslut om budget – från ett budgeterat underskott på 1 713 miljoner till ett utfall på minus 4 076 miljoner. Bortsett från att underskottet är historiskt genom den häpnadsväckande storleken råder här en avvikelse på nära 2 400 miljoner. 2 400 miljoner! Avvikelsen är naturligtvis graverande eftersom landstingets ekonomi tagit stor skada. Lika allvarligt är att den av fullmäktige beslutade budgeten aldrig efterföljts. Den stora avvikelsen från budget är därför synnerligen allvarlig även av demokratiska skäl.

Fullmäktige har inte reviderat sitt budgetbeslut. Underskottet har utvecklats utan att det organ som har fastställt budgeten, landstingsfullmäktige, har gett sitt godkännande. Vad värre är: Landstingsstyrelsens majoritet har inte vidtagit en enda åtgärd för att försöka bemästra den katastrofala ekonomiska situationen. Under året har underskottet tillåtits utvecklas utan att ett enda beslut om åtgärder från styrelsens majoritet fattats. Inte ett enda beslut!

Särskilt anmärkningsvärt är att styrelsen inte ens bemödat sig om att behandla hälso- och sjukvårdsnämndens framställan om resurstillskott. Man kan fråga sig varför. Man kan tycka att framställningen borde ha hanterats skyndsamt av det föredragande landstingsrådet för finansfrågor. Man kan tycka att frågan borde ha rests av nämndens ordförande i egenskap av ledamot av landstingsstyrelsen. Inget av detta har skett. Ingenting!

Landstingsstyrelsens minoritet har vid de få tillfällen som styrelsen behandlat ekonomiska frågor lagt fram alternativa beslutsförslag om åtgärder. Den 19 mars ställdes förslag av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet med instämmande av Miljöpartiet om en parlamentarisk kriscommission med uppdraget att utarbeta åtgärder för att klara den svåra ekonomiska situationen. Förslaget avslogs av majoriteten, detta trots att prognosen för landstingets katastrofala ekonomiska utveckling under året då var känd hos styrelsens ledamöter.

Den 9 april ställde samma partier ånyo ett liknande förslag om kriscommission i syfte att utarbeta förslag till åtgärder på såväl lång som kort sikt. Vid samma tillfälle föreslog oppositionspartierna dessutom att årsredovisningen för 2001 skulle återremitteras med syfte att utarbeta åtgärdsförslag till hur det lagstadgade balanskravet skulle kunna regleras. Förslagen avslogs.

Ordförande, fullmäktige! Revisorerna har funnit att landstingsstyrelsens majoritet har brutit i sitt övergripande ansvar för bristerna i ersättningssystem och avtalsprocedurer. Detta är mycket allvarligt men i sammanhanget den lilla förseelsen. Enligt god revisionssed skulle visserligen revisorernas upprepade kritik av landstingsstyrelsens oförmåga avseende styrning av vårdsektorn i sig vara tillräcklig för att rikta anmärkning mot styrelsemajoriteten. Lägg därtill förhållandet att styrelsemajoriteten inte tagit någon som helst hänsyn till gällande lagstiftning om balans.

Men den avgörande frågan om ansvarsfrihet är passiviteten hos styrelsens majoritet. Trots en ekonomi i fritt fall vidtogs inga åtgärder. Trots en avvikelse om 2,4 miljarder kronor från den av fullmäktige beslutade budgeten gjordes ingenting. Trots en framställan om enorma resurstillskott från hälso- och sjukvårdsnämnden togs inga initiativ.

Landstingsstyrelsen har ett lagstadgat ansvar enligt 6 kap. 4 § kommunallagen: ”Det åligger styrelsen särskilt att ta hand om den ekonomiska förvaltningen.” Styrelsemajoritetens agerande kan inte annat än anses stå i uppenbar strid med styrelsens lagstadgade ansvar för den ekonomiska förvaltningen i flera avseenden:

För det första eftersom revisorerna funnit att landstingsstyrelsens majoritet brutit i sitt övergripande ansvar för bristerna i ersättningssystem och avtalsprocedurer. Detta är mycket allvarligt men i sammanhanget som sagt en mindre förseelse.

För det andra skulle enligt god revisionssed revisorernas upprepade kritik av landstingsstyrelsens oförmåga avseende styrningen av vårdsektorn i sig vara tillräcklig för att rikta anmärkning mot styrelsemajoriteten.

För det tredje gäller det förhållandet att styrelsemajoriteten inte tagit någon som helst hänsyn till gällande lagstiftning om balans.

För det fjärde: Landstingsstyrelsens majoritet har inte heller fullgjort sina skyldigheter gentemot fullmäktige. En så oerhört kraftig avvikelse gentemot budget, hela 2,4 miljarder, är inte acceptabel av demokratiska skäl.

Men det avgörande för frågan om ansvarsfrihet är passiviteten. Trots en ekonomi i fritt fall vidtogs inga åtgärder. Trots en avvikelse om 2,4 miljarder kronor från den beslutade budgeten gjordes ingenting. Trots en framställan om enorma resurstillskott från hälso- och sjukvårdsnämnden togs inga initiativ.

Ordförande, fullmäktige! Vi har nu både tagit del av revisorernas berättelse och hört åtminstone en av de ledamöter som anmärkningar riktas mot. Hos de utpekade ledamöterna förefaller insikten brista om vad som ligger i begreppen ansvar och ansvarsfrihet. Det skäl som har anförts av styrelsemajoriteten är att hänsyn inte behöver tas till det inomkommunala skatteutjämningsystemet. Men utjämningsystemet är en del av de demokratiska och legalt beslutade spelreglerna för kommuner och landsting. Ingen ansvarig landstingsledning kan välja att bortse från systemet.

Man kan ha olika uppfattningar om utjämningsystemet, men vad har det för betydelse för ansvaret att sköta landstinget efter bästa förmåga? Svaret är att det inte har någon betydelse alls – absolut ingen alls. Man må tycka vad man vill om utjämningsystemets konstruktion, men ska det hindra att man vidtar åtgärder för att säkerställa att skattebetalarnas pengar används effektivt? Man kan tycka riktigt illa om utjämningsystemet, men vad har det att göra med att kostnaderna i sjukvården tillåts dra i väg upp på nivåer långt över beslutad budget? Man kan till och med på goda grunder anse att Stockholms läns landsting är missgynnat i utjämningsystemet, men på vilket sätt fritar det en ledamot i landstingsstyrelsen från ansvaret att sköta den ekonomiska förvaltningen?

Helt oavsett vad man anser om utjämningsystemet har man som ansvarig majoritet låtit en prognostiserad avvikelse jämfört med budget i 2 ½-miljardklassen bara passera utan att någonstans fatta beslut om att vidta åtgärder. Det är ett märkligt sätt att leda landstinget. Det är i ordets exakta mening ansvarslost. Det är varje fullmäktigeledamots skyldighet att pröva ansvarsfrågan på sakliga grunder. Det är en förpliktelse gentemot väljarna och skattebetalarna, av vilka vi inhämtat vårt mandat.

Jag utgår från att varje ledamot har ansvar för sig själv inför det beslut som vi står inför. Är revisorernas granskning i enlighet med god revisionsred eller ej? För egen del finner jag att den kritik som riktats mot majoritetens ledamöter i landstingsstyrelsen vilar på sakliga grunder. De ledamöter som anmärkningar riktas mot har inte kunnat anföra några hållbara skäl som fritar dem från ansvar för att ha misskött den ekonomiska förvaltningen av landstinget.

Ordförande, fullmäktige! Jag föreslår landstingsfullmäktige besluta att inte bevilja ansvarsfrihet till de ledamöter och ersättare som berörs av revisorernas allvarliga kritik, det vill säga ledamöterna i landstingsstyrelsen Charlotte Broberg, Bo Ehlin, Mikael Freimuth, Ralph Lédel, Elwe Nilsson, Nils Oskar Nilsson, Birgitta Rydberg, Stig Nyman och Monica Karlsson samt ersättarna Ann-Marie Larsson, Inger Linge och Boris von Uexküll.

J o h n G l a s (fp): Ordförande, ledamöter och alla andra som lyssnar på det här! År 2002 gav ett underskott. Underskott kan givetvis aldrig försvaras men kan förklaras. I det här fallet har tyvärr diskussionen kring underskottsresultatet omgärdats av laddade känslor. Det här måste vi i den här salen bryta. Vi måste spotta i nävarna och gå vidare med ledstjärnan att ge våra medborgare den bästa service de kan få. Vi får inte stanna upp här och slå varandra i huvudet utan mera ägna oss åt eftertanke och därefter med beslutsamhet gå vidare.

Såvitt jag förstår – jag var inte med när 2002 års budget beslutades – togs en budget för 2002 som var underbalanserad. En sådan budget är ohållbar i längden och medför givetvis krav på omedelbara åtgärder. När sedan åtgärderna inte är tillräckliga är det revisorernas uppgift att rikta påpekanden, erinringar eller anmärkningar, och det har man ju nu gjort. Lekmannarevisorerna säger att de inte kan bevilja ansvarsfrihet. Detta, mina vänner, är en oerhört hård dom, en dom mot en styrelse som egentligen har följt fullmäktiges antagna budget.

Vi ska också observera att inga oegentligheter har begåtts. Ändå föreslår man den strängaste markeringen. Vad händer då den dag när, Gud förbjude, oegentligheter av typ Motala skulle utspelas i vårt landsting? Vad har vi då för markeringar att ta till? Nej, mina vänner, låt oss komma överens om lite sans och måtta i det som vi kan utdöma.

För mig finns det några avgörande problem att ta itu med. Ett av dessa problem är givetvis, som har nämnts tidigare, skatteutjämningen. Vi talar mycket om den frågan nu, men det är ett bra sätt att förklara vad som har hänt. Skatteutjämningen har för varje år kostat avsevärt mer än vad budgeten har tillåtit. Bara under 2002 blev det 750 miljoner mer i kostnad än budgeterat. Vi kan nu konstatera att varken den dåvarande majoriteten eller oppositionen i landstinget lagt fram förslag som hade lett till en balans. Jag repeterar: Varken majoritet eller opposition i landstinget har lagt fram förslag som hade lett till balans. Detta beror på skatteutjämningen. Man har inte kunnat göra detta.

Jag vill hänvisa till en artikel under DN Debatt i dag, där majoriteten i Stockholms stad har gjort ett fint inlägg om vad som kan sägas om skatteutjämningen. Denna är stockholmsfientlig och kommer att underminera Stockholmsregionen om den inte åtgärdas. Jag vet att den sittande majoriteten tillsammans med en del andra här i salen försöker få till stånd en förändring, och det är väl bra. Jag vill ändå påminna om att om ingenting händer, får vi i stället en ny debatt här nästa år, kanske med en ny majoritet som får ta ansvaret. Då kommer vi att få stå här och slå varandra på huvudet igen. Det är inte det som vi är tillsatta här för att göra.

Den nya majoritetens budget visar i dag faktiskt på ett underskott om ca 1,7 miljarder. Av de budgetdirektiv som antogs av landstingsstyrelsen för en vecka sedan framgår att majoriteten planerar för fortsatta underskott kommande år. Hur vi än vrider och vänder på siffrorna är de fortfarande lika röda och tyvärr fortfarande lika accelererande. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att samma politiska majoritet som nu vill neka ansvarsfrihet själv lägger fram förslag i den anda som kritiseras.

Jag tycker att en bra medicin i sådana här fall heter samverkan och åter samverkan. Detta ska givetvis ske utan avkall på de politiska spänningar som ska finnas mellan olika

partier i en demokrati. Jag tycker att vi ska sätta oss ned och jobba som statsmän och hitta goda lösningar på våra budgetproblem. En av våra uppgifter är att arbeta för en skatteutjämning som inte slår ut vår storstadsregion.

Jag vet att flera av oss i den här salen i sin politiska karriär har haft likartade budgetproblem att lösa. Man kan faktiskt säga att de förhållandevis varit mycket värre. Jag satt en gång i världen som folkpartistiskt kommunalråd i Haninge kommun, och jag vet att en till här i salen gjorde det. Vi hade en samverkan, vi löste problemen och vi kom efter ett tag in i en fin spiral. Vi löste problemen genom samverkan. Vi måste vända den negativa spiralen till en positiv sådan. Annars kommer ingen i den här salen att undkomma ett ifrågasättande.

Jag vet att väljarna, våra uppdragsgivare, förväntar sig att vi ska jobba för en seriös politik och se till att de får den finaste service som de kan få. Alla vill att vi ska arbeta för en bättre sjukvård, för en bättre kollektivtrafik och allt som ligger inom landstingets ram. Vi har dessutom ytterligare en revision som gäller politiker, och det är valen vart fjärde år. Jag tycker att vi ska dra lärdom av historien. Låt oss tillsammans se till att de negativa förutsättningarna i vår omvärld ändras till att bli positiva. Spotta i nävarna och arbeta hårt för att komma vidare!

Landstingsfullmäktige! Jag vill avsluta med att yrka på att landstingsstyrelsen beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2002.

Anförande nr 9

A n d e r s L i n d e r (s): Ordförande, fullmäktige! Jag kan dela många av de synpunkter som John Glas framförde, även om de kanske inte riktigt hör till den här debatten. Samverkan när det gäller att jobba med ekonomin och få ordning på verksamheten är naturligtvis väldigt viktig, men det hör egentligen inte till den här frågan. Den gäller hur ekonomin har missköts under föregående år, och det är det som vi ska ta ställning till. John Glas säger att underskotten kan förklaras men inte försvaras. Ja, det går kanske att hitta förklaringar i vissa delar, men det fråntar inte någon ansvaret för att man struntat i balanskrav, för att man inte återkommit till fullmäktige med nya budgetförslag och för att man inte behandlat frågor om resurstillskott från hälso- och sjukvårdsnämnden. Det är det som den här frågan handlar om.

Jag håller med om Johns synpunkt att man måste jobba ned budgetunderskott som uppstår, och det var det som vi föreslog. Vi föreslog faktiskt samverkan om att jobba ned budgetunderskott och så vidare. Som jag sagt föreslog vi den 19 mars att det skulle tillsättas en parlamentarisk kriskommission för att jobba med ekonomin och få balans i budgeten. Det sade majoriteten nej till. Vi föreslog detsamma den 9 april. Vi har alltså på olika sätt från minoritetens sida under föregående år försökt att hantera frågan med en samverkansmodell, men det har avslagits. Man behöver nog jobba lite med frågorna om samverkan också inom den nuvarande minoriteten för att det ska kunna bli någon verklighet av detta.

Anförande nr 10

J o h n G l a s (fp): Anders! Du och jag har i andra sammanhang haft många diskussioner, och jag känner dig mycket väl. Jag vill säga att jag inte känner mig som tillhörande en minoritet utan som ingående i en opposition. Jag tycker att en minoritet är något annat.

Sedan tycker jag att det som jag sade mycket väl hör hemma i den här debatten. Det handlar också om rim och reson, hur mycket man ska ta till i form av åtgärder och vilka graderingar man ska göra i sådana här sammanhang. Där tycker jag att mitt inlägg hör hemma, och det står jag fortfarande fast vid. Jag pekade också på vad som händer om vi verkligen får några problem här i salen. Då har vi så att säga inte graderat vår arsenal på rätt sätt. Jag tycker att det mycket väl finns anledning att vara måttlig i det här fallet.

Anförande nr 11

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande och värderade ledamöter! När den här frågan behandlades för tre veckor sedan vid det sammanträde där dessa frågor bordlades sade jag inledningsvis att det hade funnits dagar då det hade varit lättare att ta sig till fullmäktige. I dag måste jag säga att det känns många gånger tyngre, och då tänker jag faktiskt inte enbart på punkt 4 på dagens dagordning.

I revisionsberättelsen för landstingsstyrelsen står det:

”Verksamhetsprogrammen inom landstingets ansvarsområden, hälso- och sjukvård samt kollektivtrafik, har i huvudsak genomförts i linje med fullmäktiges intentioner. Det gäller exempelvis kortare väntetider, mångfald i vården och vården av de äldre.” Det som diskuteras i dag är huruvida man ska ha särskilda sammanträden där just de ekonomiska problemen är på dagordningen eller inte. Jag har förstått – inte av inlägg här i dag eller tidigare, utan under hand – att det inte är storleken på underskottet som är avgörande utan hur många möten man har för att diskutera problemen med underskotten.

Detta omdöme, som revisorerna ger om fullmäktiges intentioner på de stora, viktiga kärnområdena, tar man naturligtvis till sig som en uppmuntran på vägen – i synnerhet om man är tidigare ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden.

Svårare blir det naturligtvis när landstingets ekonomiska utveckling i allmänhet och förra året i synnerhet ska få sitt omdöme och nu behandlas när det gäller ansvarighetsfrågan. Från kristdemokratiskt håll är vi inte överens med revisorerna om att underskottet i huvudsak hänför sig till vården och till uteblivna centralt budgeterade vinster av konkurrensutsättning och intäktprojekt.

De är utan tvivel bidragande orsaker, men det finns andra storheter i landstingets ekonomi som det ligger utanför både formell kompetens och praktiska möjligheter att påverka. Vi har under hela förra mandatperioden påmint om att vi inte har med det att göra. Problemet är att vi drabbas av konsekvenser av beslut som fattas på annan ort och som alltså har lett till enorma ekonomiska bekymmer. De bekymren krymper inte de närmaste åren – det har vi nyligen sett i de budgetdirektiv som har publicerats.

Jag tycker som gruppleddare för Kristdemokraterna att det skulle ha varit på sin plats att revisorerna påtalat det mycket påträngande faktum att skatteutjämningen kräver så enormt stora avgifter från vårt landsting att deras omfattning och ökningstakt år från år knappast låter sig planeras och budgeteras på ett rimligt sätt. Vi har sett att de åsikter och påståenden som vi har framfört under fyra år nu håller på att konverteras och stå för i synnerhet Socialdemokraterna; jag har inte hört så mycket från Vänstern och Miljöpartiet i det hänseendet, men vi har i varje fall gjort en gemensam uppvaktning i frågan. Alltså är det här en viktig storhet att ta hänsyn till.

Revisorerna för landstingsstyrelsen konstaterar i sin revisionsberättelse kort och koncist: "Landstingsstyrelsen har inte korrekt beaktat effekterna av den kommunala skatteutjämningen i sin ekonomiska hantering." Det är en central mening i revisionsberättelsen. Jag måste erkänna att jag med mycket stora farhågor ser fram mot ett korrekt beaktande av budgetens näst största och snabbast växande kostnad. Farhågorna grundar sig bland annat på de metoder som de partier som nu är i majoritet i landstinget använde för att hantera en liknande situation i mitten på 90-talet, när man var i majoritet.

Då var skatteutjämningen, inte en blygsam avgift men den var mycket mindre än den är i dag, och den växte inte tillnärmelsevis på samma sätt. Då låg den klart under en miljard – i år blir den 5,4 eller 5,5 miljarder; man kan inte så noga veta. Förra året växte den med 750 miljoner under tiden som vi hanterade vår egen budget. Det är alltså en ekonomisk storhet som har stor betydelse.

Vi märker som sagt att man från vänsterhåll nu agerar annorlunda i den här frågan än man gjorde under hela den förra mandatperioden. Den gemensamma kriskommissionen skulle naturligtvis – om den hade kommit till – mycket tidigare ha uppvaktat regeringen om den här utvecklingen. Det hade kunnat ske någon gång strax efter valet 1998 eller när vi fick kännedom om den här förändringen av systemet.

Jag vill också kommentera HSN:s obesvarade framställan om resurstillskott under förra våren.

Jag borde naturligtvis – det sade jag också här för tre veckor sedan – ha gjort formella påstötningar i landstingsstyrelsen. Med facit i hand ångrar jag naturligtvis att jag inte gjorde det. Jag vet inte om det börjar bli praxis i den nya majoriteten att ledamöterna av landstingsstyrelsen skriver brev till varandra i frågor som man egentligen är alldeles överens om. Jag kan inte visa upp några dokument som visar att jag naturligtvis har tagit upp den här frågan en och annan gång under perioden från det att framställan gjordes när den inte hanterades.

Jag har naturligtvis reflekterat, i synnerhet de här tre senaste veckorna, över vad det var som gjorde att jag inte formaliserade den här framställningen. Jag erkänner utan någon som helst tvekan att det i huvudsak berodde på brist på insikt om att det skulle få sådana här konsekvenser. Men jag tror också att det byggde på – vilket jag menar bör prägla en regeringskoalition, både på nationell nivå och på landstingsnivå – att man har respekt för varandras ansvarsområden och försöker arbeta tillsammans ändå. Hur det kommer att utvecklas i den nya majoriteten har jag ingen aning om, men hos oss rådde

det en ömsesidig respekt för varandras ansvarsområden. Jag tror att det kan ha bidragit till detta. Men här kan vi ju alla dra lärdom.

Som vi har hört av tidigare inlägg har det inte heller i den budget som gäller för i år budgeterats för balans utan för ett underskott på ungefär 1,7 miljarder. Det är inte någon särskilt avancerad gissning att underskottet i prognosen framåt jultiden kommer att se ut att passera 2 miljarder.

Revisorerne markerar nu särskilt att den majoritet som tillträdde i landstingsstyrelsen i november inte har beslutat om en budget i balans men att man har tagit särskilda beslut om nya styrformer i syfte att återskapa ekonomisk balans och kontroll. Men enligt nu gällande budgetdirektiv ligger det möjligen någonstans efter valet 2006 – i varje fall inte under mandatperioden.

Vi ska ju votera var och en för sig. Det är inte så att det lämnas in någon partivalsedel, utan ni som har rösträtt i den här debatten väljer var och en vilken av knapparna ni ska trycka på. Då bör också var och en särskilt reflektera över vad det här betyder. Är det en fråga om underskottets storlek eller vad är det som gör att revisorerne och en socialdemokrat, om jag förstår saken rätt, har yrkat att landstingsfullmäktige i dag ska vägra att bevilja ansvarsfrihet för ett antal utpekade personer?

Sedan vi var samlade här sist och försökte behandla det här ärendet har det publicerats tre trista dokument. Det första är Landstingsförbundets rapport *Landstingens ekonomi april 2003*. Den publicerades den 10 april. Den 15 samma månad – den här månaden – lade regeringen fram sin så kallade vårproposition. Det är det andra dokumentet. För det tredje tänker jag på de budgetdirektiv för vårt landsting som jag nyss apostroferade.

Detta är tre trista dokument. Alla tre visar nämligen att den ekonomiska och den finansiella situationen för vårt landsting, för att inte säga alla landsting utom möjligen ett – i Halland – och de flesta kommuner i landet, är utomordentligt bekymmersam. Vi går en utomordentligt bekymmersam period till mötes de närmaste åren. Det är därför jag kallar dem för trista dokument. Det första är vetenskapligt; de två andra är politiska, men de är lika trista.

Under de tre senaste åren under den förra mandatperioden har den nuvarande landstingsmajoriteten i opposition envetet avvisat påståenden från min och många andras sida att skatteutjämningen är en utomordentligt bekymmersam storhet i vår ekonomi. Nu har verkligheten som sagt hunnit i kapp, och då blir man naturligtvis tvungen att hantera den på riktigt – inte i politiska pamfletter, debattinlägg eller liknande. Verkligheten har liksom krupit in på kroppen. Då är man tvungen att ta ansvar för den, och då är den plötsligt obehaglig. Det har inte talats så mycket om solidaritet de senaste veckorna med koppling till skatteutjämningen, enligt vad jag har kunnat iakttä. Landstinget behöver, med tanke på det jag nyss har sagt, snabbt anhålla om dispens från balanskravet, det vill säga dispens från en av landets lagar.

Nu ska jag upprepa mitt uttalande om respekt för revisionen – jag brukar göra ett sådant varje år vid den här tiden.

Jag har den största respekt för revisorernas arbete, och jag inser fuller väl att valet av omdöme – nämligen att rikta anmärkning mot några utpekade – kan ha fog för sig. Jag inser också att det finns en logik i detta ställningstagande från revisionen med tanke på tidigare års granskningar och omdömen avseende den förra mandatperioden.

Revisorernas kritik ska alltså tas på största allvar. Och man har valt den skarpaste formen för kritik, nämligen att rikta anmärkning. I inledningen av förra fullmäktige, när vi behandlade det här ärendet, fick vi en liten lektion i vad det begreppet står för.

En enig revisorsgrupp avstyrker ansvarsfrihet för styrelseledamöter och de ersättare som har tjänstgjort någon gång under förra mandatperioden och som ingick i den tidigare majoriteten. Nu är det fullmäktiges ledamöters tur att ta ställning till det förslaget, eftersom det är fullmäktige som fattar beslutet, och i voteringar gör man det var och en för sig. Det kan låta som om jag höll på och vädjade för min egen skull och min politiska överlevnad. Det handlar inte om det! Ska man ha respekt för revisorernas arbete och revisorernas uttryckssätt ska man ta det till sig och värdera. Men nu är vi ju om någon timme eller några minuter – jag vet inte – framme vid att fatta ett beslut. Detta är visserligen ett förslag från revisorerna som säkert är seriöst menat och avsett, men vi har att ta politisk ställning – det är ju så i en demokrati att man tar politisk ställning i olika frågor.

Jag har också funderat över en annan sak – jag vet inte om det hör hemma i den här debatten, men jag tror det; det här är ju en revisionsdebatt. Enligt revisorernas förslag och med instämmande från Anders Linder blir det ingen skillnad mellan en ersättare i landstingsstyrelsen som har tjänstgjort någon enstaka gång och landstingsstyrelsens ordförande, presidium eller hur man nu vill uttrycka det.

Jag kan konstatera att det inte är särskilt många kvar från den landstingsstyrelse som nu ska vägras ansvarsfrihet. Om jag har räknat rätt är vi tre från den gamla majoriteten som är kvar: det är jag själv, Birgitta Rydberg och Filippa Reinfeldt. Andra har ju lämnat landstingsstyrelsen. Där har naturligtvis valet i höstas haft en viss inverkan. Detta är möjligen också något att reflektera över.

Om nu en majoritet av denna fullmäktigeförsamling väljer att vägra ansvarsfrihet i enlighet med revisorernas och Anders Linders förslag, blir dagens beslut historiskt. Enligt uppgift och enligt vad jag kan förstå är det första gången något sådant sker i landstingssammanhang. Ett sådant ställningstagande måste naturligtvis bli vägledande för kommande års revisionsdebatter och revisionsbeslut. I annat fall är det här ingenting – då är det ett slag i luften.

Ett beslut som blir historiskt av det här skälet måste man naturligtvis ha en alldeles särskild uppmärksamhet kring och värdering av. Beslutet blir ju inte i laglig mening prejudicerande, som vi brukar säga om lagar som prövas, men i politisk mening blir det definitivt på det sättet. Med tanke på den finansiella situation som vårt landsting och andra landsting befinner sig i kommer naturligtvis den nuvarande oppositionens vaksamhet när det gäller hanteringen av snabbt växande underskott att vara stor. Det blir en särskilt intressant fråga även om vi borde fokusera på något helt annat, nämligen de vägledande lagarna. Det är naturligt att i första hand nämna hälso- och sjukvårdslagen.

Det finns ett alternativ, som ni har hört. Anders Linder har lagt fram ett förslag, och John Glas har lagt fram ett annat. Det innebär att det finns två alternativ. Alternativet från John Glas ser jag på det sättet, att det går att fullt ut instämma i revisorernas utomordentligt tydliga och skarpa kritik utan att vägra ansvarsfrihet. I så fall får ju fullmäktiges kritik av den förra majoritetsföreträdaren i landstingsstyrelsen precis samma tyngd och pregnans som revisorernas kritik. Men fullmäktige väljer i det fallet att använda möjligheten att vägra ansvarsfrihet i allvarigare lägen än det är fråga om i granskningen av år 2002, som vi hörde i John Glas anförande. Vi alla som sitter i den här lokalen just nu – röstberättigade eller inte röstberättigade – har väljarnas förtroende att leda landstinget i olika uppgifter. Jag är övertygad om att ledamöter här kan tänka sig lägen – för en landstingsstyrelse eller andra organ som ska revideras – där det finns ännu tyngre skäl att vägra ansvarsfrihet.

Anförande nr 12

Erik Langby (m): Herr ordförande, landstingsledamöter! Det är ganska intressant att som nyvald fullmäktigeledamot, som jag var i höstas, vara en del av den här debatten. Det är intressant men kanske inte alldeles uppbyggligt.

Jag har alltså inte tidigare suttit i landstinget, men jag har funnits med i den kommunalpolitiska verksamheten i min hemkommun Nacka i drygt 30 år – jag har varit kommunstyrelseordförande i 20 år. Det gör att jag tycker att jag har en viss erfarenhet av vad det här handlar om eller borde handla om. Jag tycker att det finns anledning att fundera över vad det är för spektakel – ärligt talat! – som vi riskerar att bli en del av.

Jag har också haft förmånen att delta i samtliga tre parlamentariska statliga utredningar under de senaste tio åren som har ägnat sig åt utjämningsystemet. Det är kanske inte heller någon alldeles uppbygglig del av den politiska verksamheten. Detta gör att jag har haft anledning att mer än någon annan här i salen, tror jag, sätta mig in i hur det systemet har varit konstruerat och hur det har kommit att utvecklas. Jag har också noggrant följt i vad mån man på den vänstra sidan här i salen har velat ta till sig hur systemet fungerat och i vad mån man har varit beredd att bidra med konstruktiv kritik av det system som så starkt påverkar vår verksamhet här i Stockholms läns landsting.

Man ska ju vara försiktig med orden i politiken, men jag måste säga att det nästan funnits anledning att ta ord som ”tragiskt” i sin mun när man sett bristen på engagemang från Socialdemokraterna, från Vänsterpartiet och från Miljöpartiet här i landstinget och i regionen när det gäller viljan att påverka hur utjämningsystemet slår på landstinget och på alla de 26 kommunerna. Det är klart att statsmakternas behandling av utjämningsystemet under den här tiden har påverkats av att det inte har funnits någon röst från vänstersidan här i regionen för att påverka det som är den i särklass största gökungen i vårt ekonomiska bo.

Mitt engagemang i utjämningsfrågorna är också kopplat till mitt kommunalekonomiska engagemang. Som kommunstyrelseordförande har jag också mycket noggrant följt regeringens och riksdagens vändor kring hur vi ska hantera exempelvis balanskravet. Där ser vi nu hur man förbereder förändringar i lagstiftningen; man anser att det kanske

inte är rimligt att ha ett formellt lagkrav att balansera över två år. Nu talar mycket för att man är inne på att balansera över fyra år. Man för en diskussion om hur man ska mjuka upp definitionen på balans när det gäller extraordinära intäkter och kostnader, och hur det ska påverka bilden av sista raden och bilden av om man är i ekonomisk balans eller inte.

Hos dem som tittar på hela Sverige och tvingas höja sig över den debatt som man i den här typen av församling kanske gärna vill landa i finns det en stark vända inför hur man i de folkvalda församlingarna ska klara att få balans under några år när vi har så starka påfrestningar som vi har på de kommunala ekonomierna, dels på grund av att det går så uselt i den svenska ekonomin att vi har ett stort antal förändringar i vår befolkning nationellt som drar mot högre kostnader, dels på grund av att det finns landsdelar som vår, som är väldigt plågade av utjämnningssystemet. Allt det här medverkar till att det kommer att vara väldigt svårt att i enlighet med den nu gällande lagstiftningen balansera kommunala ekonomier och inte minst landstingsekonomier. Det är viktigt att ha en förståelse för vad det är vi diskuterar i grunden när vi pratar om kommunal ekonomi och när vi pratar om landstingsekonomi.

Hur utkrävs ansvar av politiskt valda församlingar? I en demokrati handlar det grundläggande om att vi har allmänna val. Vi har i vårt land numera fyra år mellan valen, och i de allmänna valen utkräver medborgarna politiskt ansvar i kraft av att väljarna går till valurnorna. Då är väljarna suveräna mot bakgrund av sina alldeles egna bevekelsegrunder, som vi inte kan sätta oss över.

Vi kan naturligtvis ha massor av synpunkter på hur väljarna betar sig, men vi måste verkligen respektera att de röstar som de vill och har rätt att göra det. Därmed utkräver man ansvar politiskt, som man ska göra i en demokrati, och då väger man helheterna i sina bedömningar. Vi i den tidigare borgerliga majoriteten i Stockholms läns landsting får naturligtvis finna oss i att vi inte fick förnyat förtroende här – trots att det var med minsta möjliga marginal. Vi har i och för sig en borgerlig majoritet i väljarkåren, men det räckte inte till det som är avgörande, nämligen att få det sista landstingsmandatet. Därmed utkrävdes – som det ska vara i en demokrati – en form av politiskt ansvar; den tidigare majoriteten fick inte förnyat förtroende.

Jag tycker inte att det var bra – jag hade hoppats att väljarna skulle rösta annorlunda – men självfallet måste jag respektera att på grund av sättet att konstruera valkretsar och på grund av det sätt på vilket valsyste­met fungerar så räckte den knappa borgerliga majoriteten inte till att ge borgerlig majoritet bland landstingsledamöterna. Därför blev det ett skifte. Därmed har demokratin gjort sitt när det gäller den delen – medborgarnas utkrävande av ansvar är fullgjort.

Nästa steg är att de folkvalda har instrument, nämligen revisionen, för att hålla tummen i ögat på landstingsstyrelsen och på nämnderna. Men det handlar inte om att landstingsrevisorerna står höjda över fullmäktige och säger att man kan ta på sig att kritisera även fullmäktige. Det är helt fel, som jag uppfattar det. Jag har under många år haft anledning att försöka sätta mig in i historiken kring svensk kommunallagstiftning. Det har aldrig varit tanken att landstingsrevisorer eller kommunrevisorer ska ifrågasätta

fullmäktigebesluten. Här blir jag oerhört betänksam när jag som ny landstingsledamot ser vad det är som pågår – oerhört betänksam.

Det är ändå så att fullmäktige har valt att anta de budgetar som fullmäktige har tagit. Fullmäktige har valt att godkänna de delårsrapporter som har presenterats. Jag har inte läst alla protokoll från landstingsstyrelsen – det måste jag erkänna – men jag är ganska säker på att jag skulle ha väldigt svårt att finna att den dåvarande oppositionen hade några konkreta förslag till hur man med den av fullmäktige antagna landstingsbudgeten skulle sänka kostnaderna eller minska de ytterligare underskott som har uppstått till följd av förändringar som har varit svåra att parera under det löpande budgetåret. Det är det som vi ska revidera.

Vi har 365 dagar av verksamhet under kalenderår 2002, där vi ska se vad landstingsstyrelsen och nämnderna har gjort för att hantera det som var landstingsfullmäktiges beslut i slutet av året innan om budget och direktiv för år 2002. Det är precis bara det – och det är mycket nog! – som vi ska bedöma: Vad gjorde man? Det är det som revisorerna ska granska, det är det som ska granskas i revisionsrapporter och det är det som årsredovisningen omfattar. Då är det naturligtvis intressant att se vilka konkreta förslag som den dåvarande oppositionen lade fram för att under det pågående kalenderåret 2002 faktiskt sänka kostnaderna, med den av fullmäktige antagna budgeten i botten.

Att tillsätta ytterligare politikergrupper som ska ha ytterligare sammanträden är inte ett konkret förslag att hantera den löpande verksamheten i landstinget annorlunda. Det är nys att påstå något sådant. Är det någonting vi har gott om så är det ju möten av allahanda slag. Det råder inte brist på politiker som samlas kring sammanträdesbord. Problemen hade inte lösts om vi hade fått ytterligare några protokoll att sätta in i en pärm eller om vi hade druckit ytterligare ett antal vichyvatten. Det är inte det som det handlar om. Problemen låg inte på det planet.

Självklart kan man alltid – och det finns verkligen anledning att göra det – i efterhand fundera över vad som kunde ha gjorts annorlunda. Ta en av avvikelserna från den av fullmäktige antagna budgeten, nämligen försämringen för landstinget under loppet av 2002 när det gäller det belopp vi var tvungna att betala i utjämningskatt, nämligen $\frac{3}{4}$ miljard extra, som vi inte hade underlag för genom beskeden från statsmakterna och från kommunernas förbund i prognosunderlaget förförra hösten när budgeten för 2002 skulle göras upp. Vad fanns det för förslag från oppositionens sida att förändra det eller att göra någonting åt det? Vilka förslag till minskningar av anslagen till någon av nämnderna fanns det för att hantera den $\frac{3}{4}$ miljard extra som dök upp i form av kostnader? Det är möjligt att jag har missat det i den politiska debatten under valåret 2002, men jag tror inte att jag gjorde det. Att då säga "Vi föreslog flera gånger en kriskommission" är nys.

Vart leder det här? Är det så att vi ska avstå från att bevilja ansvarsfrihet för majoriteten i landstingsstyrelsen om fullmäktige har antagit en underbalanserad budget och om den budgeten inte har kunnat hållas? Var står vi då om ett år, mina vänner?

Landstingsfullmäktige antog före jul en ganska rejält underbalanserad budget för 2003. Vi har redan mängder av underlag för att se att det ska till ett under för att det inte ska

bli ett rejält underskott utöver det underskott som redan fanns i det budgetförslag som landstinget antog.

Men det hänger ju ihop med att vi har fått en sämre ekonomi i Sverige, säger kanske någon. Det går naturligtvis att hitta en massa argument för att det inte är någonting som den nya majoriteten ansvarar för enligt sin egen uppfattning. Men håller det, med tanke på den nya majoritetens sätt att föra debatten inför det beslut som vi nu har att fatta angående 2002 års verksamhet? Det leder fram till en politisering av revisionen och frågan om ansvarsfrihet som jag inte tror gagnar någon. Det ska bli spännande att se med vilka argument som man om ett år kommer att säga: Nej, men nu är vi i en annan situation. Nu handlar det inte om samma saker som 2003.

Mina vänner! Vad händer våren 2007, om det inträffar som hänt de senaste valen ända sedan mitten av 80-talet, nämligen att det blir maktväxling – det känns som om det har blivit maktväxling vid varje val i landstinget i decennier. Det är alltså inte någon helt osannolik hypotes att det skulle kunna bli maktskifte till borgerlig majoritet i valet 2006. Vilken politisk dom ska utslungas mot den tidigare majoriteten från den tidigare oppositionen våren 2007 avseende verksamheten 2006? Ska vi då med mönster från det här säga: Nu klämmer vi till er! Nu tar vi hämnd för vad ni gjorde för fyra år sedan. – Är det den politiska kulturen vi ska skaffa oss i Stockholms läns landsting – att den tillträdande majoriteten trycker till den avgående genom att ge sig på det som är fullmäktigebeslut tagna tidigare under mandatperioden? Jag måste säga att det känns ovärdigt.

Det som har hänt under den förra mandatperioden är att vi har haft en fantastisk utveckling av vården och den övriga verksamheten för våra medborgare i landstingsområdet. Däremot har det inte varit möjligt att klara ekonomin under de olika omständigheter som har rått. Men det finns självklart all anledning att fundera kring vad som kunde ha varit annorlunda.

Hade vi haft ett enligt politiskt uppträdande från landstingets sida under de här fyra åren kring det absurda i utjämningsystemet, är jag övertygad om att vi inte hade haft precis samma situation i dag som vi nu har, när vi plågas i utjämningsystemet. Den gångna mandatperiodens opposition har ett mycket stort politiskt ansvar för den situation som vi sammantaget sitter i, med det som är det största enskilda problemet när vi summerar vår landstingsekonomi. Det går inte att krypa bakom det faktum att man satt i opposition, om vi nu ska föra den här debatten om att det handlar om något slags allmänpolitiskt ansvar där vi ska trycka till varandra. Hade vi haft en enig uppställning från detta lands näst största parlamentariska församling, hade vi rimligtvis haft någon typ av påverkan på statsmakternas hantering av utjämningsystemet, och då hade vi i dag haft andra siffror att begrunda i bokslutet för 2002.

Detta visar att den här frågan inte är så enkel som vänstersidan vill göra den. Vi har som sagt anledning att vara stolta över det som har skett kring vårdens utveckling och mycket annan utveckling av landstinget. Självklart har vi anledning att vara självkritiska när det gäller mycket av ekonomin. Men det handlar om att ha en balans i den här diskussionen och betänka vad vi skaffar oss för ny politisk kultur och även ha den djupaste politiska respekt för att det vi ska revidera och utkräva ansvar för inte är

fullmäktiges beslut. Däri ingår budgetbeslut, alla andra typer av beslut och godkännandet av delårsrapporterna. Det är inte det vi är satta att granska, utan vi ska granska vad landstingsstyrelsen har gjort av det här. Det leder i varje fall mig och den moderata gruppen till att yrka på ansvarsfrihet för hela landstingsstyrelsen för kalenderåret 2002.

Anförande nr 13

Anders Linder (s): Ordförande, fullmäktige! Erik Langby pratar länge och mycket om tider som kommer. Det är inte riktigt det som den här debatten handlar om. Den här debatten handlar om tider som har varit – 2002 års verksamhet. Vad som kommer att hända 2007, vad som kommer att hända med en eventuell förändring i utjämningsystemets tidsutdräkt har ingen relevans över huvud taget i den här debatten. Det kan vara intressant att debattera det i och för sig, men inte här och nu.

Erik Langby talar också om att revisionen har reviderat fullmäktige. Det är inte korrekt. I det här fallet handlar det faktiskt om landstingsstyrelsen. Erik Langby säger att den godkända delårsrapporten inte har godkänts utan fastställts i fullmäktige. Det är stor skillnad på de två uttrycken.

Sedan tycker jag också att det anförande vi nyss hörde andas lite grann av uppfattningen att revision egentligen är ganska onödigt – hur det har gått ska väljarna avgöra vart fjärde år. Jag tycker att det är en konstig inställning. Revision är synnerligen nödvändigt både för att fullmäktige ska få en återkoppling av hur de mandat som har lämnats till andra har skötts och för att ge en möjlighet för väljarna att bedöma på andra kriterier än dem som man annars ser.

Erik sade att hade vi haft lite enighet och uppställning kring utjämningsfrågan så hade det varit annorlunda. Den enda enighet vi kan se här i dag är att en *enig* revisionsgrupp har uttryckt en uppfattning i ärendet, och man avstyrker ansvarsfrihet för den tidigare majoriteten i landstingsstyrelsen. Det är det förslaget som vi ska diskutera.

Anförande nr 14

Erik Langby (m): Jag hade kanske inte äggklockan med mig för att se exakt hur mycket jag pratade om de olika åren, men ärligt talat: Jag pratade i huvudsak om kalenderåret 2002, som jag skulle. Men det är ändå så att ska vi fatta ett beslut i dag som är exceptionellt för landstingsvärlden och kommunalvärlden historiskt så är det klart, Anders Linder, att det kommer att ha betydelse för vad som riskerar att hända våren 2007.

Jag tycker att det finns anledning att besinna sig en sådan här dag: Det kommer alltid en ny dag, det kommer alltid en ny mandatperiod. Det har vi alltid anledning att fundera över. Vi vet aldrig vilka konstellationer som är vid makten en kommande mandatperiod. Det gör att vi har anledning att försöka att höja oss lite över det värsta partikäbblet och försöka ha lite värdighet i beslutsfattandet och skilja på det politiska ansvarsutkrävandet, som väljarna gör, och det faktum att landstingsfullmäktige självklart behöver ha sina organ för att hålla tummen i ögat på landstingsstyrelsen och nämnderna.

Anförande nr 15

J a n S t r ö m d a h l (v): Ordförande, landstingsledamöter! Jag ska inte upprepa det jag framförde i den icke befintliga debatten för ett par veckor sedan, men jag vill understryka ett par saker.

Som har framförts också från Socialdemokraternas håll handlar det om att eniga revisorer har riktat så allvarlig kritik mot den ekonomiska förvaltningen av landstingsstyrelsen – inte av fullmäktige – att man inte anser sig kunna föreslå fullmäktige att bevilja ansvarsfrihet för dem som har haft det yttersta ansvaret för den ekonomiska förvaltningen.

Det har påståtts att det innebär en politisering av oss i fullmäktige att följa revisorerernas råd, att bifalla revisorerernas förslag. Jag skulle vilja påstå att det vore mer av en politisering att gå emot revisorerernas förslag och bevilja ansvarsfrihet, och jag ska förklara varför.

Det har framförts från Folkpartiets och Kristdemokraterna sida att man instämmer i och förstår allvaret i kritiken från revisorererna, men man tycker att den går för långt – det blir för hårt, det blir för allvarligt att gå ända fram, nämligen till det som revisorererna föreslår i ansvarsfrågan. Man tycker att det räcker med kritiken.

Från Moderaternas sida är man inte riktigt lika mycket med på kritiken. Där försöker man i högre grad att friskriva sig från kritiken och vill naturligtvis inte vara med på förslaget i ansvarsfrågan. Från alla de tre borgerliga partiernas sida kan man se en röd tråd, nämligen en varning för vad som kan hända efter innevarande år, när den nu sittande majoriteten förmodligen inte lyckats helt ut i sin ekonomiska förvaltning, åtminstone inte lyckats åstadkomma balans i ekonomin och kanske dessutom lyckas åstadkomma ett ökande underskott. I detta ligger nästan ett hot, åtminstone en varning: Om ni inte beviljar oss ansvarsfrihet, kommer vi att ge igen i början av nästa mandatperiod, och då kommer vi inte att bevilja den sittande majoriteten ansvarsfrihet.

Om nu vi här i den nuvarande majoriteten skulle ta detta hot på allvar och inte våga stå upp för den kritik och det beslut som är föreslaget är detta en väldigt allvarlig politisering. Det skulle innebära att man viker sig för ett hot, och det ska vi inte göra.

Jag tycker att vi ska ta det på allvar som John Glas och Stig Nyman här har anfört, nämligen att den kritik som revisorererna har framfört är mycket allvarlig. Konsekvensen måste bli att icke bevilja ansvarsfrihet, om vi ska låta bli att politisera den här frågan.

Det har också framförts att det sedan inte finns något allvarligare medel kvar, om det skulle hända i framtiden att några oegentligheter begås eller så. Då vill jag bara påpeka att det finns allvarligare medel att ta till. Det är nämligen att fullfölja ett beslut om att inte bevilja ansvarsfrihet med ytterligare beslut om skadestånd och andra påföljder. Det finns inga förslag om det här, men den möjligheten finns. Det finns alltså möjligheter att ta till skarpare åtgärder i framtiden, om så skulle behövas. Jag tror att vi kan vara överens om att vi hoppas att det aldrig ska behövas.

Bifall till det av Socialdemokraterna framlagda förslaget att icke bevilja ansvarsfrihet för dem som har haft den avgörande betydelsen för den ekonomiska förvaltningen i den avgående majoriteten i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 16

Elin Låby (mp): Ordförande, ledamöter! Jag ska börja med att själv säga några ord, och sedan ska jag läsa upp det som Lena-Maj läste upp här förra gången, eftersom hon nu inte kan vara här.

Jag tycker att det som här har förekommit är fullkomligt oansvarigt. Att man dessutom har deklarerat att man driver ett underskott på grund av skatteutjämningsystemet tycker jag är en sådan sak som ökar politikerföraktet i vårt land. Om jag ser att mina politiker inte följer fattade beslut, varför ska jag då själv göra det? Varför ska inte jag jobba svart om jag ser att politikerna som jag har valt inte själva följer beslut som är fattade i andra politiska instanser? – Jag förstår inte hur man resonerar över huvud taget.

Sedan kan man tycka att skatteutjämningsystemet är fel och man kan försöka förändra det, men då får man göra det på demokratisk grund. Jag tycker att oppositionen här har ett demokratiskt dilemma. Det är både odemokratiskt och olagligt.

Apropå skatteutjämningsystemet – visst kan det behöva förändras, men det är ändå så att de flesta andra kommuner i vårt land har ännu högre skattetryck. Vi ska inte glömma bort det, med risk för att bli stenade när vi kommer ut härifrån, men i alla fall.

Jag ska också läsa upp Lena-Majs anförande:

Miljöpartiet har självständigt på landstingsgruppmötet den 3 april beslutat föreslå landstingsfullmäktige att ej bevilja de utpekade personerna ansvarsfrihet. Beslutet var enigt. Anledningen är väl känd och dokumenterad. Frågan har diskuterats ingående och ställningstagandet kan ses som en naturlig konsekvens av tidigare års kraftfulla kritik från bland annat mp av hanteringen av budgeten.

Vi hävdar att underlåtenheten att i LS föreslå åtgärder för att hantera budgetavvikelsen på 1 713 miljoner, som ökade till 4 076 miljoner, har hindrat landstingsfullmäktige att fatta beslut som skulle kunnat hejda den fortsatta negativa utvecklingen. Enligt kommunallagen har landstingsstyrelsen ett beredningsansvar till landstingsfullmäktige. Det ansvaret har inte tagits när det gäller budgeten, vilket är oförenligt med lagens krav på god ekonomisk hushållning och balans. Man har varit helt passiv där aktivitet och styrning varit av nöden.

Revisorernas förslag att inte bevilja den avgående majoriteten ansvarsfrihet har också gett oss möjlighet att fundera djupare över ansvarsfrågan i landstingsstyrelsen. Vi har inte bara ansvar som partier att driva sakfrågor och hantera budgeten, utan vi har ett personligt ansvar för att föreslå vidtagande av åtgärder för att uppnå en budget i balans. Detta personliga ansvar tror jag ingen här i dag kan säga att man efter dagens landstingsfullmäktige är omedveten om.

Vi föreslår därför landstingsfullmäktige besluta att inte bevilja ansvarsfrihet för de ledamöter och ersättare som berörs av revisorernas allvarliga kritik, det vill säga ledamöter i landstingsstyrelsen Charlotte Broberg, Bo Ehlin, Mikael Freimuth, Ralph Lédel, Elwe Nilsson, Nils Oskar Nilsson, Birgitta Rydberg, Stig Nyman, Monica Karlsson och ersättarna Anne-Marie Larsson, Inger Linge och Boris von Uexküll.

Anförande nr 17

Elwe Nilsson (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Bara några kommentarer.

Vad Miljöpartiets senaste representant sade innan hon började läsa innantill var ju just sådana saker som hör hemma i en debatt i fullmäktige. Det är också en fullmäktigedebatt som har förts – här har debatterats just huruvida fullmäktige kan se så på hur man ska förhålla sig till lagstiftning och annat som Elin Låby refererade. Att man framfört det du nu gjorde, Elin Låby, har ingen haft några invändningar mot. Jag har full förståelse för att oppositionen har synpunkter på hur den borgerliga majoriteten i fullmäktige har hanterat det här. Men det är en helt annan sak än när revisorerna framför kritik för att landstingsstyrelsen har jobbat så som fullmäktige har beslutat.

Jan Strömdahl! Det är inte så att Moderaterna försöker friskriva sig från kritiken. Tvärtom! Den kritik som ni som partipolitiker framför i fullmäktige på hur vi har hanterat det här känner vi igen. Vi har medvetet, som vi har sagt från landstings salens talarstol jag vet inte hur många gånger under åren, vägrat att acceptera Socialdemokraternas straffbeskattning, som fördärvar ekonomin för landstinget. Den gör att vi i dag har Sveriges högsta landstingsskatt, och det kommer ändå att gå åt pipan.

Anders Linder framförde några direkta felaktigheter. Från talarstolen talade du, Anders Linder, om att vi i landstingsstyrelsen hade struntat i balanskravet. Även det är en sammanblandning. Landstingsstyrelsen har inte struntat i balanskravet. Det är fullmäktige som har sagt: det här är budget och delårsbokslut; vi godkänner det och redovisar det.

Den sista varianten du körde med var att när någon redovisar ett delårsbokslut för den här fullmäktigeförsamlingen och ni alla säger: Ja, det fastställer vi – så betyder det inte att ni har godkänt det. Det var en häpnadsväckande tolkning. Om man *inte* fastställer ett bokslut som läggs fram på ett årsmöte eller ett fullmäktige måste man naturligtvis tala om vad man gör i stället. Så, visst finns det politik i det här.

Jag är inte så orolig för framtiden – ett beslut i den här församlingen om att inte bevilja ansvarsfrihet kommer, som jag sade tidigare, naturligtvis att överklagas. Länsrätter och jurister har ju jättestränga krav på att det inte ligger någon politik bakom. Då kommer det kanske också fram hur det kan komma sig att revisorerna var så eniga, i varje fall i den här gruppen. Alla av landstinget valda revisorer som sitter i revisorskollegiet tyckte inte att det var rätt, men det här var inte deras ämnesområden.

Några saker till bara.

Anders Linder nämnde också galopperande sjukvårdskostnader. Låt mig en gång till tala om att det inte är sant att sjukvårdskostnaderna här har ”galopperat” – även revisorer har sagt det. När ni lämnade ifrån er makten och vi tillträdde – det visade jag förra året på en overheadbild – hade vi Sveriges tredje högsta sjukvårdskostnader per capita. Nu när vi lämnade ifrån oss makten låg vi någonstans i mitten bland landstingen. Vi har alltså i Stockholms läns landsting lyckats ha lägre kostnadsökningar än de flesta andra landsting. Det är fakta; så ser det ut – det har redovisats också av Landstingsförbundet. Då kan man inte skriva: ”Ett starkt skäl är galopperande kostnader”. Det är precis som om vi inte skulle ha klarat av det där.

Vi hade kunnat vara bättre – javisst. Anledningen till att en del avtal inte var påskrivna var att Stig Nyman vägrade skriva på avtal med vår egen produktion. Stig Nyman skrev på avtalen med alla privatproducenter, för de klarade det uppsatta målet på 3 procent eller hur mycket det var, medan våra egna produktionsapparater skulle ha 8–9 procent för att skriva på avtalen. Det vägrade Stig Nyman. Ni i offentligproduktion får faktiskt vara lika duktiga som de privatproducerande, sade Stig Nyman. Därför dröjde det med avtalen.

Här ser man nackdelen med att vara både köpare och säljare. Det var den sitsen som vi försökte komma ifrån men som ni sitter ännu mer i nu. Då har man inte de här ordentliga relationerna mellan köpare och säljare. De privata gick det jättebra med.

Till sist bara helt kort ett försök att visa det politiserade i revisionsberättelsen. Politiseringen har kanske skett av misstag; revisorerna kanske inte förstår att det är politik man lägger i revisionsberättelsen.

Kenneth Strömberg säger att som förtroendevalda revisorer tror jag inte att vi har någon särskild insikt i vad som är fullmäktiges intentioner med verksamheten. Vad fullmäktiges intentioner de senaste åren har varit med att hantera utjämningskatten torde alla ledamöter känna till. Det är alltid utgångspunkten för vårt arbete, oavsett vad vi som enskilda personer tycker om de beslut som har fattats i fullmäktige. Man reviderar alltså inte fullmäktige.

Man benar sedan upp det här så att Socialdemokraterna ska gå fria, bortsett från de två sista månaderna, som man tycker är så bra. Vi sade före valet, vill jag påminna om, att om inte invånarna väljer en ny regering kommer vi att bli tvungna att höja skatten för att klara underskottet. Det var precis det som inträffade. Däremot hade vi klart med våra partiledare att det här är orimligt och oskäligt. Hade vi som Erik Langby sade haft någon hjälp under de andra åren hade det kanske gått bra.

Så här säger då Strömberg: Vi har vid ansvarsprövningen noterat de tydliga reservationer som avgivits vid hanteringen av de grundläggande ekonomiska besluten i landstingsstyrelsen. Och så finns det då i revisorernas underlag uppgifter om att Socialdemokraterna har reserverat sig mot bokslutet. Det är då pluset. Den tydliga reservation som avgivits och som skulle kunna vara till hjälp är på två och en halv rad. Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag är att fastställa delårsbokslut i landstingsstyrelsen och så en text under där det står: Landstingsstyrelsen delårsbokslut visar ett negativt utfall på 24,8 miljoner kronor. Huvudskälet till detta är bristande

kostnadskontroll hos landstingets avgående borgerliga majoritet. – Det är de kraftfulla ord som anger hur man skulle klara av ekonomin.

Fakta är att det inte finns någonting i det här materialet som säger att landstingsstyrelsens ledamöter inte har följt de beslut som fullmäktige har fattat. Anders Linder gjorde en utläggning om att landstingsstyrelsen hade något slags skyldighet att obstruera mot fullmäktige och fatta andra beslut. Då undrar jag vilka andra verksamheter som landstingsstyrelsen ska obstruera mot när fullmäktige har beslutat vad som ska gälla. När fullmäktige har sagt att vi ska ha en budget med underskott så lever landstingsstyrelsen efter det. Det står också i lagen – det har Ralph Lédel sagt många gånger från landstingssalens talarstol – att det är politiken som får ta hand om den formella juridiska biten och inte jurister och revisorer.

Det var någon här som sade: Så gick det som det gick i valet. Men faktum är att det här var första gången sedan början på 70-talet som vi behöll en borgerlig majoritet i valmanskåren i Stockholms läns landsting. Anledning till att vi i dag har socialdemokratisk regering är att vi har regler som gör att Centerpartiets 26 000 röster inte räknades. Men i valmanskåren var det fler som röstade borgerligt än som röstade på socialisterna. Det är fakta om valet.

Anförande nr 18

Anders Linder (s): Herr ordförande, fullmäktige! Jag tycker att Elwe Nilsson har missat poängen i den kritik som har framförts. Poängen är ju inte i sig att det är ett underskott – landstingsfullmäktige har ju beslutat att gå in i en underbalanserad budget. Det som kritiken till stor del handlar om är det som har hänt därefter, när bokslutet kommer, nämligen att det är över 4 miljarder i underskott. Det är 4 miljarder i underskott i stället för de 1,7 miljarder som fullmäktige faktiskt beslutade om i budgeten.

Kritiken gäller dessutom att man inte har vidtagit en enda åtgärd för att komma till rätta med detta underskott. Vi har under året framfört olika förslag för att komma till rätta med det, som jag framförde här tidigare, men man har avslagit allt. Själv har man inte kommit med någonting som skulle kunna räta upp ekonomin. Man har alltså i majoriteten självväldigt tagit beslut om att underbalansera budgeten med ytterligare 2,4 miljarder. Det är det som det handlar om. Det har fullmäktige aldrig fattat beslut om.

Anförande nr 19

Landstingsrådet Ny l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag vill för min del göra några reflexioner kring den mycket anmärkningsvärda situation som landstingsfullmäktige just nu befinner sig i och även kring några av de inlägg som har gjorts och de undertoner som har förekommit i den här diskussionen och som jag tycker är tragiska och häpnadsväckande från demokratisk utgångspunkt, särskilt när de levereras från några av Sveriges mest erfarna kommunalpolitiker.

För min egen del – och i min nya roll som ordförande i landstingsstyrelsen – ser jag det som en självklarhet att ta fullt ansvar för den arbetsuppgift som den nya landstingsstyrelsen har iklätt sig, med utgångspunkt från såväl fullmäktiges beslut om budgeten, som vårt eget reglemente och den lagstiftning som omgärdar all den

kommunala förvaltningen. Att landstingsfullmäktige utser revisorer som sedan ska granska mitt och övriga landstingsstyrelsens arbete är en demokratisk garant för att vi ser till att förvalta det förtroende som väljarna ytterst har givit oss och de resurser de ställer till vårt förfogande.

Jag välkomnar den utveckling av förtroendemannarevisionen som har skett i Sverige under senare år och som också uppmärksammades nyligen i en debattartikel i Svenska Dagbladet. Den bidrar i sig till att upprätthålla vitala värden i vårt demokratiska parlamentariska system. Därför räds jag inte förtäckta hot i den här församlingen i dag. Jag välkomnar således en aktiv förtroendemannarevision under den kommande mandatperioden och har inget som helst problem med att bära ett ansvar om det visar sig att kritiken blir omfattande och relevant. Det är mitt uppdrag och den skyldighet jag har.

Vad vi ska göra i dag är att granska revisionens yttrande över förvaltningen 2002. Bakgrunden är att landstingsrevisorerna år efter år har föreslagit åtgärder för att bemästra stora ekonomiska underskott men att inga åtgärder vidtagits av den ansvariga landstingsledningen.

Eftersom revisionens kritik har stegrats, så har man haft stegrande chanser att göra något åt situationen. Detta har jag sagt i tidigare revisionsdebatter, men beklämmande nog hade inte den tidigare landstingsmajoriteten mognaden att axla det ansvar som krävs att man tar när man har fått medborgarnas eller fullmäktiges indirekta förtroende att styra och utöva ledarskap. De har därmed, enligt min mening, missbrukat själva innebörden i begreppet förtroendevald. Som revisorerna tydligt framhåller har de dessutom förbrukat fullmäktiges förtroende att leda landstinget utifrån det ansvar som kommunallagen och vårt eget reglemente kräver av landstingsstyrelsen.

Vid de mycket få tillfällen som ekonomiska ärenden över huvud taget behandlats i styrelsen under år 2002 har, som Anders Linder redogjort för, oppositionen gett till känna sin mening att åtgärder borde vidtas för att förbättra det ekonomiska resultatet. För Socialdemokraternas del var självfallet utgångspunkten för 2002 ett helt annat budgetförslag med till exempel en utdebitering som var 1 krona högre än vad majoriteten föreslog.

Vi hade vidare redan tidigare under året framställt förslag om och tillsatt en parlamentarisk kriskommission för ett samarbete över partigränserna i syfte att utarbeta politiska åtgärder för att bemästra landstingets mycket svåra ekonomiska situation. Den 19 mars framlade vi det förslag som vi redan framlade i juni 2000 ytterligare en gång, och vi angav utgångspunkten för vad ett sådant arbete skulle omfatta, nämligen skattehöjning, förbättrad koncernstyrning, tills vidare stopp för mer konkurrensutsättning i sjukvården och ett saneringsprogram för att komma till rätta med ekonomin.

På styrelsens sammanträde den 9 april lade vi åter fram förslaget. Även denna gång avslogs det.

Dessutom föreslog vi den 9 april att vi skulle återremittera förslaget till årsredovisning – och det förslaget avslogs också. Samtliga ledamöter från den dåvarande oppositionen reserverade sig såväl den 19 mars som den 9 april.

Ordförande, fullmäktige! Nu ska revisorerna granska hur fullmäktiges uppdrag har hanterats under 2002. De som möter kritiken med att framhärda med motargumentet att revisionen är partisk bör besinna det faktum att revisionen är helt enig. Den utkräver nu ansvar av dem som ansvar ska utkrävas av, dem som avstyrkte förslag till åtgärder eller, vilket är än mer häpnadsväckande, helt avstod från att lägga egna förslag.

Den som känner ansvar skyller inte ifrån sig. Den personen tar ansvar för sitt agerande. Revisorerna är eniga över partigränserna om att inte tillstyrka ansvarsfrihet för landstingsstyrelsens tidigare majoriteten.

Ordförande, fullmäktige! Under de få månader i år och under de två månaderna år 2002 som den nya majoriteten har haft ansvaret har flera åtgärder vidtagits för att förbättra den katastrofala ekonomiska utvecklingen. Vi har fatta beslut om en ny politisk organisation i syfte att förstärka helhetssynen och kontrollen av den ekonomiska utvecklingen i landstingskoncernen. Utdebiteringen höjdes från årsskiftet med 1 krona och 30 öre. En mer realistisk budget för år 2003 upprättades av landstingsstyrelsen, som dessutom föreslog fullmäktige att besluta om ett flertal uppdrag för att förbättra ekonomin.

Bland annat beslöts att landstinget på sikt ska leva upp till det av riksdagen beslutade balanskravet, att uppdra åt landstingsstyrelsen att senast hösten 2003 redovisa på vilket sätt årsbalans kan uppnås och hur de negativa resultaten kan återställas samt vilka konsekvenser detta medför. Vi beslöt att uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra en översyn av hälso- och sjukvårdens utbuds- och produktionsstruktur avseende bland annat volym, fördelning, nyttjandegrad och resursanvändning.

Vidare beslöt vi att uppdra åt landstingsstyrelsen att lämna förslag till hur ökad samordning mellan de två universitetssjukhusen kan komma till stånd. Landstingsstyrelsen fick också i uppdrag att skyndsamt utreda och lämna förslag till förändringar av budgetprocessen, att utifrån givna budgetdirektiv genomföra en översyn av samtliga ägardirektiv samt att utarbeta förslag till ägardirektiv för enheter där detta saknas. Vi uppdrog vidare åt landstingsstyrelsen att utreda och lämna förslag till förändringar av ersättningssystemen i hälso- och sjukvården samt tandvården samt att genomföra en översyn av landstingets totala bidragsgivning till för landsting icke obligatoriska verksamheter.

Fullmäktige, på knappa två månader vidtog den nya styrelsemajoriteten fler åtgärder än vad den gamla landstingsmajoriteten gjorde under en hel mandatperiod!

Jag citerar ur Socialdemokraternas reservation i landstingsstyrelsen den 19 mars förra året: ansvaret vilar tungt på dem som föredragit taburetterna framför vården av länsbornas gemensamma resurser.

Jag tycker att revision är nödvändig. Jag lånar mitt förtroendeuppdrag av väljarna en tid och bär det förtroende som fullmäktige givit mig utifrån de utgångspunkter som jag redogjorde för i inledningen av anförandet. Det ansvar som åvilar den gamla landstingsmajoriteten, enligt revisionens kritik, kan inte befrias den.

Anförande nr 20

Per-Egon Johansson (kd): Ordförande, landstingsledamöter! Detta är första gången som jag deltar i ett landstingsmöte. Jag är nyligen invald som ersättare i landstinget och har fått möjlighet att vara med här i dag på grund av att en av de ordinarie ledamöterna sitter i landstingsstyrelsen sedan november förra året och inte deltar i dessa överläggningar.

Jag kommer inte att lägga mig i den mer retoriskt orienterade politiska debatten, utan bara försöka dela med mig av några tankar som jag har beträffande själva förfaringsättet.

Rent allmänt upplever jag att det pågår en brutalisering av politiken och av den politiska debatten. Min uppfattning är att detta inte är till gagn för vare sig de människor som ägnar sig åt politik eller demokratin i dess helhet.

Vi är nu åsyna vittnen till ett exempel på denna alltmer ökade brutalisering av politiken. Vi har ett revisorskollegium som har bestämt sig för att inte rekommendera landstingsfullmäktige att bevilja ansvarsfrihet, och detta görs på grunder som, enligt min uppfattning, är alltför diffusa för att kunna användas som ett sådant instrument.

Vi har ett fullmäktige, eller snarare en majoritet i fullmäktige, som, såvitt jag förstår, har aviserat att den kommer att avstå från möjligheten att bevilja landstingsstyrelsen för 2002 ansvarsfrihet. Vi har en revisor, Anders Linder, som enligt min analys mer är retoriskt orienterad än sakligt analytisk enligt oväldsprincipen. Sådan är min bedömning. Dessutom fick jag i går i min hand ett pressmeddelande utskickat av ett av landstingsråden, nämligen Lars Dahlberg, där han menar att den kristdemokratiska gruppen och Kristdemokratiska partiet i Stockholms län, inte ska bevilja Stig Nyman fortsatt förtroende när det gäller hans uppdrag i landstinget.

Detta är ett landstingsråd som, enligt min uppfattning, överträder en gränslinje. Den gränslinjen innebär att man som politiker inte lägger sig i ett annat politiskt partis inre arbete – men detta är vad vi ser att landstingsrådet Lars Dahlberg gör.

Man kan se att den ena gränslinjen efter den andra överträds. Det är alldeles självklart att när detta sker i ett företag, organisation, politisk församling eller i ett samhälle så får det självfallet effekter på samhällsklimatet, på debattklimatet och på funktionen i den verksamhet som man bedriver! Förstår man inte detta så är man lite naiv, för det är ju så kulturer sätts, alltså till exempel genom att gränslinjer överträds.

Jag som suttit lite vid sidan om gör bedömningen att det alldeles självklart finns skäl att framföra kritik mot landstingsstyrelsen för 2002. Det finns också anledning att ifrågasätta det retoriska upplägget när det gäller utjämningsystemet. Det kan självfallet

diskuteras, men att mot denna bakgrund tillgripa instrumentet att inte bevilja ansvarsfrihet, att tillgripa det sista instrument som ett revisorskollegium eller fullmäktigeförsamling har för att markera sin ståndpunkt och sin analys är ett oerhört allvarligt steg. Det gäller att tänka sig för minst en gång innan man tar det steget. Jag känner att den analys som ligger till grund för ställningstagandet inte är tillräckligt ren för att bära. Den analysen är inte så klockren att förtroendet för de grupper som driver frågan inte ska naggas i kanten. Det är självklart att detta påverkar det som kommer att ske framöver.

Vi befinner oss i en oerhört komplicerad situation; läget har självfallet varit komplicerat de senaste åren, bland annat till följd av det utjämningsystem som gäller. Vad värre är, det kommer att bli ännu mer komplicerat framöver. Detta är inte något som sker av konjunkturmässiga skäl utan av strukturella skäl. Vi ser att den demografiska utvecklingen går i en sådan riktning att kostnaderna för kommuner och landsting tenderar att öka kraftigt framöver – jag vill inte använda ordet galoppera eftersom det är ett starkt ord, men de kommer att öka kraftigt. Oavsett vilken majoriteten vi har i landsting och kommuner så kommer detta att ställa väldigt stora krav.

Min bedömning är – och det är möjligt att den är felaktig – att en viktig förutsättning för att klara detta är ett större samarbete över blockgränserna än vad som varit fallet tidigare. I kristider ställs det krav på samarbete och samförstånd i betydligt större utsträckning än då det är lättare att leva eller att driva en verksamhet. Det vi står inför är mycket komplicerat, det är alldeles uppenbart.

Därför är jag faktiskt uppriktigt orolig inför framtiden, av strukturella skäl och, vad värre är, till följd av det sätt på vilket vi som politiker i den här församlingen hanterar ledningsfrågorna, ansvarsfrågorna och förtroendefrågorna. Jag ser framför mig en situation då politikerna i landstingsstyrelsen inte kommer att inte vara tillräckligt starka och kraftfulla för att hantera det uppkomna läget på ett bra sätt. Och det värsta av allt är att detta kommer att drabba enskilda människor.

Mot den här bakgrunden vill jag uppriktigt vädja om besinning. Tänk till ytterligare en gång på frågan huruvida detta steg verkligen är värt det pris som den nya majoriteten i landstingsfullmäktige står i begrepp att betala. Min uppfattning är att det ibland faktiskt är större att avstå från en åtgärd än att vidta en åtgärd, och min uppfattning är att det här läget är ett sådant läge där det skulle vara större av majoriteten att avstå ifrån än att vidta åtgärder. Det skulle lägga grunden för ett framtida samarbete som jag tror att den verksamhet som vi är satta att leda förtjänar och i allra högsta grad har behov av. Besinning är alltså min rekommendation.

Avslutningsvis vill jag säga att jag nyligen tillträtt som ordförande i kommunrevisionen i den kommun där jag bor, Järfälla. Jag har själv funderat, när jag gått in i denna uppgift, om rollen i förhållande till politikerna och försökt sätta mig in i de rekommendationer, de bakgrundsarbeten som finns för revisioner av det här slaget. När jag ställer rekommendationerna mot den praktiska tillämpningen så upplever jag faktiskt att det är väl mycket dragning åt politiserandet. Det är alltför lite oväld, alltför lite integritet. Jag hoppas för min del att jag i det sammanhanget ska kunna bidra något i min kommun. Jag hoppas att vi ska få uppleva något liknande i den här församlingen.

Mot denna bakgrund och å Kristdemokraternas landstingsgrupps vägnar yrkar jag bifall till förslaget att bevilja landstingsstyrelsen ansvarsfrihet för den gångna verksamhetsperioden 2002.

Anförande nr 21

A n d e r s L i n d e r (s): Ordförande, fullmäktige! Det uttryck som användes om att debatten har brutaliserats vet jag inte om jag kan hålla med om. Jag tycker inte det. Men den kritik som har framförts i den här revisionsberättelsen är en kritik som har framförts under många år. År efter år har revisorerna kritiserat bristen på styrning.

Jag uppfattade att föregående talare trodde att jag är revisor här i landstinget, men det är jag inte. Jag tillhör landstingsfullmäktige, precis som du.

Anförande nr 22

G e o r g G u s t a f s s o n (s): Ordförande, landstingsledamöter! Från borgerligt håll har det sagts att frågan om ansvarsfrihet skulle vara en politisk fråga. Låt oss i så fall för en stund ponera att det är så.

Jag undrar i så fall vad moderat politik är för något. Konservatismen är väl den ideologi som man främst har förknippat med Moderaterna. I denna ingick att vara sparsam och lägga personlig nit i främsta rummet. I dag förordar Moderaterna stora skattesänkningar, man vill att individen ska disponera pengarna själv. Både dessa nya och de gamla inställningarna rimmar illa med beteendet att göra av med 10 miljarder mer än man har. Underskottet för åren 1999–2002 är sammanlagt nära 10 miljard, och på årsbasis är underskottet 4 miljarder 2002 och stigande, upp till 10 miljarder varje år om ingenting görs. Är det moderat politik att låta bli att göra något när pengarna tar slut?

Jag vädjar till varje enskild tjänstgörande ledamot från Moderaterna i Stockholms läns landsting att begrunda om det är förenligt med moderat landstingspolitik att låta bli att ta ansvar för landstingets ekonomi.

Vilken är Folkpartiets politik? Den har väl mest förknippats med liberalismen. Liberalismens grundare var Adam Smith, han var också nationalekonom. Nationalekonomi handlar i mångt och mycket om balans i ekonomin. Det ska vara balans mellan olika saker, exempelvis balans mellan utgifter och inkomster. Att göra av med närmare 10 miljarder mer än man har rimmar illa med balans i ekonomin och hushållning med resurser. Är det Folkpartiets politik att låta bli att gör något när pengarna tar slut?

Jag vädjar till varje enskild tjänstgörande ledamot från Folkpartiet i Stockholms läns landsting att begrunda om det är förenligt med er landstingspolitik att låta bli att ta ansvar för landstingets ekonomi.

Vilken är Kristdemokraternas politik? Kristdemokraterna sägs grunda sin politik på kristna värderingar. I de kristna värderingarna ingår att vara sparsam och inte slösa, där ingår också att lägga manken till då det behövs och inte låta lättjan råda. Det rimmar illa

att med de kristna värderingarna som grund göra av med närmare 10 miljard mer än man har och inte gör att någonting när kassan sinar. Är det kristdemokratisk politik att låta bli att göra något när pengarna tar slut?

Jag vädjar till varje enskild tjänstgörande ledamot från Kristdemokraterna i Stockholms läns landsting att begrunda om det är förenligt med kristdemokratisk landstingspolitik att låta bli att ta ansvar för landstingets ekonomi.

Ledamöter, vi fattar i dag inte bara beslut om vilket ansvar som ska krävas för gången tid, vi fattar också beslut för framtiden. Hur ser ansvaret för landstingets ekonomi ut i framtiden? Kan vi förvänta oss ett ansvarstagande i framtiden? Kan vi förvänta oss av enskilda politiker i landstinget att de tar ansvar för landstingets ekonomi? I dag har varje enskild ledamot ett ansvar att rösta i enlighet med sin personliga övertygelse, oavsett parti, oavsett politisk ideologi.

Jag vädjar till varje enskild tjänstgörande ledamot i Stockholms läns landsting att rösta för ett ansvarstagande, för att göra något när pengarna tar slut, för en bra ekonomi i framtiden. Därför måste vi rösta för att landstingsstyrelsen inte får frihet från ansvar, ansvarsfrihet.

Jag yrkar därför bifall till förslaget att ansvarsfrihet inte beviljas i enlighet med revisorerernas förslag!

Anförande nr 23

Lotten von Hofsten (v): Ordförande, ledamöter och åhörare! Underskotten i landstinget har under hela mandatperioden successivt ökat utan att den föregående majoriteten vidtagit några som helst åtgärder. Men förra året förvandlades underskottet till en formlig lavin.

För att ta ett exempel där kostnaderna uppenbarligen har fått skena i väg utan åtgärder kan vi peka på de ökade kostnaderna för inhyrd personal. Sedan december 1999 har sjukhusens kostnader blivit fem gånger högre. Den totala kostnaden för inhyrningen har ökat nästan lika mycket och totalsumman slutade på 364 miljoner kronor, vilket är en fullständigt bisarr summa.

Ett tecken på den föregående majoriteten bristande ansvarstagande och dess passivitet är att den ägarkommitté som inrättades förra året inte sammanträdde en enda gång. Inte heller har månadsbokslutet behandlats vid något möte, vare sig i allmänna utskottet eller i landstingsstyrelsen. För en vanlig människa är detta ungefär likvärdigt med att inte titta på vare sig bankomatkvittot eller kontoutdragen som kommer varje månad. Så här säger revisorerna: detta är mot bakgrund av den i månadsboksluten redovisade illavarslande ekonomiska utvecklingen helt oacceptabelt. Landstingsstyrelsen har inte uppfyllt sin lagenliga övervakningsplikt att kontinuerligt följa upp den pågående verksamheten och ekonomin samt att vidta nödvändiga åtgärder.

Hela underskottet skylls av den föregående majoriteten på skatteutjämningsystemet. I sitt yttrande till landstingsrevisorerna skriver de bland annat att det nuvarande skatteutjämningsystemet infördes utan att väljarna getts möjlighet att säga sitt.

Ni menar alltså, om jag förstår det hela rätt, att vi inte behöver bry oss om lagen bara för att vi inte haft någon folkomröstning i frågan. Men på det sättet kan man inte sätta sig över lagar som stiftats av riksdagen. Vilka lagar anser ni i så fall att medborgarna kan sätta sig över? Är det okej att gasa på när röd trafiksignal lyser bara för att den frågan inte behandlats i en folkomröstning?

Jag gillar inte heller skatteutjämningsystemet så som det ser ut i dag. Men då får vi väl arbeta för att förändra det och inte bara strunta i det. Det är en del av vitsen med att leva i en demokrati; de lagar vi inte gillar kan vi, om vi blir tillräckligt många som inte gillar dem, ändra på. Skatteutjämningsystemet var och är ett faktum som, vare sig vi gillar det eller inte, måste ta i beaktande när vi fastställer budgeten.

I budgeten för 2002 finns en post om 800 miljoner. Det är pengar som den förra majoriteten trodde att landsting skulle få som förväntad vinst från intäktsprojekt och konkurrensutsättningar. Men några sådana vinster finns inte med i årsredovisningen för koncernfinansieringen med hänvisning till att effekterna i stället ska återfinnas i verksamheternas årsredovisningar. Men inte heller där redovisas några sådana effekter. Samma sak har även gällt budgetarna för åren 1999, 2000 och 2001. Under samma period har sammanlagt 3 250 miljoner kronor budgeterats utan att några som helst effekter har redovisats.

Som skattebetalare tror jag att alla som betalar skatt förväntar sig att de som väljs till politiska uppdrag faktiskt tar ansvar för de pengar som tas in via skatten. Det innebär bland annat att, om pengarna inte räcker, man antingen rättar munnen efter matsäcken eller ser till att få in mer pengar. Det har den tidigare majoriteten tyvärr inte gjort.

I stället för att ta eget ansvar skylls allt på skatteutjämningsystemet. Men som revisorerna påpekar handlar detta inte om skatteutjämningsystemet utan om bristande ansvarstagande. Om en sjuksköterska dabbar sig i sitt arbete kan hon prickas om det hon gjort anses tillräckligt allvarligt. Detsamma bör gälla politiker. Det handlar inte om att de är dåliga människor eller att deras politik är dålig. Jag har den största respekt för att alla människor i den här salen. Vi arbetar alla hårt för något som vi tror på, och det är värt respekt.

Men alla människor kan också göra fel, och det bör hända någonting om människor som har ett stort ansvar för andra människor dabbar sig och undviker att ta ansvar. Därför yrkar jag bifall till förslaget att den förra majoritetens styrelseledamöter ej beviljas ansvarsfrihet!

Anförande nr 24

Rolf Bromme (fp): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Som gammal statsvetare och som gammal folkrörelsemänniska har jag haft anledning att fundera över den här diskussion sedan den startade vid förra mötet.

Man brukar säga att det var tre folkrörelser som byggde upp och lärde det här landet demokratin. Detta är naturligtvis inte riktigt hela sanningen men det är sanningen såtillvida att det var de som var flest och de som i praktiken genomförde arbetet. Det var frikyrkorörelsen, nykterhetsrörelsen och fackföreningsrörelsen. Det var i dessa föreningar som människor på det lokala planet lärde sig demokrati och hur det hela fungerade.

I en sådan förening har man en gång om året årsmöte, och det är då man utkräver ansvar av förtroendemännen. Det är väldigt sällsynt att man inte beviljar ansvarsfrihet. Det kan ske i några speciella situationer, när någon har begått oegentligheter, brutit mot lagar och så vidare. Men man kan byta ut både enskilda styrelseledamöter och en hel styrelse utan att man säger nej till frågan om att bevilja ansvarsfrihet. Det är de medlemmar som är närvarande vid årsmötet eller låter sig representeras vid årsmötet som har den möjligheten.

Den här metoden har vi byggt in i vår politiska författning, både på riksplanet och i landsting och kommuner. Det är också i alla dessa sammanhang oerhört sällsynt att man inte beviljar styrelsen ansvarsfrihet. Jag har svårt att tänka mig andra fall att inte göra det än vid oegentligheter, alltså att man har brutit mot lagar. Det är då man kan göra det och bör göra det om man vill byta ut någon ledamot. Man kan pricka människor, man kan rikta anmärkningar, rikta allvarlig kritik och så vidare. Detta förekommer hela tiden, och det har då med rimligheten i besluten att göra, inte lagligheten i besluten.

Jag skulle inte kunna tänka mig att det förslag till beslut som Socialdemokraterna har framlagt här, det vill säga att inte bevilja ansvarsfrihet, på motsvarande sätt skulle kunna framläggas i riksdagen. Jag tror inte att det finns något sådant exempel.

Varför gör man så här? Jag tror att man är ute efter en gradering i prickningsmöjligheten, men vill göra något starkare än att ge en prickning. Men det man gör då är att avlägsna sig från den demokratiska traditionen, den demokratiska erfarenhet som vi har i vårt land. Man avlägsnar sig från den författning som vi har i vårt land. Man påbörjar något nytt. Vi är inne i en sådan process i den här församlingen, i den här salen.

Vad detta kommer att leda till vet jag inte, men det är något nytt, ett brott mot den tradition som vi har i vår demokrati och jag tror att det kan vara allvarligt och skadligt att spetsa till de här instrumenten så kraftigt. Man beviljar alltid ansvarsfrihet utom då det begåtts olagligheter eller andra abnormiteter föreligger. Om man vill införa detta som en ny politisk tradition i vårt arbete så har man avlägsnat sig från det som var meningen.

När jag talade om föreningarna så sade jag att det är medlemmarna på årsmötet som kan avgöra om man ska avsätta en enskild styrelseledamot eller en hel styrelse. I den politiska traditionen är det väljarna på valdagen som gör detta, inte de valda ombuden i församlingen här. Det är detta som är den väsentliga skillnaden i det som håller på att ske nu. Det innebär att den här valda församlingen sätter sig i väljarnas ställe. Väljarna har redan avsatt den gamla majoriteten, och det är det som är den politiska traditionen, den politiska demokratin i vårt land.

Jag tror att det är olyckligt om vi inleder en annan sorts tradition i vårt land. Jag instämmer därför i det yrkande som har framförts av John Glas.

Anförande nr 25

Landstingsrådet Nyman (kd): Herr ordförande! Det är ju revisionsberättelsen för landstingsstyrelsen som hanteras i det här ärendet, men debatten har ibland tenderat att bli lite mer allmänpolitisk, och jag tror att vi lite till mans bidrar till detta.

Det är inte så enkelt, Jan Strömdahl, som att vi från borgerligt håll hotar om att ge igen. Det är ett oerhört allvarligt och långtgående ställningstagande som landstingsfullmäktige ska göra i dag. Jag har inte tolkat något inlägg i debatten på det sättet att vi vill skapa ett hot som ska skrämma någon ledamot att rösta annorlunda än på de förslag som framlagts av dels revisorerna, dels de tre partierna i majoriteten.

Ställningstagandet blir i politisk mening prejudicerande. Det är ofrånkomligt på det sättet. Därför är beslut som kommer att fattas här historiskt i den meningen. Det finns all anledning att fundera något ögonblick över detta, men ställningstagandet ska vi göra här om en stund.

Det är naturligtvis på det sättet i en debatt av den här karaktären att det äger all rimlighet att man jämför agerandet mellan den ena majoriteten och den andra majoriteten. Det var också mot den bakgrund som jag lyssnade på Ingela Nylund Watz inlägg, hon som har tillträtt som ordförande i landstingsstyrelsen och som sade att hennes uppdrag inleddes i en anmärkningsvärd situation för landstinget.

Problemet är bara det att den här situationen kommer att bli allt mer anmärkningsvärd ju längre tiden går, eftersom den omvärld som vi rör oss i inte gynnar de förhållanden som skulle kunna gynna landstingets ekonomi eller ens landstingets allra främsta uppdrag. Det är det som bekymrar mig allra mest.

Ingela säger att den förra majoriteten i själva verket har missbrukat innebörden i begreppet förtroendevald, och då tycker jag att Ingela går mycket längre än revisorerna, men det är hennes slutsats.

Om detta har att göra med formen för hur vi organiserar landstinget eller hur ofta vi diskuterar ekonomi i olika organ, vet jag inte. Jag vet inte riktigt vad som ligger bakom hennes ställningstagande, men det har uppenbarligen behövts ett och annat beslut på vägen hit. Det har jag konstaterat tidigare i kommentarer, och jag kan göra det nu också.

Väljarna valde en ny majoriteten för det här landstinget. Det är naturligtvis för oss som lämnade majoriteten och som nu är föremål för att beviljandet av ansvarsfrihet ifrågasätts rimligt att vi funderar över den utveckling som vi kommer att möta de närmaste månaderna eller de närmaste åren för att sätta in det som vi kan misstänka blir dagens beslut i ett sammanhang. Det beslut som fattas i dag är alltså ingen isolerad företeelse. Det kommer att bli vägledande och i flera avseenden prejudicerande framför allt i politisk mening.

Ingela sade att den som tar ansvar inte skyller ifrån sig. Nej så är det, men vi har ju kommunallagen på vår sida när vi försöker förklara oss, och i den meningen också försvara oss. Det är naturligtvis så att ditt inlägg i väldigt stor utsträckning också handlar om precis den utgångspunkten – i annat fall fanns det ju inga skäl att påpeka att ni på knappa två månader har vidtagit fler åtgärder än vad den borgerliga majoriteten gjorde på fyra år. Det är naturligtvis ett sätt att förklara hur ni nu försöker klara den här situationen, och jag har i tidigare inlägg här i fullmäktigesalen önskat er all framgång i det arbetet.

På sikt ska balans uppnås i ekonomin, säger Ingela Nylund Watz – på sikt. Det nuvarande balanskravet är ju att balans i ekonomin ska nås inom två år, om jag inte minns alldeles fel. Vi hörde av Erik Langby, som dels utreder skatteutjämningskonsekvenserna, dels sitter i en av länets kommuner och väntar på ett lagändringsförslag tillsammans med oss andra, säga att allt nog pekar på att man kommer att ha fyra år på sig eller ca fyra år för att uppnå balans i ekonomin. Detta tyder på att vi är i en situation som inte är särskilt gynnsam för den kommunala ekonomi, alldeles oavsett om vi talar om det här landstinget eller om någon av länets eller landets andra kommuner.

Ingela redogjorde också för en del av de budgetdirektiv som finns och det finns naturligtvis skäl att göra det. När jag läser revisionsberättelsen – alltså inte rapporten och andra synpunkter från tjänstemannarevisorerna utan den politiska revisionsberättelsen – så har jag tidigare citerat en del som jag hade väldigt lätt att ta till mig. Men det talas även om en oacceptabel passivitet på ett ställe, och det står också något som jag har tagit fasta på i mina reflexioner, nämligen att landstingets och särskilt vårdsektorns styrsystem har drivits vidare – detta tyder alltså inte på någon passivitet – men inte med tillfredsställande resultat.

Alltså har de beslut som vi fattade, de åtgärder vi försökte vidta, betydelse så att de når resultat. I annat fall kommer revisorerna med kritik i konsekvens med detta. Den här revisionsberättelsen får ju inte vara något undantag i den här landstingsrevisionens historia. Den kommer naturligtvis att vara vägledande för de nya revisorerna.

Då handlar det alltså inte bara om att vidta åtgärder utan om att vidta åtgärder och uppnå resultat. Revisorerna var nämligen inte tillfredsställda med resultatet från den förra mandatperioden.

Jag tycker också att det finns skäl att uppmärksamma det lilla stycket som handlar om den nytillträdda majoriteten i landstinget.

Georg Gustafsson höll ett anförande som var lite mer allmänpolitiskt och retoriskt med inslag om begäran om förklaring till vad man menade med kristna värderingar när man kan låta ekonomin rusa iväg på det sätt som man beskriver skett under förra mandatperioden.

Jag var naturligtvis ett ögonblick frestad att redogöra för en del åtgärder som faktiskt vidtogs under förra mandatperioden men som inte ledde till de resultat som åsyftades.

Men jag kan försäkra er alla här församlade, även om det inte är så många här just nu, att det har vidtagits en hel del åtgärder. En brist på åtgärd skulle kanske vara att jag motsatte mig att man skulle skriva på avtal med sjukhusen, jag tyckte att detta bar iväg för långt. Men det är väl också en åtgärd att vägra godta avtal som skulle verka kostnadsdrivande och på ett sätt som skulle förorsaka ännu sämre resultat för landstinget.

Det finns många exempel på detta. Möjligen var det något färre under år 2002 än under de tre tidigare åren, men det är osäkert eftersom jag inte satt mig ner och räknat efter.

Det har inte varit fråga om att strunta i lagar. I den mer retoriska delen av den här debatt, dels när vi har budgetfullmäktige, dels när vi diskuterar årsredovisning, dels i denna revisionsdebatt har det talats om att den förra majoriteten satte sig över lagen. Vi gjorde ju inte det när det gäller att betala utjämningsavgifter. Dem snor nämligen staten innan vi får nettot tillbaka. Det finns liksom inte en möjlighet i världen att sätta sig över den lagen.

Vidare har vi naturligtvis frågan om hur man ska leva upp till balanskravet, och i den frågan tror jag att vi ska sänka tonläget något i debatten med varandra. Jag vet inte om tremånadersbokslutet publiceras i dag eller i morgon – alltså det som gäller för perioden januari–mars i år –, men såvitt jag har förstått under hand pekar detta inte på att landstinget kommer att nå balans i sin ekonomi snabbare med den här majoriteten än med den förra – definitivt inte! Det ser om möjligt ännu mer bekymmersamt ut. Detta var ett andra inlägg i debatten, herr ordförande. Jag har inte vare sig rösträtt eller förslagsrätt, men jag tycker att det har framlagts en del goda förslag, åtminstone tre, i den här debatten som skulle kunna leda till att ansvarsfrihet trots allt beviljas – trots allt, säger jag, eftersom det har riktats skarp kritik mot landstingsstyrelsen från revisorerna.

Jag vill understryka att jag har insikt om att den kritiken är befogad. Men steget att inte bevilja ansvarsfrihet är ett steg som aldrig har tagits i något landsting, åtminstone inte i modern tid. Därför står landstingsfullmäktige nu inför ett beslut som är utomordentligt långtgående och som naturligtvis kommer att behöva granskas på olika sätt och som förmodligen också behöver bli tillfälle för reflexion när vi kommer att hålla år i en sådan här debatt om elva månader eller så.

Anförande nr 26

J a n S t r ö m d a h l (v): Stig Nyman säger att det inte är så enkelt som att ni bara hotar med att ge igen. Det håller jag med om, så enkelt är det inte.

Men det var väldigt tydliga i inlägg från alla de borgerliga partiernas företrädare om att man påpekar att ekonomin för den nya majoriteten nu är oerhört bekymmersam. Det kommer att bli svårt att klara ekonomi för den nu sittande ledningen. Underförstått betyder det: om vi fullföljer förslaget i enlighet med revisorernas förslag så kan detta i ett senare skede hota även den nu sittande majoriteten.

Därför menar jag att om vi tar sådana hänsyn med hänvisning till det nuvarande bekymmersamma ekonomiska läget så är det både fegt och en felaktig politisering av

den här frågan. Vi måste kunna stå för ett sådant här beslut även om det samtidigt är en allvarlig uppmaning för den nuvarande majoriteten att verkligen göra allt för att ro den ekonomiska förvaltningen i hamn under den här mandatperioden.

Anförande nr 27

Georg Gustafsson (s): Ordförande, ledamöter! Jag ska inte göra det krångligt för Stig Nyman att svara på mitt inlägg. Det räcker med ett endaste ord.

Men jag ska börja med att citera landstingsrevisorerna. Framför mig har jag något som kallas för Nötskalet som är en sammanfattning av revisionen över verksamheten år 2002. På sid 1 under personal 2 står det om koncernen Stockholms läns landsting: Ekonomistyrning. Landstingsstyrelsen har under perioden 2002-01-01 till 2002-10-31 helt uraktlåtit att fatta beslut om åtgärder för att bemästra den stora ekonomiska obalansen. Från HSN i april ingiven hemställan om utökad budgetram på 750 miljoner kronor har lämnats obesvarad. Landstingsstyrelsens ekonomistyrning har givits omdömet oacceptabel.

Min fråga till Kristdemokraternas Stig Nyman kvarstår därmed naturligtvis obesvarad. Är det kristdemokratisk politik att låta bli att göra något när pengarna tar slut?

Anförande nr 28

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! Jag börjar med att besvara den sista repliken med ett nej.

Till Jan Strömdahl. Jag menar ju precis tvärtom, nämligen att vad det handlar om i dag är att visa sans och mod. Jag menar precis tvärt emot vad du säger. Det skulle inte alls från min sida betraktas som fejt av landstingsledamöterna att välja att stödja ett annat förslag till beslut än det som revisorerna, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har lagt här i fullmäktige i dag. Det skulle visa politiskt mod att våga bevilja ansvarsfrihet och välja att vänta med att använda det instrumentet till ett väsentligt skarpare och mera bekymmersamt läge än det som föreligger i dag. Det var det som var kvintessensen av mitt första inlägg här i dag.

Om man skulle börja granska partiernas politik och vad de står för och de avser så är det naturligtvis så att det inte är svårt en dag som denna att erinra sig alla de inlägg som har gjorts från den förra oppositionen när det gäller förslag till åtgärder och en del annat som har diskuterats i den här salen och naturligtvis också det som är den stora utgiften för oss och den snabbast växande – jag behöver inte nämna den vid namn, alla vet vad det handlar om.

Jag har under de fyra år som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har varit i opposition förstått att man bör nå balans i landstingets ekonomi mycket snabbare än vad den borgerliga majoriteten lyckades åstadkomma. Nu har ni själva fattat beslut, dels för i år, dels i budgetdirektiv för kommande år, att den balanspunkten ligger någonstans bortom 2006 års val – ingen vet när eftersom budgetdirektiven bara sträcker sig till och med 2005. Om vi ska vara lite konsekventa och mycket seriösa i hanteringen av de här storheterna så bör vi välja ett annat tonläge, och tonläget har ju varit avgörande i många stycken under den förra mandatperioden.

Låt oss vara sansade. Jag vädjar till er att visa mod.

Anförande nr 29

E r i k L a n g b y (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är ju intressant att lyssna på den här debatten, att försöka se igenom vad den egentligen försöker handla om.

Jag har lyssnat på ett antal inlägg från den nya majoriteten och kan konstatera att det pågår en ständig sammanblandning av begrepp och beträffande sättet att adressera sin kritik. Jag märker att man oftare faktiskt kritiserar den tidigare fullmäktigemajoriteten och fullmäktigebesluten när man för resonemangen än exakt påpekar vad landstingsstyrelsen missade att göra med de direktiv som landstingsstyrelsen för 2002 hade från landstingsfullmäktige från slutet av 2001 eller beslut inför 2002.

Gång på gång blandar man ihop detta och riktar sin kritik mot den tidigare borgerliga majoriteten. Den kritiken är en allmänpolitisk diskussion som vi förde framför allt inför valet i september förra året. Självfallet kan vi fortsätta att föra den, men det är en

allmänpolitisk diskussion och den handlar inte om i vad mån vi sedan ska hantera ansvarsfrihetsfrågan så att vi säger ja eller nej.

Detta blir lite betänksamt. Gång på gång i inläggen angriper man det faktum att den tidigare majoriteten inte haft tillräckligt hög skatt och olika typer av beslut som inte är sådana beslut som en landstingsstyrelse kan fatta under det löpande kalenderåret utan beslut som bara kan fattas av fullmäktige inför det år som vi sedan har att granska. Detta är intressant.

Det som då tas upp till försvar för den nya majoriteten gäller dess roll som opposition. Vidare anför man vad den dåvarande oppositionen föreslog i till exempel april 2002. Om oppositionen under år 2002 föreslår en skattehöjning så är det ingenting som någonsin skulle ha kunnat påverka den verksamhet som landstingsstyrelsen ansvarade för under de löpande kalenderåret 2002. Det är ju helt omöjligt. Skattefrågan kan vi ju bara hantera inför ett nytt budget år, ett nytt kalenderår. Ett förslag om skattehöjning kan bara framläggas i en diskussion inför det som är året, nämligen hurdan situationen skulle bli när vi före jul skulle hantera skattesatsen för år 2003.

Det är ganska lätt att konstatera att det utjämningsystem som vi har i så fall leder till att vi hamnar i en situation med skattehöjningar. Om vi hade haft en möjlighet att få en annan riksdagsmajoritet så hade vi naturligtvis haft en helt annan situation. Det är naturligtvis viktigt att komma ihåg att det självfallet var med den utgångspunkten som den gamla majoriteten agerade. Man såg framför sig att det fanns goda möjligheter att vi skulle komma ur den här väldigt märkliga situationen som innebär att vi har en utjämningskatt som skenar på det sätt som den har gjort.

Om vi går tillbaka till den dåvarande oppositionens konkreta förslag om ytterligare utredningar, om ytterligare sammanträden och så vidare så ser vi att det inte skulle ha påverkat situationen. Det är väldigt svårt att tro att det hade hänt någonting alls.

Vad hade hänt om man följt förslaget att avbryta det fortsatta arbetet med att låta vården och övrig verksamhet i landstinget produceras i en tävlan där vi hela tiden försöker få till stånd det läget att skattebetalarnas pengar används så bra som möjligt och att utförare tävlar om kvalitet och pris för verksamheten. Skulle det göra att vi hade mer gott om pengar, att vi hade ett bättre bokslut för 2002? Det finns ingenting som tyder på att vi borde ha avbrutit arbetet med konkurrens som ett verktyg för att uppnå de mål vi vill nå såvitt gäller kvalitet och omfattning på verksamheten ställt i relation till det pris skattebetalarna ska betala. Det finns ingen erfarenhet någonstans i världen i historiskt perspektiv som säger att det skulle vara en fördel att arbeta med mindre konkurrens.

Självfallet finns det sedan anledning att hela tiden arbeta med frågor om hur man arbetar med konkurrensen – självklart. Det har också den gamla majoriteten gjort. Det finns inget påstående från den gamla majoriteten om att vi har gjort allt, så kan det aldrig vara. Men att kasta ut ett av de mer verkningsfulla verktygen hade ju varit att ytterligare försvåra 2002 års verksamhet. Alltså ser jag det som klandervärt att lägga den typen av förslag i april 2002 i det ekonomiska läge som rådde under förra året.

Inte minst Jan Strömdahl har här berört frågan om den prejudicerande effekten av att göra någonting som inte görs i Kommunal- och Landstingssverige, nämligen att politisera frågan om ansvarsfrihet på det sätt som nu har föreslagits. Han ser det här som ett hot, men det kan aldrig ses som ett hot. Det är naturligtvis så att om landstingsfullmäktige i dag väljer en ny väg så har man anträtt en ny väg, och då kommer detta naturligtvis att innebära att man möter en annan diskussion även utan vår medverkan om ett år. Jag tror att ganska många människor kommer att ställa sig ett antal frågor, även om inte vi i den borgerliga oppositionen gör det om ett år när man ska summera år 2003. Det är naturligtvis lite vanskligt att uttala sig för mycket om hur det här året kommer att gestalta sig.

Men när vi har kommit så här långt, till slutet av april, och det har gått fyra månader av tolv, talar mycket för att det blir besvärligt. Resultatet blir inte ens som man beslutade före jul. Dessutom antog landstingsfullmäktige med den nya majoriteten en budget som inte var i balans utan hade ett rejält underskott.

Om ett år ska revisionen och landstingsfullmäktige kritisera att landstingsstyrelsen lät fullmäktige anta en budget med obalans. Det mesta talar dessutom för att det blir tydliga underskott utöver det som redan har beslutats i budgeten, beroende på att det är svårt att leva upp till budgeten under rådande förutsättningar. Därtill är det svårt att styra faktorerna i vår omvärld. Det går dåligt för den svenska ekonomin. Utjämningsystemet är obegripligt för de flesta. Det är svårt att i förväg bedöma vart detta leder. Vilken diskussion ska Jan Strömdahl och andra möta om ett år när man har att utvärdera ett 2003 där fullmäktige både har antagit en budget i obalans och har ett underskott därutöver? Vad ska man dra för slutsats då?

Räcker det att säga att man har tillsatt mängder av utredningar, ritat om en massa streck och rutor på sina scheman över hur organisationen ska se ut eller gjort en massa nya saker i den politiska strukturen? Kommer det att duga som ursäkter för det som riskerar att stå på sista raden? Gör man det vägval som ni i dag har föreslagit riskerar det att inte räcka. Ni väljer en ny väg som historiskt är helt exceptionell för Kommunal- och Landstingssverige. Ni har valt väg och måste själva ta konsekvenserna av det. Det lär finnas fler än vi i den borgerliga oppositionen som kommer att hjälpa till att föra den diskussionen. Detta är inget hot, men ni måste förstå att detta blir konsekvensen.

Ni måste också förstå att detta innebär att om det i valet 2006 på nytt går som det har gått i många tidigare val, det vill säga att det blir regimskifte, har man att se fram emot en situation på våren 2007 där den nya majoriteten ska recensera den gamla majoritetens sista verksamhetsår. Ska det då bli en allmänpolitisk recension? Jag tror inte att det är ett bra vägval som ni gör. Det finns anledning att betänka om detta är klokt för medborgarna i vår region, för dem som är beroende – vilket ju väldigt många människor är – av den service som ska produceras mot bakgrund av beslut som vi fattar i landstingsfullmäktige. Jag tror att vi har anledning att lägga vår kraft på annat än den här typen av politiska spektakel.

Sten Erson- Wester (kd): Herr ordförande, ledamöter, åhörare! Den tidigare borgerliga majoriteten har tagit ett stort och tungt ansvar för sjukvården och kollektivtrafiken. Man har tagit detta på djupaste allvar, och vad beträffar kollektivtrafiken med SL:s och övriga kollektivtrafikorgans goda vitsord.

Våra invånares liv, hälsa och rätt att ta sig till jobbet på ett bra sätt har man under den gångna mandatperioden fokuserat på. Särskilt hälsan har satts i främsta rummet. Den borgerliga majoriteten har genomfört en vårdgaranti som garanterar alla patienter rätt till operation eller behandling inom tre månader. Stockholms läns landsting kan i dag uppvisa de kortaste vårdköerna i hela landet, från att tidigare ha haft långa köer. Man har sparat mycket onödigt lidande för många människor. Varje enskild individ bland våra medmänniskor, som också är våra uppdragsgivare, är ovärderlig i pengar.

För vem finns landstinget till? Jo, för länets invånare, som en garant för god sjukvård och trafik. Om landstinget påläggs orimliga bördor uppifrån – något som landstingets väljare inte har fått ta ställning till – kan man inte ge avkall på ansvaret att säkerställa människors liv och hälsa. Man får välja att temporärt, till dess att skatteutjämningsystemet förändras, ställa sig på medborgarnas sida. Som kristdemokrat måste jag säga att jag ser detta, att vi har slagit vakt om den enskilda människan och den enskildes behov av att få snabb sjukvård och inte i tid och otid få vänta, som en tydlig signal om att vi inte svek. Vi kommer inte att svika de svaga, sjuka och vårdbehövande. Jag vädjar nu till alla röstberättigade i dag: Ha detta i åtanke när du bestämmer dig för hur du ska rösta!

Därmed yrkar jag ansvarsfrihet för den förra landstingsstyrelsen.

Anförande nr 31

Mats Skoglund (v): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter, ersättare, åhörare och alla ni andra! Vi i Vänsterpartiet delar revisorernas kritik. Vi instämmer helt i den mycket allvarliga kritiken mot landstingsstyrelsens förra majoritet. Vi delar uppfattningen att utvecklingen av landstingets ekonomi och dess hantering är oacceptabel och oförenlig med lagen om grundläggande krav på god ekonomisk hushållning och balans.

Underskottet härrör i huvudsak från vården och från uteblivna vinster av konkurrensutsättning och inkomstprojekt – inte, som ibland hävdas, från skatteutjämningsystemet. Det hade man i stort sett budgeterat för. Visserligen var mycket obudgeterat, men i huvudsak var det budgeterat. Man kan inte, som föregående talare, säga att man inte visste om det. Ni visste i princip om det. Det var vården som inte var finansierad. Inkomsterna från konkurrensutsättningen var upptagna i budgeten på ett realistiskt sätt.

Vi avstyrker att styrelseledamöterna Charlotte Broberg, Bo Ehlin, Mikael Freimuth, Ralf Lédel, Elwe Nilsson, Nils Oskar Nilsson, Brigitta Rydberg, Stig Nyman och Monica Karlsson samt ersättarna Inger Linge och Boris von Uexküll, som alla tillhör den tidigare majoriteten, beviljas ansvarsfrihet. Har man på ett så uppenbart vårdslöst sätt hanterat skattebetalarnas pengar måste man på något sätt ta ett personligt ansvar. Vi väntar oss

att respektive parti vidtar nödvändiga åtgärder om fullmäktige senare här i dag inte beviljar dessa ledamöter och ersättare ansvarsfrihet.

Jag ska också kommentera vad som har sagts här från talarstolen. Jag ska börja med Erik Langby, som säger att kritiken riktar sig mot den förra majoriteten i landstingsfullmäktige, som ju inte är föremål för revision, och att kritiken ska riktas mot den förra landstingsstyrelsens majoritet. Så är det. Men det som kan uppfattas som kritik mot den förra majoriteten är i själva verket en kritik mot hur den nuvarande oppositionen argumenterar i sitt försvar för landstingsstyrelsen. Ni hävdar att de har gjort allting bra och att de inte kunde göra på något annat sätt. Det är den argumentationen som vår kritik riktar in sig på. Vi accepterar inte det. De olika sakerna hänger ihop, och det kan kanske vara lite svårt för Erik Langby att hålla isär dem.

Elwe Nilsson beskyller revisorerna för att ha politiserat och tagit med sina värderingar. Det kanske de har, men det är trots allt samtliga revisorer, också från moderat håll, som står bakom kritiken. Den har återkommit år efter år, och ingenting har hjälpt. Den gamla landstingsstyrelsen har inte tagit till sig kritiken. Elwe Nilsson säger att ni helt enkelt har obstruerat mot riksdagens beslut om utjämningsystemet och att detta har skett i enlighet med fullmäktiges mening. Men det stämmer inte. Det var ju budgeterat. Utjämningskostnaden var i stort sett budgeterad, så detta kan inte ha skett med fullmäktiges medverkan.

Det stora underskottet har uppstått inom vården, där det är ett minus på 932 miljoner, och genom uteblivna vinster från konkurrensutsättning om 800 miljoner. Konkurrensutsättningen medförde dessutom kostnader av olika slag i verksamheterna.

John Glas från Folkpartiet försvarar den gamla majoriteten med att den nu sittande majoriteten har budgeterat för ett underskott. Det stämmer naturligtvis, men vi har påbörjat det mödosamma arbetet att återställa landstingets ekonomi, att få kostnads kontroll och en ekonomi i balans. Bland annat har vi tvingats höja landstingsskatten. Den gamla majoriteten började sin period med att sänka skatten. Man måste trots allt se att det är stor skillnad på hur vi agerar.

Stig Nyman påstår också att inte heller den här majoriteten har ekonomin i balans. Jag säger precis samma sak till honom. Stig Nyman, ni vet själva vad ni gjorde. Ni var med på att sänka skatten även om ni kanske inte gillade det. Vi fick ju ta det smärtsamma beslutet att göra en rekordstor skattehöjning. Vi är beredda att försöka få balans på ekonomin, men det blir på sikt – det kan inte gå omedelbart. Vi jobbar med det.

Den gamla majoriteten, eller åtminstone delar av den gamla majoriteten, använde underskottet på ett politiskt sätt, som Elwe Nilsson och andra har sagt, för att obstruera mot det kommunala skatteutjämningsystemet. På så sätt blev underskottet politiskt bra, åtminstone för en del av den gamla majoriteten. Detta står nu de skattebetalande länsinvånarna mycket dyrt. Det var antagligen en av det här landets dyrbaraste kampanjer.

När man på detta verkligt ovarsamma sätt har handskats med skattebetalarnas pengar måste man på något sätt också ta ett personligt ansvar. Det går inte att bara gömma sig

bakom kollektivet och säga att väljarna avgör och att det är partiet som tar ansvar. Man måste också ta det personliga ansvaret när man så medvetet har försatt landstinget i denna mycket svåra ekonomiska situation.

Stig Nyman läser till sitt försvar upp början av femte stycket av de politiska revisorernas berättelse. Där står det: "Arbetet med att förbättra landstingets och särskilt vårdsektorns styrsystem har drivits vidare men inte med tillfredsställande resultat." Det tar Stig Nyman som beröm. Man om man fortsätter att läsa står det: "Styrelsens allmänna utskott liksom den nyinrättade ägarkommittén, som fullmäktige givit ett särskilt ansvar för den operativa styrningen, har inte sammanträtt någon gång." Det är ju i själva verket mördande kritik, bara man orkar läsa klart hela meningen!

Erik Langby säger också att det inte har funnits något engagemang från vänstersidan för att diskutera skatteutjämningsystemets baksida med regeringen. Han talar då om den förra mandatperioden, naturligtvis. Men där har Erik Langby fel. Vi har gång på gång kritiserat och sagt att det inte går att ta upp problemet så länge man sänker skatten. Vad ska regeringen säga? Man har svårt att vinna gehör för sina argument om man har börjat med att sänka skatten och sedan kommer till regeringen och de andra landstingen och kommunerna i landet och säger att pengarna inte räcker och att vi måste få lite pengar av de andra. Det blir en omöjlig situation. För oss är det lite bättre; vi började med att höja skatten. Ni började som sagt med att sänka skatten. Därmed försattes den möjlighet som Langby nu säger att vi aldrig har gjort något åt.

Även Stig Nyman och flera andra tar upp detta att vi har budgeterat med minus. Ni återkommer till det hela tiden. Jag säger igen: Den nya majoriteten har vidtagit åtgärder. Man har höjt skatten och jobbar nu med att verkligen pressa kostnaderna och få kontroll över kostnadsutvecklingen.

Vi instämmer som sagt i revisorernas kritik när de skriver att "Utvecklingen och dess hantering är oacceptabel och oförenlig med lagens grundläggande krav på god ekonomisk hushållning och balans." Revisorerna avstyrker att ansvarsfrihet beviljas.

Jag och Vänsterpartiet instämmer i revisorernas kritik. Vi avstyrker att ansvarsfrihet beviljas. Vi instämmer i Anders Linders yrkande, precis som Jan Strömdahl och Lotten von Hofsten redan har gjort.

Anförande nr 32

Erik Langby (m): Herr ordförande, fullmäktige! Mats Skoglund för ett intressant resonemang om i vilket läge man från vänsterpartiernas sida känner sig avvärpnad och kan kritisera utjämningsystemet. Att den åsikt man har om inkomst- och kostnadsutjämningsystemets sätt att fungera skulle vara beroende av vilken skattesats en annan majoritet har satt är för mig helt obegripligt. Åsikterna om utjämningsystemets sätt att fungera kan inte vara beroende av vilken skattesats landstingsfullmäktige väljer att ta ut av medborgarna i den här regionen. Det är helt obegripligt.

Detta speglar hela den situation vi har levat i. Man har inte varit beredd att sätta sig in i systemet och se de konsekvenser som det har fått och som vi har varnat för. Vi har

gång på gång hävdad att vi måste protestera mot utjämningsystemet. Mekanismerna innebär att vi hela tiden kommer upp i nya nivåer på de pengar som vi ska skicka till övriga landet – något som inte är rimligt med tanke på situationen i den här regionen och de kostnader som vi ska täcka.

Det finns i systemet ingen koppling mellan kostnadsnivån här när det gäller att åstadkomma till exempel en sjukskötersketimme eller något annat som vi producerar, de löner som man måste betala för att ha bemanning och vad det kostar i övriga landet. Det finns inget sådant i det här. Det är en av många punkter som vi har kritiserat.

Vi hade behövt er hjälp med att kritisera det här systemet för att kritiken om möjligt skulle ha kunnat nå fram till vänstermajoriteten i riksdagen under den gångna mandatperioden. Ni kan inte gömma er och säga att det inte gick att ha någon åsikt om detta eftersom vi hade en annan skattesats än vad ni ville ha. Det håller inte.

Sedan för Mats Skoglund ett obegripligt resonemang om skillnaden mellan landstingsstyrelsens och landstingsfullmäktiges beslut och ansvar. På nytt blandas det ihop. Mats Skoglund gillar inte landstingsfullmäktiges beslut om budget och andra saker. Men det kan ju inte vara en grund för att kritisera hur styrelsen försöker göra något åt det under löpande budgetår.

Anförande nr 33

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! Den där skattehöjningen, Skoglund, var väl inte så smärtsam? Gick ni inte till val på att ni skulle höja skatten? Det kan väl inte vara smärtsamt att genomföra vallöften? I varje fall tycker inte jag det.

När man citerar revisionsberättelsen gäller det att vara noggrann. Mats Skoglund säger att jag inte läste hela meningen. Det gjorde jag, för det är en punkt efter ”tillfredsställande resultat”. Längst ned i berättelsen står det om den nya majoriteten. Även den nya majoriteten har ju blivit granskad under två månader. Den är också föremål för revisionsdebatt i dag. Det har inte framförts så många synpunkter på det hittills. I sista meningen – jag hoppar över de andra, för jag hinner inte säga så mycket – står det: ”Arbetet i den riktningen har påbörjats men måste drivas vidare med mycket stor kraft.”

Så småningom kommer vi in i en budgetdebatt här, och då kommer vi att kunna konstatera att skattehöjningar under den mandatperiod som nu har inletts kommer att inbringa uppemot 18 miljarder om skattekraften är ungefär som den är nu. 18 miljarder! Varje resultat som är bättre än ett underskott i storleksordningen 8–10 miljarder för den här mandatperioden skulle överraska mig. Om man lägger ihop dessa båda storheter kan man undra hur det här landstinget någonsin ska nå balans i sin ekonomi. Staten har ju inte heller några pengar.

Skoglund och jag kan ju läsa revisionsberättelsen högt för varandra och ta till oss varje mening. Det stycke som börjar med orden ”Vi påpekar att den nya majoriteten...” är riktat till ledamöterna i den nya majoriteten, som granskades under två månader.

Den ägarkommitté som nämns gick inte att sammankalla, för några ledamöter för den dåvarande oppositionen anmäldes inte. Det fanns alltså ingen kommitté att kalla samman. Det är möjligt att jag är ute på hal is, men min minnesbild är att det till exempel inte fanns några socialdemokrater i kommittén, och då kunde man inte kalla samman den.

Anförande nr 34

Elena Dingu - Kyrklund (v): Att sitta med i en beslutande församling betyder först och främst att åta sig ett ansvar. I politiska sammanhang innebär det ett dubbelt ansvar gentemot uppdraget och gentemot väljarna. Båda dessa ansvarsformer grundar sig på ett medvetet personligt val att ställa upp och axla det ansvaret med allt som det innebär. Ett politiskt axlat ansvar grundar sig på vissa ideologiska överväganden, och det utesluter inte under några omständigheter det konkreta, sakliga ansvaret för uppdraget. Detta kan jämföras med styrelseledamöter i ett privat, vinstdrivande företag, där eget ansvar för ens agerande är en självklarhet.

Att kalla ett ansvarsfullt handlande för politisering är att glömma ansvarets grundläggande förutsättningar. Att vänta sig att ens handlande blir granskat är bara naturligt. Därmed vidhåller jag kravet på att inte bevilja ansvarsfrihet.

För övrigt förefaller det märkligt att man åberopar en samverkan som man själv har undvikit under den gångna mandatperioden. Att anse att ansvarsfrihet är något automatiskt är att glömma vad ansvarsfrihet handlar om. Det är att glömma vad hela förfarandet går ut på och att medvetet ignorera en lagbestämmelse, och det kan inte under några omständigheter godtas.

Anförande nr 35

Gerard Rikken (mp): Herr ordförande, ärade landstingsledamöter, tålmodiga åhörare! Det här är första gången jag går upp i talarstolen, och det kanske är rätt tillfälle att kort presentera mig. Jag heter Gerard Rikken och är andre ersättare för Miljöpartiet de gröna i valkrets 1 i Stockholms stad. Ursprungligen kommer jag från Nederländerna, och jag har trots nära 30 år i Sverige fortfarande min holländska brytning kvar. Somliga tycker att det är charmigt, andra tycker att det bara är besvärligt. När jag nu har klargjort detta kan ni sluta gissa var jag kommer ifrån och i stället försöka begripa vad jag har att säga.

Som sagt är jag ny i den här församlingen. Detta är faktiskt bara det andra sammanträdet som jag tjänstgör sedan jag blev invald som ersättare i oktober 2001. Att jag är ny betyder också att jag inte bär på en massa gamla oförrätter som jag måste ge igen för, utan jag kan inta en ganska objektiv hållning till den fråga som vi nu diskuterar, nämligen om man ska ge landstingsstyrelsen ansvarsfrihet för år 2002 eller inte.

Visst har den förra landstingsledningen varit arrogant i sitt sätt att bemöta den kritik som förekommer mot dess sätt att hantera det gigantiska budgetunderskottet. Det kan tyckas vara förmätet, men är det brottsligt? Man har nonchalerat de möjliga negativa följderna av budgetunderskottet. Det kan tyckas dumt, men är det brottsligt?

Även i år får vi räkna med ett stort underskott i landstingets ekonomi. Betyder det att vi vid ungefär samma tid nästa år ska få en repris av detta spektakel? Jag tycker att sådana spektakel – att man ska ge igen och liknande – är något som leder till ökat politikerförakt.

För tre veckor sedan började en granskning av förra årets räkenskaper. Den fick avbrytas i förtid, då granskningen av räkenskaperna omfattade den nya lands- tingsledningen, som tillträdde i slutet av förra året. Några i den nya ledningen deltog i granskningen för tre veckor sedan och ansågs då vara jäviga. Eftersom sammanträdet i dag är en fortsättning på detta ajournerade sammanträde kan man mycket väl argumentera för att jävsförhållandet fortfarande gäller.

Vad gjorde den dåvarande oppositionen när den borgerliga majoriteten körde i diket? Man lutade sig tillbaka och tittade på. Jag kanske måste inflika att detta är en lite orättvis beskrivning. Tydligt har man i alla fall stått längs vägen och försökt hejda den vilda farten mot avgrunden. Men mig veterligen har man inte gjort något seriöst försök att hjälpa till att hålla ekipaget på rätt kurs. Nu, däremot, vill man bötfälla den som styrde då, för man körde mot rött.

I dag publiceras ett inlägg på DN:s debattsida där företrädare för den rödgröna majoriteten i Stockholms stad påstår att skatteutjämningen skapar ett underskott i Stockholms budget. Man framhåller att tillväxten har avstannat medan Stockholms bidrag till utjämningssystemet fortsätter att öka. Man pekar på det höga kostnadsläget i Stockholm. Lönenivån ligger drygt 8 % högre än genomsnittet i riket. Man kunde även ha visat på de extra kostnader som Stockholm har som Sveriges huvudstad, för representation och dylikt, eller på trängseln på våra vägar, som kräver alltför stora investeringar – åtminstone större än vad vi mäktar med.

Efter valet blev det en rödgrön majoritet såväl på riksnivå som i Stockholms stad. Med andra ord: Förutsättningarna för att komma till rätta med de negativa konsekvenserna av utjämningssystemet verkar vara bättre än i fjol. Jag anser ändå att politiker inom samtliga partier i Stockholms läns landsting och i Stockholms stad borde ha uppvakttat regeringen i fjol för att föra fram sådana synpunkter till regeringen. Kanske fanns inte denna insikt då. Kanske fattades viljan.

Sedan en vecka pågår en strejk, som nu även har drabbat Södersjukhuset. De sämst avlönade offentligt anställda kämpar för en lön man kan leva på. Före valet kommenterade statsminister Göran Persson deras lönekrav och tyckte att de var berättigade. Men mer pengar har inte avsatts i budgeten till detta ändamål. För mig är det en viktig princip i all offentlig verksamhet att hålla sin budget och lojalt verkställa de beslut som fattas på en överordnad nivå. En förutsättning är dock att man får de medel till sitt förfogande som behövs för att genomföra dessa beslut. Dessa medel saknas tydligen här. Därför måste majoriteten och oppositionen gemensamt utöva alla möjliga påtryckningar för att få en förändring till stånd.

Jag har följt debatten med stor uppmärksamhet – både den som ägde rum för tre veckor sedan, som jag följde i Öppna kanalen, och den som äger rum i dag – för att få vägledning när det gäller hur jag skulle ställa mig till detta. Jag har då förstått att

konsekvenserna av att man inte beviljar ansvarsfrihet i praktiken inte kommer att medföra någon skillnad mot om man bara ger en varning.

Av alla dessa skäl är det omöjligt för mig att rösta för förslaget att inte bevilja landstingsstyrelsen ansvarsfrihet för 2002. Jag kommer att avstå från att rösta.

Anförande nr 36

Landstingsrådet Ny l u n d W a t z (s): Ordförande, fullmäktige! I årsberättelsen för 2002, som landstingsstyrelsen ska svara på senast i juni, finns en fördjupad analys av landstingsstyrelsens verksamhet. Jag vill särskilt fästa uppmärksamhet vid några uppgifter i den.

Först och främst vill jag ta upp uppföljningen av 2001 års revision. Där säger revisorerna: ”Mot bakgrund av i 2001 års revision angiven anmärkning har revisorerna i sin ’höstrapport’ i anslutning till delårsbokslutet 2002 informerat landstingsfullmäktige om gjorda iakttagelser t o m september. Revisorerna har härvid påpekat det ytterligare växande underskottet i landstingets ekonomi, erinrat om lagens krav på god ekonomisk hushållning och balans, landstingets underlåtenhet att hantera ledningsproblem och mycket stora underskott inom vården, avsaknaden av redovisning av budgeterade effekter av konkurrensutsättning samt allvarliga brister i avtalsstyrning mellan beställare och utförare. Efter genomförd revision avseende hela 2002 konstateras att dessa brister kvarstått oåtgärdade fram till och med mandatperiodens utgång i oktober. Den nya majoriteten har under resten av året agerat för att skapa förutsättningar för att hantera obalans och budgetstyrning.”

Vidare kan man läsa i rapporten att ekonomistyrningen under år 2002 bedöms som oacceptabel, att problemen med ekonomistyrningen och oförmågan att få ordning på budgetprocessen har kvarstått under 2002, att landstingsstyrelsen inte har behandlat och fastställt sin egen budget och att upphandlingskompetensen i organisationen uppvisar stora brister. Samtliga de tidigare sjukvårdsområdena får i detta avseende betyget ”ej helt acceptabelt”.

Vidare sägs i rapporten att landstingsstyrelsens allmänna utskott, som på delegation fått uppgiften att behandla månadsboksluten, inte har sammanträtt vid ett enda tillfälle under 2002, att landstingsstyrelsen har underlåtit att uppfylla sin lagenliga övervakningsplikt vad gäller att följa upp den löpande verksamheten och ekonomin, att landstingsstyrelsen har negligerat – som vi har hört påpekas flera gånger i dag – och inte ens har behandlat HSN:s framställan från april om ytterligare 750 miljoner kronor, men att HSN uppenbarligen tillåtit att bedriva verksamheten som om landstingsstyrelse och fullmäktige hade beviljat nya medel.

Ordförande, fullmäktige! Jag har funderat mycket på hur den gamla majoriteten kan ha resonerat när man så totalt har kapitulerat inför sitt ansvar. Än mer fundersam har jag blivit efter att ha lyssnat på den här debatten och läst svaren från de utpekade ledamöterna i landstingsstyrelsen. Det manar till stor eftertanke när man nu svarar på kritiken genom att försöka skyla över hanteringen för 2002 och hävda att fullmäktige ska värdera andra principer för bedömning av ledningen av verksamheterna än de som finns reglerade i lagstiftningen och i våra egna reglementen. Det är för den uppmärksamme särskilt värt att notera just detta agerande. Vad står det för? Är det kanske en vilja att förändra bedömningskriterierna? Är det en bristande tilltro till förtroendemannarevision? Är det kanske ett försök till förklaring av egna tillkortakommanden? Vad vet jag?

Oavsett dess motiv kan man konstatera att den tidigare majoriteten i landstingsstyrelsen inte har uppfyllt sitt ansvar utifrån de demokratiska förutsättningar som nu råder. Man har åsidosatt kommunallagen, den kommunala redovisningslagen, landstingsfullmäktiges egna reglementen för nämnder och styrelser – samtliga instrument som har fastställts i god demokratisk ordning för att värna demokratin och stå som en garanti för att medborgarnas gemensamma resurser inte hanteras ovarsamt. Den bedömning revisorerna gör är inte utan fog.

Anförande nr 37

Georg Gustafsson (s): Ordförande, ledamöter! Jag har frågat den här församlingen om det är Kristdemokraternas, Moderaternas och Folkpartiets politik att låta bli att göra något när pengarna är slut. Man har svarat nej. Enligt Stig Nyman är det inte kd:s politik. Moderaterna och Folkpartiet har jag inte hört svaret från, men kanske tycker de likadant.

Landstingsstyrelsen har inte gjort något åt underskottet, säger revisorerna 2002-01-01–2002-10-31. Om det inte är Moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas politik att låta bli att göra något när pengarna är slut bör också Kristdemokraternas, Folkpartiets och Moderaternas ledamöter rösta i enlighet med revisorernas förslag. I annat fall blir det bara en läpparnas bekännelse när man säger att man måste göra något när pengarna är slut.

I dag har varje enskild ledamot även ett ansvar att rösta efter sin personliga övertygelse, oavsett parti och oavsett ideologi. Jag vädjar återigen till varje enskild tjänstgörande ledamot i Stockholms läns landsting att rösta för ett ansvarstagande för att göra något när pengarna tar slut. Därför måste vi rösta för att landstingsstyrelsen inte får frihet från ansvar, så kallad ansvarsfrihet.

Jag yrkar återigen på att ansvarsfrihet avstyrks i enlighet med revisorernas förslag.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Ordföranden: Vi övergår nu till att behandla frågan om ansvarsfrihet för Hälso- och sjukvårdsnämnden.

Jag vill göra er uppmärksamma på att eftersom vi behandlar Hälso- och sjukvårdsnämnden separat får det inte finnas någon som deltar i debatten eller i det kommande beslutet som har tillhört den tidigare Hälso- och sjukvårdsnämnden, alltså under förra året. Det enda undantaget är det tidigare presidiet i Hälso- och sjukvårdsnämnden, som enligt kommunallagen har rätt att delta i överläggningarna, dock icke i beslutet. Om någon av dessa till äventyrs sitter och tror sig vara tjänstgörande måste ni omedelbart klara ut detta med presidiet, så att ni får ändra så att bara de som inte är jäviga deltar i det kommande beslutet.

Anförande nr 38

Göran Hammar sjö (s): Ordförande, ledamöter! Ni har tidigare hört revisorernas berättelse och omdöme om landstingsstyrelsens verksamhet 2002 och grunderna för revisorernas bedömning.

Även för hälso- och sjukvårdsnämnden liksom för sydvästra sjukvårdsområdets styrelse innehåller berättelserna allvarlig eller mycket allvarlig kritik. En skillnad är dock att för såväl HSN som sydvästra sjukvårdsområdet gäller kritik och omdömen hela styrelsen. I vår granskning har vi inte funnit skäl att undanta någon ledamot från kritiken.

Det kan vara viktigt att klargöra detta i anslutning till att vi nu överlämnar revisionsberättelserna till fullmäktige.

Hälso- och sjukvården är landstingets mest omfattande uppdrag. Det är en verksamhet som vi alla, i olika skeden av livet, kommer i kontakt med och stundtals kan bli väldigt beroende av. Det är en verksamhet där resultatet i mycket hög grad är beroende av engagemanget och kunnandet hos de män och kvinnor som jobbar där och som utför själva de vårdande insatserna.

I vårt samhälle har vi valt att se hälso- och sjukvården som en gemensam angelägenhet och ett gemensamt ansvar, och landstingen har fått ett omfattande ansvar för detta.

När vi förtroendevalda revisorer granskar hur verksamheten sköts utgår vi bland annat från hur ansvaret för styrningen är fördelat inom landstinget mellan olika nämnder och styrelser. Framför allt utgår vi från de beslut och direktiv som fullmäktige har slagit fast. I granskningen av 2002 års verksamhet utgår vi alltså från de direktiv som fastställts av den tidigare landstingsmajoriteten. HSN har, som ni vet, haft ett tolv månadersmandat.

Landstingsstyrelsens ansvar har redan kommenterats; i revisorsgrupp II har vi uppdraget att granska hälso- och sjukvårdsnämnden och sjukvårdsstyrelserna, som tillsammans utgör beställarfunktionen. Vidare granskar vi produktionsstyrelsen samt de bolag som är aktiva inom vårdsektorn.

Den samlade bilden av vårdens utveckling är sammansatt. Vi ser en allmän ambitionshöjning när det gäller tillgänglighet, service och bemötande. Detta innefattar bland annat ett ökat patientfokus, med förbättrad tillgänglighet och vårdgarantier som utfästelser om begränsade väntetider även för de åtgärder som inte har högsta medicinska prioritet. Vi ser också en satsning på ökad mångfald av vårdgivare som både ska stimulera vårdens utveckling och ge möjlighet för personalen att söka sig till olika arbetsgivare.

Det stora problemet gäller den bristande ekonomistyrningen, som bland annat visar sig i ett betydande budgetöverskridande. HSN beskriver detta som i första hand ett finansieringsproblem, det vill säga att pengarna inte räcker till de beräknade behoven. Det är knappast en tillräcklig förklaring. Om det vore så kan man ju säga att landstinget i hög grad råar över problemet eftersom den enkla åtgärden då vore att höja skatten och öka intäkterna. Hälso- och sjukvårdsnämnden, liksom sjukvårdsstyrelserna, vet ju ganska väl vilka intäkter man kommer att ha under ett år. Det har ju landstingsfullmäktige beslutat.

I stället är det kostnaderna som ökat mer än beräknat, och uppgiften för ansvariga nämnder och styrelser är snarast att analysera och kontrollera kostnadsutvecklingen.

Det är på detta område som vi anser att styrningen inte fungerat tillräckligt bra. I det styrsystem som gäller är tanken att beställare och utförare i avtal och överenskommelser ska komma överens om vilken verksamhet som ska bedrivas och ersättning för detta. Avtalen ska alltså vara ett väsentligt styrinstrument. Men vi har noterat att avtal och överenskommelser träffas långt in under pågående verksamhetsår, och då kan man fråga sig hur effektiva styrinstrument de blir. Givetvis kan det fungera hjälpligt om avtalen bara avser fördelning av kostnader och intäkter, men i de fall avtalen också innebär förändring och utveckling är det svårt att se hur de kan få någon styrande effekt med denna ordning, alltså i sämsta fall avtal i november–december, i något fall inget alls.

I revisorernas höstrapport skrev vi bland annat: ”Det är oroväckande att beställar–utförarsystemet efter tio år ännu inte funnit former för en fungerande styrning av verksamheten.” Det är, eller borde åtminstone vara, en viktig fråga för ansvariga politiker att ägna sig åt. För den som vill utveckla och förbättra styrningen borde det vara intressant att förstå vad som fungerat och vad som gått fel, om det är styrsystemet och organisationen som är fel eller om det är sättet att utöva styrningen som inte fungerat tillfredsställande. Det går dock inte att finna några sådana analyser i HSN:s årsberättelse, och för övrigt inte heller i någon annan årsberättelse.

Vad skulle då HSN ha kunnat göra? Fanns det över huvud taget något HSN kunde göra under 2002, sedan man redan efter några månader konstaterat att det saknades 750 miljoner kronor? Det är nog helt korrekt att nämnden anmälde frågan till landstingsstyrelsen med förhoppningar om ytterligare tillskott, i likhet med vad som skett tidigare år. Men det kom varken besked eller pengar från landstingsstyrelsen, och då borde det ha funnits någon form av handlingsalternativ hos HSN. Vi har dock inte kunnat se att HSN under resten av året ägnat den frågan uppmärksamhet.

Man kan också ställa sig frågan vilken betydelse HSN har tillmätt den ursprungliga budgeten. Vi har inte sett att nämnden har tagit fram några konkreta förslag för anpassning av verksamheten och inte heller några direkta konsekvensbeskrivningar av att anpassa verksamheten till budgeten.

Konsekvenserna av detta agerande är, som vi har sett det, att HSN genom sitt agerande har ett påtagligt delansvar för landstingets mycket besvärande ekonomiska situation. Detta har ju också ganska ingående belysts i den tidigare debatten, och jag ska därför inte annat än med några få ord kommentera det ytterligare.

HSN har också del i ansvaret för den situation som uppstått inom sydvästra sjukvårdsområdet, med ett underskott på 404 miljoner kronor. Inför år 1999 fick ju HSN ett tydligt överordnat ansvar gentemot de lokala sjukvårdsstyrelserna. HSN:s uppgift har varit att fördela budgeten mellan sjukvårdsstyrelserna, att ge direktiv för verksamheten och att utöva tillsyn. I detta avseende har vi inte sett att HSN har gjort tillräckligt när det gäller sydvästra sjukvårdsområdets resultat. Jag återkommer i senare sammanhang till SVSO:s ansvar.

När det gäller HSN är samtliga revisorer eniga i att rikta allvarlig kritik mot nämnden för bristande styrning. Två av oss har bedömt att denna kritik är så allvarlig att vi valt att rikta anmärkning mot nämnden.

Eniga revisorer tillstyrker dock att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden.

Med detta, herr ordförande, ber jag att få tacka för inlägget om HSN och återkommer så småningom i de övriga avseendena.

Anförande nr 39

Mats Ifvarsson (fp): Ordförande, ledamöter och åhörare! Göran Hammarsjö har ju utvecklat revisorernas ståndpunkt vad gäller HSN. Jag tillhör de fyra revisorer som tycker att det räcker att rikta allvarlig kritik mot nämnden. Vi avviker alltså på det sättet. Jag tycker för egen del att det var anmärkningsvärt att den hemställan som hälso- och sjukvårdsnämnden i april 2002 gjorde till landstingsstyrelsen inte togs upp i fullmäktige.

Jag menar att mycket hård kritik måste riktas mot dåvarande ordföranden i landstingsstyrelsen, det dåvarande finanslandstingsrådet. Men detta har inte heller tagits upp under de två senaste månaderna av den nya ordföranden i landstingsstyrelsen, vilket hade varit möjligt att göra. Såvitt jag förstår är denna framställan från hälso- och sjukvårdsnämnden ännu inte behandlad. Jag vet att ordföranden i hälso- och sjukvårdsnämnden vid ett flertal tillfällen faktiskt har stött på hos ordföranden i landstingsstyrelsen om det här, men det har uppenbarligen inte hänt någonting.

En hel del av de här beloppen hänför sig också till det underskott som nu kan ses på sydvästra sjukvårdsområdet. Jag tänker återkomma också till den frågan.

Vidare vill jag nog understryka kritiken mot att man centralt tagit upp 800 miljoner för förväntade vinster på konkurrensutsättning. Dessa har vi inte kunnat återfinna vare sig i sjukvården eller någon annanstans. Det är en allvarlig brist, och jag tycker att kritik i första hand bör riktas mot landstingsstyrelsen för att så har skett.

Jag kan också konstatera att hälso- och sjukvårdsnämnden faktiskt har skött vården på ett bra sätt enligt fullmäktiges intentioner. Revisorerna säger också att verksamhetsutvecklingen inom vården på flera områden har en positiv inriktning enligt fullmäktiges uppdrag. Det har exempelvis gällt kortare väntetider, mångfald i vården och vården av äldre.

Man har skött de uppdrag som fullmäktige har givit och även i ett väldigt skede insett att budgeten uppenbarligen inte räckte till för att verkställa de uppdrag som fullmäktige hade lagt på nämnden. Man återkom väldigt fort till landstingsstyrelsen, och ett så stort belopp som 750 miljoner måste naturligtvis tas upp i fullmäktige. Ingen vet egentligen vad fullmäktige hade beslutat. Det är mycket möjligt att man hade accepterat att tillskjuta de här medlen för att klara sjukvården enligt fullmäktiges intentioner.

Det är mycket riktigt, som Göran Hammarsjö har sagt, att samtliga revisorer tillstyrker ansvarsfrihet för ledamöterna i HSN.

O r d f ö r a n d e n: Vi ger nu det tidigare presidiet i hälso- och sjukvårdsnämnden möjlighet att begära ordet.

Anförande nr 40

Landstingsrådet **N y m a n (kd):** Ordförande, ledamöter! Det finns naturligtvis alltid skäl för en tidigare nämndordförande, alldeles särskilt efter ett passerat ett årsskifte med majoritetsskifte i landstinget, att kommentera det senast gångna året. Jag har mycket noggrant tagit till mig dels revisionsrapporten, dels revisionsberättelsen. Det har ju också givits särskilt tid under de senaste tre veckorna att värdera det som står i dessa handlingar inför möjligheten att sedan i fullmäktige kommentera det. Det har ju avgivits en förklaring inför fullmäktige när det här ärendet bordlades för tre veckor sedan, och jag kommer inte att läsa upp den. Jag utgår från att alla ledamöter med stort intresse har tagit del av den förklaringen, som naturligtvis är ett sätt för oss i den gamla majoritetens presidium att beskriva vad vi anser ligger bakom de olika kritikpunkterna.

Jag har inte tänkt hålla något långt anförande utan vill bara konstatera dels att den ekonomiska redovisningen är bra, dels att revisorerna säger att vårdverksamhetens styrning har utvecklats och att det har skett en bättre samordning. Det finns också i varje fall en liten rad av omdömen som väldigt tydligt ger besked om att den politik som fördes under den förra mandatperioden har lett till förväntade resultat.

Jag vet att Andres Käärik kommer att kommentera den här rapporten och han kommer alldeles särskilt att beröra primärvården. Det är en fråga där man tar upp frågan om bristerna i affärsmässigheten vid vårdupphandlingar, att detta förhållande har uppmärksamrats flera gånger och har varit föremål för samtal mellan hälso- och sjukvårdsnämndens presidium och revisorsgruppen. Det här är ett område inom vilket utvecklingspotentialen fortfarande är hyggligt stor, om jag bedömer de verkliga förhållandena rätt.

Det har också uttryckts bekymmer över att det saknas redovisning av vårdsektorns personalförsörjningsfrågor. Det är inte svårt att instämma i att detta är ett av de riktigt stora områdena att arbeta med, alltså att försöka bedöma hur mycket vårdpersonal ett aktuellt vårdbehov gör anspråk på men i all synnerhet hurdana de framtida vårdbehoven kommer att vara och hur de kommer att lösas.

Nu har emellertid den nya majoriteten valt en helt ny organisation och kommer naturligtvis väldigt snabbt att kunna ge besked på de här punkterna, men vi har i långa stycken misslyckats med att bedöma de framtida personalbehoven.

Jag ser med spänning fram emot hur detta ska gå, och det är ett av skälen till att jag har bett mitt parti att placera mig i personalberedningen, för detta är frågor som i stor utsträckning upptar mitt intresse.

Göran Hammarsjö, som representant för revisorerna, säger att revisorerna inte kunnat se att vi, när vi inte fick besked rörande vår framställan förra våren, agerade med några handlingsalternativ. En sak har jag upptäckt, och det har varit en viktig lärdom under de senaste fem sex veckorna, och det är att jag ska skaffa mig dokumentation över det som jag säger för att jag i samtal med revisorerna, och i synnerhet i en stund som denna, ska kunna referera till vad jag faktiskt har framfört i olika sammanhang.

Jag har en ganska bestämd minnesbild – och så gammal är jag inte att jag har bekymmer med minnet ännu, i alla fall inte närminnet – att vi ägnade väldigt mycket tid åt att diskutera just handlingsalternativ på olika sätt. Ibland reser sig befolkningen emot detta, ibland reser sig intresseorganisationer som organiserar medarbetare – jag tänker på läkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster och andra –, och det är väldigt svårt att föra det riktigt sansade samtalet om vilka handlingsalternativ som faktiskt föreligger.

Detta är en viktig lärdom, och den har jag tagit till mig. För tillfället tillhör jag ju inte majoriteten och har naturligtvis inte samma behov av att dokumentera allt jag säger och tycker i det här avseendet, men att dokumentera det man säger och tycker i sådana här frågor är oerhört angeläget.

Vi fick också höra att vi inte har ägnat tillräcklig kraft åt sydvästra sjukvårdsområdet och dess problematik. Jag har väldigt svårt att hitta den ideala nivån på insatser. Ett och annat uppriktigt samtal mellan tjänstemän har förts och även mellan de politiska ledningarna för att komma till rätta med en del problem, men jag tror att en del av de problem som sydvästra sjukvårdsområdet drogs med under förra mandatperioden var av den karaktären att de lät sig påminnas på flera andra håll, om inte i alla sjukvårdsstyrelser så i de allra flesta. Det var precis samma problematik på flera håll.

Vi kan naturligtvis konstatera att kritiken finns där. Jag kan också konstatera att revisorerna Göran Hammarsjö och Håkan Apelkrona, när det gäller hälso- och sjukvårdsnämnden, har valt att rikta anmärkning. Det är den skarpaste kritik som revisorer kan rikta mot en nämnd. Här har vi ett exempel på att man kan använda den skarpaste formuleringen men ändå föreslå att ansvarsfrihet beviljas, medan majoriteten av revisorerna i hälso- och sjukvårdsnämnden har den kritknivå som ligger precis under. Mot bakgrund av det beslut som nyligen fattades av fullmäktige beträffande landstingsstyrelsen är det svårt att låta bli att säga att det är med viss tillfredsställelse jag konstaterar att revisorerna i det här avseendet föreslår att ansvarsfrihet ska beviljas.

Anförande nr 41

Andres Käarik (fp): Ordförande! Det finns all anledning att lyssna på landstingets revisorer när de gör verksamhetsgenomgångar. Det är ju för er som är relativt nya i fullmäktige och inte har följt så många budget- och revisionsdebatter viktigt att komma ihåg att landstingsrevisionen sedan ett antal år tillbaka jobbar inte enbart med att kontrollera siffror och vara kameran, utan också gör verksamhetsanalyser både i anslutning till bokslut och löpande under verksamhetsåret. Ni har ju sett några av de ofta användbara rapporter som ges ut med studier av verksamhetens kvalitet, innehåll och kostnader.

Mot den bakgrunden blir man lite dystert. Jag hoppar över kommentarer till hela den förra debatten och går direkt in på sjukvårdsfrågorna och den avgränsade del som hör till denna del av ärendet. Jag blir lite dystert när föredragande revisorns intresse helt fokuseras på den kamerala aspekten, fullständigt ignorerande att det faktiskt är viktigt för revisorerna att analysera verksamheten och visa alternativ, vad som kunde göras och i vilken mån detta har försumrats. När man tar stora ord i sin mun bör man ha tacksägelse för det. Jag noterar att revisorerna inte riktigt har det.

Sjukvården är, vill jag framhålla i den här revisionsdebatten i likhet med många tidigare – vilket jag har sagt även när socialdemokratiska majoritetens verksamhet tidigare har diskuterats – i grunden en rättighetslagstiftning. Det är inte ett område över vars anslag som fullmäktige, någon nämnd eller landstingsstyrelsen eller enskilda politiker eller andra politiska församlingar förfogar på samma sätt som de gör det på många andra områden inom politiken. Ytterst föreligger en rättighet för patienten att få den vård som krävs enligt bästa kända metoder och medicinska teknik. Detta är den yttersta styrparagrafen för verksamheten och den uttrycks också i hälso- och sjukvårdslagen och i den medicinska etik som i snart 2 500 år har legat till grund för vårdverksamheten.

Mot den bakgrunden måste man kosta på sig att problematisera budgetstyrningen i sjukvårdsområdena. Samma sak gäller i en del kommunala verksamheter som handlar om en rättighetslagstiftning, till exempel om socialbidrag. En fullmäktigeförsamling kan inte enbart anslå en summa och säga att budgeten sedan måste hållas. Så är det inte. Människornas rättigheter går före politikernas.

Sjukvården vilar ytterst på den grunden. Den politiska konsten i sjukvården är att utifrån patienternas rättigheter försöka åstadkomma en balans mellan patienternas krav och de tillgängliga ekonomiska resurserna.

I den redovisning som föreligger med anledning av årsrapporten har man på ett mycket skickligt sätt lyckats undvika att analysera patienternas rättigheter. Man nämner över huvud taget inte att det finns en rättighetslagstiftning i botten som verksamheten vilar på och att detta förhållande kan problematisera och försvåra en budgetsituation. Detta verkar vara helt okänt, men det är det ju inte eftersom inte minst Göran Hammarsjö själv har varit sjukvårdslandstingsråd och i den egenskapen aktiv väldigt många år i den här församlingen. Det är klart att han känner till den problematiken, men i detta sammanhang har det förhållandet på något sätt försvunnit.

När det gäller att åstadkomma resultat för patienterna så finns det inte, såvitt jag förstår, någon grund att rikta anmärkningar eller kritik mot oacceptabla bedömningar eller något annat. Under de gångna åren har vi åstadkommit det som vi har fått i uppdrag av väljare och den här fullmäktigeförsamlingen att göra. De vårdköer som fanns tidigare avvecklades snabbt i början på mandatperioden; de brister i äldreomsorgen som inte minst väldigt många kommunala företrädare har vittnat om och som handlat om problem med samarbetet har i väldigt många delar av länet avhjälpats. Numera kan man få den medicinska hjälp i den kommunala äldreomsorgen som man så länge har efterlyst. Det som över parti- och blockgränserna har betonats vara kärnan i den framtida utvecklingen, är närsjukvården och framför allt primärvården och dess kärngrupp,

husläkare och distriktssköterskor. På detta område är det i dag en otroligt mycket bättre bemanningssituation än vad det var för fyra fem år sedan.

Enbart på området äldresjukvård görs det faktiskt i förbifarten ett konstaterande i årsrapporten om att läget nog är lite bättre. Även inom primärvården har man försökt att studera denna fråga, men man vänder ut och in på situationen på ett sätt som är närmast upprörande. Revisorerna lyckas inte analysera det faktum att det finns många fler husläkarteam under år 2002 jämfört med 2001, ännu fler jämfört med år 2000 och så vidare. Det har skett en ständig utbyggnad. Detta nämns inte.

Däremot för man ett underligt resonemang om att eftersom man inte har uppnått målet om full bemanning på alla vårdcentraler så riskerar detta att försvåra den regionala obalans som redan finns. Detta är en otroligt lömsk formulering. Det riskerar att försvåra, står det. Det är klart att den risken finns, det kan ju ingen motsäga. Men hur är det egentligen?

Om man hade bemödat sig om att studera huruvida den regionala balansen inte bara riskerade utan verkligen hade förvärrats så hade man omedelbart, redan i första stycket i en fungerande analys, upptäckt att de förstärkningar som skett under åren 2002, 2001, 2000 och 1999 har skett i de områden där ohälsan är störst, där vårdbehoven är störst, där den regionala obalansen är värst. Det handlar om Stockholms stads södra förorter och kommuner som Botkyrka. Det är där man i dag har full bemanning på vårdcentralerna, på nästan allihop. Men för några år sedan hade man i huvudsak vakanser och vikarier.

Göran Hammarsjö har längre bakgrund i sjukvården än jag, så jag tror att han kan vittna om att på många av de vårdcentraler som i dag är fullt bemannade har det under historisk tid aldrig varit en så god bemanningssituation som för närvarande. Det finns fortfarande problem, vakanser och många svåra områden som inte alls har den sjukvård som de behöver ha. Man att smita undan den analysen och säga att man riskerar något genom ett lömskt sätt att hantera denna analys, fastän verkligheten visar att utvecklingen faktiskt går i rakt motsatt riktning. Det är naturligtvis fullständigt missvisande att göra så.

Vi får väl se om ett år om majoriteten i nästa bokslut och nästa debatt av det här slaget kan visa upp ett bättre bemanningsläge än dagens. Jag har förstått att de ansvariga i den nya majoriteten förra veckan fattade beslut om att ytterligare förstärkningar av primärvården över huvud taget inte ska ske under innevarande år. Vi får väl se om de kan trolla med knäna, men den frågan ska vi inte uppehålla oss vid i dag.

Om det då är en mycket bättre situation för patienterna – fast alla problem självfallet inte är lösta – återstår den fråga som Göran Hammarsjö bara pratade om, om man har slösat bort pengarna så att det har blivit mycket högre kostnader och mycket mindre sjukvård jämfört med vad som borde ha varit möjligt. Om man hade kunnat hantera det bättre och annorlunda så hade kanske kostnaderna varit lägre. Det är naturligtvis en mycket viktig fråga. Man kan inte hoppa över den och bara se på att vårdköerna är borta och strunta i kostnaderna. Så kan man inte hantera situationen – det är inte min avsikt.

Men det intressanta är att ställa sig frågan: Fanns det i revisor Hammarsjö's analys något som tydde på att man hade upptäckt någon åtgärd som hälso- och sjukvårdsnämnden hade missat? Hörde ni något sådant exempel? Fanns det något förslag från oppositionen som röstades ned som skulle ha lett till bättre kostnadskontroll och lägre totala kostnader? Hälso- och sjukvårdsnämnden och Göran Hammarsjö hade ett betydande delansvar för landstingets totala budgetproblem. Det är naturligtvis sant, när sjukvården tar 80–85 procent av den totala ekonomin. Men vi hörde inte om något sådant, vi kan inte läsa det i någon av de kända handlingarna, och det finns inte heller i protokollen.

I olika debatter, som budgetdebatten – det kommer säkert också tillbaka i den här revisionsdebatten också – antyds det att det så sent som förra året var en häpnadsväckande brist på kostnadskontroll och att allt bara skenade i väg. Det har framställts med olika formuleringar.

För exakt en vecka sedan hade den nya majoriteten analyserat situationen, även bakåt med relevans för den här debatten, och konstaterat att man måste ändra för framtiden. I de budgetdirektiv som antogs av majoriteten för exakt en vecka sedan konstaterades att denna fruktansvärda skenande kostnad i sjukvården innebar att personalkostnaderna totalt i fjol ökade med 5,4 procent. Det är personal det handlar om, för det är där kostnaderna i sjukvården finns. Husen står ju där ändå och kostar i stort sett lika mycket oavsett vad man gör, om man inte lägger ned verksamheten, vilket väl ingen har föreslagit.

Nu vidtas det en rad åtgärder som påstås vara mycket kraftfulla. Delar av oppositionen säger rentav att de är orealistiska. De kommer nästa år – inte redan i år, utan nästa år, när det blir full genomslagskraft – att leda till en reduktion av ökningen av personalkostnaderna till 5 procent. Det visar, herr ordförande, att talet om att det skulle finnas skenande kostnader i sjukvården totalt sett är helt gripet ur luften. Med hela detta batteri av åtgärder reducerar man från 5,4 till 5,0 procent, det vill säga med 4 promille, och man behöver ett och ett halvt år på sig för att göra det. Tydligen var kostnaderna ändå inte så skenande under 2002.

Då kan man fråga sig om det handlar om majoritetens misstag – att man inte har skött sig. Som i den förra debatten kan man se om det fanns några alternativ. På den här punkten har revisorererna inte gått igenom protokollen, så jag har tvingats göra det själv. Jag visar nu några siffror på en OH-bild, där jag råkade få med siffror för hela mandatperioden, vilket jag ber om ursäkt för.

Socialdemokraterna hade en högre kostnadsnivå och skulle göra av med 227 miljoner kronor mer än majoriteten. Ingenting av det majoriteten genomförde och som hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade i bokslutet tyckte de var fel och skulle lägga ned. Däremot skulle de öka sjukvårdens kostnader med 227 miljoner kronor, varav 200 miljoner kronor skulle gå till direkta utökningar av primärvården utöver vad den dåvarande landstingsmajoriteten ville.

Det tyder inte riktigt på att det har funnits alternativ i nämnden som har voterats ned av majoriteten och som skulle ha kunnat innebära lägre kostnader.

Detta, herr ordförande, fullmäktige, får inte leda till slutsatsen att sjukvården i alla delar har skötts enligt budget – absolut inte. Det visas med stor framgång och skicklighet i en del revisionsrapporter att delar av sjukvården – exempelvis vissa akutsjukhus – inte alls ligger på rimliga kostnadsökningar jämfört med resten av sjukvården i Stockholm eller i det här landet.

När man kommer med generella och övergripande tillmälen och omdömen visar man att man inte riktigt har kläm på det hela.

Akutsjukvården är det stora problemet. Jag tror att alla som är inblandade i analysen är överens om det. Det var inte där man från oppositionen hade budgeterat mer pengar, men det är ändå där de har gått åt, mot all politisk vilja, kan man möjligen säga.

Då vill jag notera att det finns en punkt som jag tror att Göran Hammarsjö och jag kan vara överens om. Om det var på någon punkt den gamla majoriteten vidtog åtgärder för att få ned kostnaderna var det beträffande akutsjukvården.

Man kan ha och man hade mycket olika uppfattningar om det som kom att kallas Den stora upphandlingen, nämligen en formell upphandling av akutsjukvården. Vi vet att Sankt Görans sjukhus generellt under hela årtiondet bakåt har haft väsentligt lägre kostnader för vissa åtgärder jämfört med resten av akutsjukhusen. En tanke var att försöka reducera det gapet, vilket landstinget snabbt skulle ha kunnat tjäna uppåt en miljard på. Det är inte säkert att det hade lyckats i den här upphandlingen, men inte bara under 2002 utan under hela mandatperioden lades det ned mycket arbete på att försöka åstadkomma detta. Det fanns inga alternativa förslag från oppositionen för att tackla de ekonomiska problemen inom akutsjukvården, utan man sade bara nej till det hela.

I den revisionsrapport som Göran Hammarsjö bekänner sig till noteras under en särskild paragraf ett avsnitt om upphandling av akutsjukvården, och man kommer fram till att man ställer sig bakom kritik mot detta. Det uttrycks inte som en anmärkning, men man är ändå kritisk. Fullmäktige, som inte har lusläst varenda mening, kanske bör veta att det revisorerna tycker är anmärkningsvärt inte är att hälso- och sjukvårdsnämnden åtminstone försöker reducera kostnaderna på ett av vårdområdena – det har man inga synpunkter på, och det diskuteras inte alls – utan kritiken riktas mot att hälso- och sjukvårdsnämnden i sin årsredovisning inte har redovisat detta.

Årsredovisningen är avgiven av den nya majoriteten, av Göran Hammarsjöes partikompisar. De har inte tyckt att det var bra att redovisa detta tillräckligt mycket. De är ju emot alltihop, Göran. Visste du inte det? Det är klart att de inte har lagt ned någon energi på att berömma det projektet. Revisorerna borde ha kunnat höja sig något över den nivån och fundera lite själva. Men det har de inte gjort, utan de säger att det var tråkigt att detta inte fanns med i årsredovisningen. En del av det arbete som har lagts ned – de erkänner att det har gjorts ett arbete – hoppas de går att återanvända för att i andra sammanhang få ned kostnaderna.

Här görs det alltså försök att åstadkomma besparingar på uppemot en miljard. Det noteras inte. Däremot är det tydligen tråkigt att den nya majoriteten till sina egna revisorer inte redovisar det på det sätt som vi skulle ha gjort, om vi hade haft majoritet.

Det kan ju vara grund för anmärkning och grund för att låta bli och också grund för mycket filosoferande, men jag tror inte att det för debatten framåt.

För kommande revisorer tror jag det är viktigt att inte utgå från den här typen av analys utan faktiskt börja där jag startade mitt inlägg, som jag nu nästan är i slutet av, nämligen rättighetslagstiftningen. Man kan inte med politiska beslut förvägra patienter sjukvård. Att man kan det antyds nästan av revisorerna i deras formuleringar, men på den punkten har de rakt upp och ned fel. Vill de kommande revisorerna och revisionskontoret delta i den konstruktiva debatten framöver måste de utgå från det och visa hur man på ett ännu bättre sätt kan hantera den här olösliga målkonflikten mellan att resurserna inte räcker till och att patienterna faktiskt kräver mer och bättre vård hela tiden.

Den Stockholmsmodell som har varit grunden för tre eller fyra olika politiska majoriteter fram till år 2002 finns inte längre. Det ska bli intressant att se om den enda metod som återstår är att vända upp och ned på all organisation i sjukvården – att det skulle leda till den nya fantastiska kostnadskontrollen. Till detta får vi återkomma i nästa års revisionsdebatt. Jag tänkte inte gå händelserna i förväg, men ni har möjligen på mitt tonfall anat att jag är lite skeptisk på den här punkten.

Ordföranden: Innan jag lämnar ordet till nästa talare vill jag göra församlingen uppmärksam på några saker.

Presidiet kan inte hindra någon att tala hur länge han eller hon vill, men det kanske kan ligga i ett allmänt intresse att vi försöker begränsa våra inlägg.

Det är revisionen som på fullmäktiges uppdrag har granskat hälso- och sjukvårdsnämnden – inte tvärtom. Det är tillåtet med polemik, och det är tillåtet att tala om varför man har gjort på det ena eller det andra sättet, men gå inte över gränsen så att det blir hälso- och sjukvårdsnämndens granskning av revisionen! Det ingår liksom inte i uppdraget.

I den fortsatta delen av debatten kommer jag att vara väldigt hård och kräva att talarna håller sig till saken. Annars kommer jag att använda min möjlighet att avbryta talarna.

Ordningsfråga

Anförande nr 42

Andres Käarik (fp): Jag ställer mig lite frågande till ordföranden, eftersom han – till skillnad från alla tidigare ordförande som jag har upplevt i revisionsdebatter, där jag har sagt ungefär samma saker – menar att man inte ska ta upp det som står i revisionsrapporterna och kritisera det, eftersom det innebär att fullmäktige kritiserar revisionen.

Ordföranden: Då har ledamoten Käarik missat poängen. I den här revisionsdebatten har presidiet i hälso- och sjukvårdsnämnden möjlighet att bemöta den kritik

som revisionen har riktat mot hälso- och sjukvårdsnämnden. Men då ska man försöka hålla sig till att försvara och förklara den tingens ordning som det har varit. Det kommer presidiet att hålla på.

Anförande nr 43

Landstingsrådet Ros (s): Ordförande, fullmäktige! Jag ska fatta mig mycket kort, eftersom vi får möjlighet att återkomma om politiken i samband med årsredovisningen senare.

Revisorerna har föreslagit fullmäktige besluta att bevilja HSN ansvarsfrihet för det gångna året. Med anledning av det som framförts i revisionsberättelsen vill jag som ledare för oppositionen i HSN meddela att jag har förståelse för kritiken. Jag tar självfallet också intryck av de synpunkter som framförs, eftersom de riktas mot hela styrelsen.

Vi har hört revisorernas skäl för sina beslut och anmärkningar. I egenskap av HSU-ordförande och ansvarig för den nya förvaltningen vill jag instämma i desamma. Jag har redan vidtagit åtgärder som syftar till att de anmärkningar och synpunkter som framförts åtgärdas. Vid HSU:s aprilmöte lades ett uppdrag till förvaltningen om att omgående vidta åtgärder med anledning av revisionsrapporterna. Det är min förhoppning att dessa åtgärder resulterar i att verksamheterna utvecklas på önskvärt sätt.

Anförande nr 44

Göran Hammar sjö (s): Herr ordförande, ledamöter! Normalt sett brukar inte revisionens företrädare kommentera eller debattera. Jag avser inte att debattera. Jag vill däremot markera några uppfattningar med hänvisning till Andres Käariks propåer. Det fanns ju en tendens i inlägget som innebar att det var revisorn Göran som med ledning av sina erfarenheter från 15 år tillbaka i tiden borde begripa vad som var gjort och vad som var möjligt.

Låt mig entydigt fastslå följande: Revisorerna har att granska 2002 års verksamhet mot bakgrund av de beslut som fullmäktige har fattat och som är styrande för hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhet under det aktuella revisionsåret. Några andra rättigheter eller skyldigheter har vi inte. Det är den principiella grunden.

Vi reviderar inte utifrån partifärg. Varje revisor har ett mandat som grundar sig på att var och en av oss faktiskt är oavsättbar under den här fyraårsperioden. Det är ett lagligt skydd för att vi ska ha styrka och stöd i ryggen om vi vill ge uttryck för uppfattningar som någon kan uppfatta som obehagliga.

Jag tror att jag talar för samtliga revisorer när jag säger: Om ni har synpunkter på revisionsberättelsen så håll er till den, men polemiser inte mot enskilda individer, oavsett vilken saklig kunskapsbakgrund de kan ha. Än en gång: Vi reviderar utifrån fullmäktiges beslut. Vi granskar hur berörd nämnd eller styrelse har utfört verksamheten och uttalar våra omdömen om det.

Jag måste sedan ändå få göra ett litet avsteg, med tanke på de exemplifieringar som Andres Käärik kom med. Det finns en mängd värderingar i våra rapporter och andra skrifter där vi belyser och redovisar. Vi kommunicerar alltid de rapporterna med verksamhetsområdena. Värderingarna kan vara både plus och minus.

Jag är ganska övertygad om att ni inte är intresserade av polemik. Jag skulle kunna komma med en lång redogörelse för både det ena och det andra. Men det är ju inte syftet med ämnet för dagen, revisionsberättelserna för 2002.

För att klargöra balansen vill jag dock peka på en sak. Jag sade i min redovisning att den samlade bilden av vårdens utveckling – som alla sex revisorerna är överens om – är sammansatt. Vi ser en allmän ambitionshöjning när det gäller tillgänglighet, service och bemötande. Det innefattar bland annat ökat patientfokus med ökad tillgänglighet och vårdgarantier som utfäster begränsade väntetider även för de åtgärder som inte har högsta medicinska prioritet. Vi ser också en satsning på ökad mångfald av vårdgivare som både ska stimulera vårdens utveckling och ge möjlighet för personalen att söka sig till olika arbetsgivare.

Enligt vår mening är detta ett korrekt uttryck för det vi har läst ut av beslut, göranden och låtanden, och jag begriper ärligt talat inte hur någon kan uppfatta det som negativt. Det är faktiskt en honnör, ett erkännande åt verksamheten, från revisorernas sida.

Men sedan kommer jag till det som har varit genomgående i dagens debatt. Det stora problemet är den bristande ekonomistyrningen. Den har vi studerat under en mångfald år, och det är den som har lett fram till de två ställningstaganden som de sex revisorerna har delat upp sig på. För att använda Andres Kääriks språkbruk är det alltså fyra borgerliga revisorer som riktar allvarlig kritik men som är överens med de två andra om texten.

Vi är inte partirevisorer. Vi är av fullmäktige utsedda revisorer. Vi har en skyldighet både reellt och moraliskt att granska utifrån vad uppdraget faktiskt innebär. Den av oss som använder partiunderlag inför beslut och baserar sin kritik på det har inget i revisionsssammanhang att göra.

Anförande nr 45

Å k e A s k e n s t e n (mp): Ordförande, ledamöter! Om man i det förra ärendet säger att revisorerna hade på sig hårdhandskarna när det gäller landstingsstyrelsen kan man nu säga att de har bytt och inte ens har handskar på sig utan vantar – silkesvantar. Det är väldigt snälla revisorer som har varit framme här.

De är inte så snälla i sina omdömen, som vi har sett och kanske också i viss mån hört, men de är väldigt snälla när det gäller att dra slutsatser. Revisorerna föreslår ju att den föregående majoriteten ska få ansvarsfrihet, trots att man faktiskt har brustit på viktiga punkter. Det står bland annat att ekonomistyrningen bedöms som oacceptabel. Det är mycket kraftig kritik. Man skulle nästan kunna fråga sig om det har funnits någon ekonomistyrning i egentlig mening. Detta är naturligtvis dystert.

Sedan har vi den glädjekalkyl som har nämnts, att det skulle bli rationaliseringseffekter. Det har kommit med i budgeten år efter år, men det har varit en chimär. Det har inte funnits några synliga sådana effekter.

Rätt allvarligt är också påpekandet från revisorerna att det saknas redovisning av vårdsektorns personalförsörjningsfrågor. Det är ju en oerhört viktig fråga.

Man har alltså ägnat sig åt glädjebudgetering, med de obefintliga rationaliseringsvinsterna, man har inte haft någon ekonomistyrning, och man har inte skött personalfrågorna.

Miljöpartiet har ingen annan uppfattning än revisorerna i det här fallet, men det finns anledning att understryka att detta är viktiga frågor, och i den nya majoriteten kommer vi naturligtvis att göra något åt detta. Det är bland annat därför som vi försöker med en ny organisation, för att vi ska kunna klara av personalfrågorna och ekonomifrågorna i fortsättningen.

Ordföranden: Vi ska nu fatta beslut i fråga om ansvarsfrihet, och då skulle jag behöva ett yrkande från någon. Jag tolkar Åke Askensten så att han, om än motvilligt, yrkar att styrelsen i HSN ska beviljas ansvarsfrihet för föregående verksamhetsår. Är det korrekt uppfattat?

Anförande nr 46

Åke Askensten (mp): Svar: Ja.

Sydvästra sjukvårdsstyrelsen

Anförande nr 47

Göran Hammar sjö (s): Ordförande, fullmäktige! Kritiken mot sydvästra sjukvårdsstyrelsen avser det upprepade underskott som har berörts tidigare. Det är på hela 404 miljoner, det vill säga 7 procent av de totala intäkterna. Vi har inte sett att styrelsen tillräckligt har analyserat det beräknade underskottet och inte heller att man har vidtagit några påtagliga åtgärder för att komma till rätta med det. Därför har vi riktat mycket allvarlig kritik mot sydvästra sjukvårdsstyrelsen, och fem av sex revisorer har valt att rikta anmärkning mot styrelsen.

Apropå vantarna, Åke Askensten: Även här tillstyrker eniga revisorer att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för sydvästra sjukvårdsstyrelsen.

Anförande nr 48

Mats Ifvarsson (fp): Jag är borgerlig revisor, folkpartist. Folkpartiet har inte haft någon revisor vid granskningen av landstingsstyrelsen, för det fall någon möjligen undrade över det. Däremot är jag vice ordförande för sjukvårdens revision, och nu gäller det sydvästra sjukvårdsområdet.

Jag har själv anmält att jag riktar mycket allvarlig kritik mot styrelsen. Jag avviker alltså genom att göra på det sättet. Anledningen till att jag inte vill rikta anmärkning är följande. Sydvästra sjukvårdsområdet har ett ganska stort underskott, men i det underskottet ingår den hemställan från HSN till landstingsfullmäktige som togs upp i tidigare ärende om HSN. Hemställan gällde att det underskottet skulle täckas. Ärendet kom dessvärre aldrig till fullmäktige, så att fullmäktige hade möjlighet att fatta beslut på den punkten.

Vad gäller sydvästra sjukvårdsområdet har man, såvitt jag har förstått, förhandlat mycket länge. Anledningen till att man förhandlade mycket länge var att de inte hade pengar för att kunna betala ett dyrt avtal med Huddinge sjukhus. Det gick så långt att den gamla styrelsen hann avgå vid årsskiftet. Förhandlingarna med Huddinge sjukhus sköttes av HSN-staben efter det att styrelsen hade upphört att fungera, och det blev ganska dyrt. Det var ett par hundra miljoner kronor som resultatet från sydvästra sjukvårdsområdet drabbades med. Det var något som de hade svårt att tackla, såvitt jag förstår.

Jag har också sett att man har försökt vidta en hel del åtgärder för att komma till rätta med obalansen. Men det tar ju lite tid att komma till rätta med sådant. Förhoppningsvis kommer resultatet att förbättras under året.

Innan jag avslutar vill jag ge en eloge till ett bolag där jag är lekmannarevisor som har haft det mycket besvärligt. Det är Folktandvården Stockholms län AB, som hade ett underskott på 87 miljoner för drygt ett år sedan, i slutet av år 2001, då hela styrelsen avgick och man bytte verkställande direktör. Nu har man inom folktandvården jobbat mycket bra och fått ned underskottet till 19 miljoner kronor, och förhoppningsvis blir det nollresultat eller överskott senare. De har jobbat bra med detta, och jag tycker att de ska veta om att jag är nöjd med det.

Anförande nr 49

Cecilia Carpelan (fp): Ordförande, landstingsfullmäktige, övriga åhörare! Den OH-bild som ni kan se nu visar ”krigsrubriker” ur Länstidningen i Södertälje, där det tydliga budskapet är att vården fungerar bra. Det står:

”Vårdcentralerna hinner med sina patienter
– Ingen läkarbrist och korta väntetider
Kaos har ersatts av ordning och stabilitet”

Den bilden ger ett viktigt perspektiv på verksamheten år 2002, tycker jag. Revisorerna riktar inte heller någon kritik mot vår verksamhetsstyrning. Tvärtom får vi visst beröm. Det bland andra jag i dag ska stå till svars för här avser enbart ekonomistyrningen, och det är framför allt den som jag ska ägna det här ”försvarstalet”.

Jag anser att sjukvårdsstyrelsen under hela mandatperioden vidtog en rad adekvata åtgärder för att få ekonomin i balans. Vi har sett detta arbete som långsiktigt. Delvis beror de ekonomiska svirigheterna på att det finns strukturella problem inom sjukvårdsområdet. Invånarna har en hög konsumtion av slutna akutsjukvård och

utnyttjar en hög andel öppen vård på sjukhus jämfört med andra sjukvårdsområden. Detta medför högre kostnader än i andra sjukvårdsområden, och det har sannolikt inga kvalitetsmässiga fördelar.

Vårdkonsumtionen visar inga stora skillnader från ett år till ett annat utan detta är ett resultat av för hög kapacitet inom akutsjukvården redan i början av 90-talet. För att ändra på detta behöver vårdbehoven tillgodoses så att den basala sjukvården förs över till husläkarteam och när sjukvård. Vår uppskattning är att denna vård skulle kunna svara för 80–85 procent av den vård invånarna behöver.

Sjukvårdsstyrelsen har med anledning av årsredovisningen för år 2001 gjort en omfattande analys av vad som behöver vidtas för att få ekonomin i balans. Det är möjligt att detta borde ha gjorts långt tidigare, men icke desto mindre har under 2002 konkreta och långsiktiga åtgärder föreslagits.

När det gäller husläkarvården vill jag peka på att vi har förstärkt denna framför allt i norra Botkyrka och i Södertälje. Vi har då kunnat se att till exempel akutmottagningen på Södertälje sjukhus har avlastats högst väsentligt. I norra Botkyrka är husläkarmottagningarna numera fullt bemannade. Även forskningsarbete bedrivs. Jag är övertygad om att denna satsning kommer att ge fortsatt goda resultat under år 2003. När sjukvården har dessutom byggts ut i bland annat Skärholmen och Tumba. Kapaciteten på jourmottagningarna i Liljeholmen och Huddinge har ökat. Den så kallade Sydjouren har kommit i gång med syftet att patienten snabbt ska få tillgång till rätt vård på rätt vårdnivå.

De här förändringarna är helt nödvändiga för att få en sjukvårdsstruktur som är bättre anpassad efter människors behov, men de kostar pengar initialt.

Sjukvårdsstyrelsen har redan i maj 2002 beslutat att ta fram en plan för kapacitetsminskning av den slutna vården på Huddinge sjukhus med minst 2 ½ procent 2003, detta med anledning av de slutsatser som drogs av den särskilda bokslutsanalysen för 2001. Dessutom gavs uppdrag att styrelsen skulle få månadsvisa rapporter om produktionsvolymerna på Huddinge sjukhus. Avsikten var att säkerställa att avtalade volymer hålls, detta i syfte att se till att den planerade kapacitetsminskningen genomfördes. Medicinska revisioner förbereddes för att granska strategiska verksamhetsområden på HS.

Sjukvårdsstyrelsen har dessutom gett uppdraget att det ska tas fram en strategi som syftar till att minska kostnadsökningen när det gäller så kallade fria nyttigheter, exempelvis medicinsk service. Sjukvårdsstyrelsen har också föreslagit att styrelsen ska ges ökade möjligheter att styra vårdgivare som tillämpar den så kallade nationella vårdtaxan, med mera.

Det är mycket beklagligt att sjukvårdsområdet inte lyckades få till stånd en överenskommelse om prisjustering vad gäller den akutsomatiska vården med Huddinge Universitetssjukhus AB. Sydvästra sjukvårdsområdet hade enligt vår bedömning möjlighet att öka avtalets ekonomiska omfattning med sjukhuset med max 1,4 procent för år 2002, och detta var utgångspunkten för förhandlingarna. Dessa strandade

således, och förhandlingarna övertogs av HSN-staben. Först i början av detta år reglerades prissättningen – i form av en bokslutsuppgörelse. Hela underskottet lades på sydvästra sjukvårdsområdet. Huddinge Universitetssjukhus AB fick i princip så mycket betalt som man hade önskat från början.

Sydvästra sjukvårdsområdet hade i praktiken få möjligheter att vidta några åtgärder för att anpassa sjukvårdsområdets budget. Det kan uppenbarligen löna sig för producenten att se till att något avtal inte kommer till stånd. Enligt min mening är avtalet ett ansvar för båda parter, och det bör för framtiden övervägas någon form av sanktioner i systemet som riktar sig mot den part som inte vill träffa ett avtal.

Det har under hela mandatperioden varit sjukvårdsstyrelsens önskemål att förlägga mer av den basala sjukvården till bland annat Södersjukhuset, som har en lägre prisnivå. Bakgrunden till detta bör vara känd för revisorerna, liksom varför detta inte lyckades mer än i begränsad omfattning. Detta har varit ett problem under hela mandatperioden.

Geriatriken i delar av Stockholms stad upphandlades av sydvästra sjukvårdsområdet. Nackageriatriken AB fick uppdraget att svara för denna vård. Det innebar att den vård som tidigare producerades på Huddinge sjukhus geriatriska klinik måste minskas. Tyvärr gick det inte att komma överens om detta med Huddinge Universitetssjukhus AB, och man vägrade att minska sin verksamhet, än mindre att träffa avtal om denna minskning. Det är ett allvarligt fel i ägardirektiven när ett sjukhus kan fortsätta att producera vård som inte är avtalad och efterfrågad.

Till sist kan jag också konstatera att SVSO inte fått något besked om den begäran som HSN den 23 april 2002 inlämnat till landstingsstyrelsen för vidare befordran till landstingsfullmäktige om tilläggsanslag för bland annat sydvästra sjukvårdsområdet.

Anförande nr 50

G u n i l l a H e l m e r s o n (m): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vi har åtskilliga gånger i sydvästra sjukvårdsområdets styrelse konstaterat att vi inte förfogar över de styrmedel som vi behöver ha för att kunna reda upp ekonomin på ett bättre sätt. Bland annat förekommer ett rabattavräkningssystem gemensamt för hela hälso- och sjukvården i Stockholms läns landsting som lett till att när något sjukvårdsområde skrivit om sina prognoser har rabatterna fördelats ut på ett annorlunda sätt på de andra. Bara en sådan sak har gjort att våra kostnader ökat med 20 miljoner kronor.

Sedan var det hela tiden kostnadsökningar avseende privatpraktiserande, då med den nationella taxan. Det gäller då framför allt den medicinska servicen, som är en för dem så kallad fri nyttighet. Det finns, som ni vet, inga fria nyttigheter. Någon betalar, och det är vi som gör det. Kostnadsökningarna inom primärvården hänförde sig främst till sådana saker som inte är reglerade i avtal eller överenskommelser. Där finns också den medicinska servicen. Det är alla möjliga saker som näringspreparat och uteblivna patientavgifter för alla som har frikort. Alla de här kostnadsersättningarna liksom besöksersättningarna inom hemsjukvården är väldigt svåra att påverka på så här pass kort sikt.

Beroendevården har ökat. Vi kan tycka att det är tråkigt, men det betyder också att många fler får hjälp. Det skedde bland annat vid Maria Ungdom. En av de saker som vi gjorde var att öppna "Mini-Maria" i Hallunda. Det visade sig att det där fanns ett stort uppdämt behov av den här typen av vård lokalt, och det fungerar fortfarande väldigt bra. Vi är därför glada för att det finns, även om allting kostar pengar.

Vi hade en geriatriktvist med Huddinge sjukhus som landstingsstyrelsen slutligen avgjorde. Det bestämdes då att kostnadsersättningen skulle bygga på självkostnaden, inte på de rekommenderade priserna. Också det gav ökade kostnader för oss. Det var en eftersläpande kostnad som vi inte hade prognostiserat och lagt in i budget.

Mycket av våra kostnader täcktes genom reserverade medel hos HSN. Hjälpmedelskostnaderna ökade kraftigt, och vi vidtog åtgärder för att begränsa det underskottet. Redan i årsbokslutet 2001, som vi behandlade i styrelsen i februari 2002, konstaterade vi att vi hade fått ökad tillgänglighet samtidigt som befolkningskraven hela tiden ökade. Våra konsekvent genomförda och faktiskt för Stockholms läns landstings del unika hälsokonsekvensbeskrivningar har gett ökad vård och konsumtion av vård i särskilt utsatta områden. Både slutenvård och öppenvård utanför sjukhusen har ökat jämfört med länsnittet.

Vi konstaterade i februari återigen att vårt sjukvårdsområde, precis som jag sade i början, inte förfogade över erforderliga styrmedel. Det har vi också sagt under hela perioden. Detta har vi många gånger skickat vidare till HSN, bland annat i månadsboksluten. Jag vet också att vi har fört den diskussionen med revisorerna varje gång de har varit ut på besök hos oss i sjukvårdsområdet. Vi konstaterade då också att bara den besparing som Huddinge sjukhus skulle ha gjort men inte genomfört kostade oss 15 miljoner kronor.

Det var också en betydligt större produktion av akutsjukvård, som då i sin tur konstaterades kosta 55 miljoner. Vi påpekade att styrsystemet måste ses över, särskilt regel- och ersättningssystemen inom akutsjukvården och villkoren för produktion av medicinsk service. Vi pekade också på behovet av att utveckla ägarstyrningen och beställarrollen.

I februari reviderade vi budgeten med anledning av HSN:s budgetbeslut. Vi fick ett tillskott på över 200 miljoner kronor, som sedan utökades till drygt 250 miljoner. Vi fattade i juni också beslut om besparingar på 20 miljoner. I juni konstaterade styrelsen utöver de beslut som Cecilia Carpelan redovisade att ersättningarna enligt avtalen med sjukhusen totalt skulle öka med 1,4 procent. Det var ju det som avtalen sade. Eftersom vi inte hade kunnat komma fram till något avtal med akutsjukhuset ansåg vi naturligtvis att detta fick gälla tills vidare.

Ersättningssystemets utformning gör också att ersättningens storlek varierar mellan sjukvårdsområdena. För sydvästra sjukvårdsområdets del ökade kostnaderna då inte med 1,4 procent utan faktiskt med 3,7 procent, och det gav oss ett underskott på 50 miljoner kronor. Sjukhusen begärde omförhandlingar av gällande avtal och kostnadstäckning för högre avtal än de 1,4 procent som låg i budgeten. Detta konstaterades av styrelsen kräva medelstillskott.

I den fördjupade bokslutsanalys som Cecilia nämnde och som arbetades fram tillsammans med HSN visades också att slutenvårdskonsumtionen var mycket högre i sydvästra sjukvårdsområdet än i övriga sjukvårdsområden. Detta konstaterades kunna bero dels på en högre sjuklighet, dels på ett större utbud av slutenvård som fanns tillgängligt inom sjukvårdsområdet. Det är inte första gången som man konstaterar att om man har en stor närhet till stora sjukhus söker sig befolkningen gärna dit vare sig det egentligen behövs i det enskilda fallet eller inte. Av det skälet krävdes en minskning av produktionskapaciteten inom akutsjukvården genom en minskning av utbudet. Samtidigt behövde den nära vården byggas ut och förbättras.

I juni konstaterades också detta i HSN:s beställarplan, där en stark primärvård och närsjukvård skulle utvecklas. Samverkan i vården, speciellt för äldre, tryggar vi genom avtal med kommunerna. Akutsjukvårdens resurs behövde fokuseras till de behovsgrupper som oundgängligen behövde sjukhusens speciella resurser och kompetens. Vi konstaterade också att en hejdad och sänkt kostnadsökningstakt måste till samt en omprövning av styrmedlen för att nå en stärkt närsjukvård och en renodlad akutsjukvård.

För att de ekonomiska ramar som föreslogs skulle hållas krävde vi att en genomgång och utformning av åtgärder som ökade vårdöverenskommelsernas/avtalens hållfasthet skulle ske, att vi skulle ha en genomgång av befintliga och föreslagna nya verksamhetsuppdrag för att skapa ett underlag till omprövning och en genomgång av gränsområdena för sjukvårdens uppgift, ansvar och möjliga hälsovinster för att på marginalen ompröva erbjudandet till befolkningen.

Förändringar krävs av utformningen av uppdrag och ersättningar till främst akutsjukvårdsproducenterna för att skapa starkare incitament till att sänka vårdens totalkostnader och även förändra begränsningsreglerna för totalersättning och vårdtjänstpriser, så att det blir mer lönsamt för vårdgivarna att begränsa kostnaderna och att sträva mot målen för hela vården än att bara öka den egna verksamhetens volym och måluppfyllelse.

Styrelsen beslutade för sin del i september att godkänna den här beställarplanen och även den övergripande strategin för att få kostnadskontroll och nå en budget i balans samt att godkänna minskningen av den slutna akutsomatiska vården för att nå länsgenomsnittet. I oktober föreslog vi HSN att verka för att diskussioner skulle upptas omedelbart med landstingets ägarsida, så att kapacitets- och kostnadsminskning kunde ske vid Huddinge sjukhus med 20 procent. Vi hade nämligen upptäckt att man där över huvud taget inte hade börjat jobba på den kostnadsminskning som vi hade pratat om redan i juni. Man ska avisera sådana förändringar lång tid i förväg.

I december yttrade sig sjukvårdsstyrelsen över revisorernas årsrapport 2002, och då konstaterades att vår förvaltning vidtagit samtliga åtgärder som revisorerna tidigare rekommenderat.

Utöver vad jag tidigare redogjort för i mitt inlägg kan tilläggas att sydvästra sjukvårdsområdet kunnat konstatera att antalet dubbla vårdtillfällen inom akutsjukvården på Huddinge sjukhus mer än fördubblades på två år.

Dubbla vårdtillfällen innebär, för dem som inte är bekanta med begreppet, att en patient som läggs in kan byta avdelning under en och samma dag. Varje avdelning tar då betalt för den dagen.

Den senaste analysen av detta konstaterade vi för sydvästra sjukvårdsområdets del kunde betyda cirka 25 miljoner kronor i ökade kostnader. Debiteringssystemet förbjuder inte detta handlande, men man har naturligtvis inte avsett att så skulle ske. Vi begärde ett ställningstagande från landstingskontorets vårdersättningskunniga om detta, men vi hörde aldrig någonting.

Allmänt kan också sägas att faktureringsrutiner och -system måste förbättras, något som också Ernst & Young påpekat vid en granskning av alla sjukvårdsområdena. De efterlyste en möjlighet att knyta varje fakturapost till ett avtal eller del av ett avtal samt till produktionsuppgifter i den gemensamma databasen och att inga fakturajusteringar ska göras av producenterna utan att korrigeringar också görs i databasen. Varje faktura måste också ange tidsperiod för utförd vård. Detta arbete gäller alla sjukvårdsområden.

Sydvästra sjukvårdsområdet har också uppmärksammat problemet med sena faktureringar. De sena faktureringarna har medfört att vissa vårdgivare samlat ihop en förfärlig massa vårdtillfällen, ibland halvårsgamla kostnader, och fakturerat sjukvårdsområdet i december måna. När det sedan kan konstateras att en del av den fakturerade vården inte är sådan vård som vi har beställt så är det ju väldigt svårt att prognostisera vårdkostnaderna.

Vi analyserade också stora samlingsfakturer från vår största vårdgivare. Då kunde vi ibland finna fakturerade miljonkostnader hänförliga till enskilda patienter, kostnader som avsåg helt nya behandlingsmetoder. Detta är något som helt klart är en kostnad som inte sjukvårdsområdet avtalat om utan är hänförligt till forskningsdelen av sjukhusens verksamhet.

Vår uppgift som befolkningsföreträdare är att se till att människor i behov av vård får tillgång till sådan på rätt nivå, med hög kvalitet i och tid. Jag anser sammanfattningsvis, med instämmande i det som Cecilia Carpelan har redogjort för, att vi gång på gång hemställt till HSN och ibland även till landstingsstyrelsen om att få hjälp med de styrmedel som vi behövde för att få en budget i balans samtidigt som vi kunde uppfylla befolkningens vårdbehov.

Anförande nr 51

Landstingsrådet Ros (s): Ordförande, fullmäktige! I likhet med mitt inlägg vid behandlingen av HSN ska jag fatta mig mycket kort. Jag vill som ledare för oppositionen i sydvästra sjukvårdsstyrelsen säga att jag har förståelse för den kritik som revisorerna har riktat och har naturligtvis tagit intryck av densamma. Det är min

förhoppning att de åtgärder som nu har vidtagits både i landstingsfullmäktige och i HSU ska leda till att verksamheten utvecklas på önskvärt sätt.

Anförande nr 52

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande! Jag yrkar bifall till revisorernas förslag i ansvarsfrågan!

Ordföranden: När det gäller den tidigare punkten om landstingsstyrelsen har det inkommit reservationer från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna, vilket vi noterar till protokollet.

Övriga nämnder och styrelser i revisorsgrupp I och II

Anförande nr 53

Göran Hammar sjö (s): Herr ordförande, ledamöter! Jag ska något kommentera övriga sjukvårdsstyrelser och produktionsstyrelsen. Såvitt gäller de sjukvårdsproducerande bolagen så hänförs de till revisionsgrupp 1, så de kommer säkert att kommenteras under den punkten.

Sjukvårdsstyrelsernas årsredovisningar har utvecklats på ett positivt sätt, särskilt när det gäller redovisning av verksamheternas kvalitet. Eftersom revisionen efterlyst detta vill jag gärna påpeka den förbättring som skett, även om det fortfarande kan bli bättre.

När det gäller ekonomistyrningen så har vi givit betyget Bra till Södra Stockholms sjukvårdsstyrelse, Acceptabelt till Norra Stockholms sjukvårdsstyrelse samt Inte helt acceptabelt till Nordöstra, Nordvästra och Sydöstra sjukvårdsstyrelserna.

För produktionsstyrelsen har omstruktureringskostnader inom produktionsområdena bidragit till ett negativt resultat. Produktionsstyrelsen har inte heller klarat av att förbättra sjukhusens produktivitet i enlighet med fullmäktiges uppdrag, vilket för övrigt inte har skett inom de bolagiserade sjukhusen heller.

Eniga revisorer tillstyrker dock att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för Södra Stockholms sjukvårdsstyrelse, Norra Stockholm sjukvårdsstyrelse, Nordöstra sjukvårdsstyrelsen, Nordvästra sjukvårdsstyrelsen, Sydöstra sjukvårdsstyrelsen samt produktionsstyrelsen.

Med detta tackar jag för revisionsgrupp 2, herr ordförande.

Anförande nr 54

Kenneth Strömberg (revisor): Ordförande, fullmäktige! Jag börjar med att konstatera att vi på det stora hela har en positiv bild av hur verksamheterna och ekonomin utfallit och hur detta har redovisats för de övriga nämnderna inom granskningsområdet för revisorsgrupp 1. Det gäller följande nämnder: regionplane- och

trafiknämnden, färdtjänstnämnden, kulturnämnden, tandvårdsnämnden och patientnämnden.

Som framgår av yrkesrevisorernas årsrapporter är kvaliteten i redovisningsmässiga och ekonomiska hänseenden väldigt bra. Den interna kontrollen har generellt sett bedömts som tillräcklig, med undantag för hanteringen av landstingets konstinnehav.

Kulturnämnden ansvarar som bekant för tillsynen av landstingets konst. Det handlar om mycket stora värden, och i kulturnämndens konstdatabas finns mer än 80 000 konstverk registrerade. Det sammanlagda värdet av den lösa konsten uppgår enligt redovisningen till i runda tal 45 miljoner kronor. Enligt vår bedömning har tillsynen över konstbeståndet allvarliga brister, vilket vi för andra året i rad givit uttryck för i revisionsberättelsen för kulturnämnden. Fullmäktige har också beslutat att organisationen på den här punkten måste förbättras. Vi har haft ett särskilt sammanträffande med kulturnämndens nye ordförande och förstår att vi nu kan se fram emot att nämnden tar itu med bristerna och att de åtgärdas under kommande år.

När det gäller verksamhetsresultat och kvalitetsredovisning noterar vi också generellt sett en fortsatt positiv utveckling. Särskilt vill jag nämna patientnämnden och färdtjänstnämnden, som har fått goda revisorsbetyg på dessa två områden, alltså verksamhetsresultat och kvalitetsredovisning.

Såvitt gäller tandvården efterlyser vi ett snabbare genomförande av tandvårdsstödet till sjuka och funktionshindrade. Det är angeläget att alla som är berättigade till det stödet också kan få det, och att tandvården för de institutionsboende förbättras.

Köerna till specialisttandvården behöver förkortas.

Ordförande, sist och slutligen några ord om representationen. I fjolårets revision gjordes en del iakttagelser, vilket som bekant ledde till kritik mot färdtjänstnämnden och en hel del synpunkter som under hand framfördes på en rad andra håll. Jag vill nu säga att färdtjänstnämnden har etablerat god ordning när det gäller representationsfrågorna, och vi har i år även gjort en rätt omfattande genomgång av detta. Allmänt sett verkar hanteringen av representationen i administrativt hänseende något förbättrad. Analyserna är dock inte helt avslutade, så på den här punkten får vi återkomma till nämnder och förvaltningar längre fram i år. Det pågår alltså en genomlysning av extern och intern representation i landstinget, något som vi har att hantera i grupperna under innevarande år.

Avslutningsvis tillstyrker eniga revisorer ansvarsfrihet för ledamöterna i samtliga nämnder vid sidan av landstingsstyrelsen som vi redan har hanterat i dag inom granskningsområdet för revisorsgrupp 1.

Anförande nr 55

Landstingsrådet Ny l u n d W a t z (s): Ordförande, fullmäktige! Jag yrkar bifall till revisorernas förslag avseende återstoden inom revisionsgrupperna 2 och 1 i ansvarsfrågan!

Anförande nr 56

Åke Askén (mp): Herr ordförande! Jag tänkte tala om SL och revisorernas rapport. Vi bör ju understryka att SL inte har fungerat särskilt bra i en del avseenden. Måluppfyllelsen är alltså inte godtagbar för pendeltågstrafiken och inte heller för hälften av bussarna samt såvitt gäller de gröna och röda tunnelbanelinjerna. Främst gäller kritiken punktligheten, och detta är ganska allvarligt. Det är en utmaning för oss i den nya majoriteten att försöka klara denna uppgift.

Något som revisorerna inte har påpekat är frågan om att hålla rent, snyggt och tryggt, för det är verkligen nästan orent i en del avseenden. Jag tänker då närmast på tunnelbanan och på vagn 2000, de nya vagnarna. Om ni har sett hur det ser ut där inne så verkar det som om stolstygena aldrig är på tvätt. Många människor har klagat på detta, bland annat i insändarspalter i tidningarna. Jag tycker att detta är en viktig fråga. Det får inte bli så att det närmast finns en motvilja av hygieniska skäl att åka med delar av SL.

Upphandlingen har revisorerna inte sagt någonting om, och det förvånar mig också. Jag ska bara nämna en sak och det gäller spärrarna. De gamla spärrarna har vi kritiserat flera gånger, de har stora brister. Men de nya spärrarna är sannerligen inte mycket bättre, och dem fortsätter man att köpa in. De är också mycket lätta att forcera och en del gör det, de tilltagsna gör det.

Anförande nr 57

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, fullmäktige! Det är viktigt med ordning och reda. Jag återtar därför mitt yrkande, eftersom jag i RTN är jävig. Jag antar att Christer Hedberg begär ordet.

Anförande nr 58

Christer Hedberg (s): Ordförande! Jag gör det lätt för mig genom att yrka bifall till revisorernas förslag för revisionsområde 1 och 2.

§ 140 Årsredovisning för 2002 för Stockholms läns landsting och dess bolag (förslag 19)

Ordföranden: Jag föreslår att årsredovisningen hanteras på följande sätt. Vi börjar med en allmän del, där partiernas grupp företrädare ges möjlighet att lämna synpunkter över hela fältet. Efter den vändan går vi vidare med behandlingen område för område.

Anförande nr 59

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag vill börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag i ärendet.

I inledningen av debatten hänvisar jag till den debatt vi har haft kring revisionsberättelsen, där huvudsentensen i kritiken om den ekonomiska styrningen har framgått. I övrigt hänvisar jag till samtliga de debatter som har förts i fullmäktige kring verksamhetens utveckling och det utfall av året som vi nu har kunnat se.

Anförande nr 60

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jag blev lite tveksam när det inledande inlägget var så kort, men jag tar gärna ordet om jag får.

Herr ordförande! I den tidigare debatten har det ju ibland hänvisats till att vi fick ta upp olika saker när vi debatterar årsredovisningen.

Jag kan berätta för fullmäktige att jag under förberedelsearbetet inför detta fullmäktige – sammanträdet är ju bordlagt – har tyckt att den goda ordningen hade varit att man först hanterar årsredovisningen och sedan tittar på revisorernas granskning. Men det visar sig att det skulle vara näst intill ett brott mot kommunallagen, och då är det klart man böjer sig direkt!

När man tittar på en årsredovisning, alldeles oavsett vilken verksamhet det handlar om – här är det Stockholms läns landsting – och inte sätter in den i ett sammanhang utan tittar isolerat på några sammanfattande punkter eller på det ekonomiska resultatet, så blir det väldigt dystert. Så här har jag inlett mina inlägg i årsredovisningsdebatterna flera gånger nu, jag känner igen formuleringen. Det gäller ju att göra en analys över det finansiella läget. Det har jag varit inne på i de tidigare debatterna i dag, men jag tycker det finns skäl att ta upp den frågan igen här.

Den mandatperiod som har avslutats är ju det som det sista årets årsredovisning i någon mening sammanfattar. Som ingående i den tidigare majoriteten tar man gärna till sig de redovisningar av framsteg och förbättringar som finns med här. Det problematiska under den period som ligger bakom oss, liksom under de år som ligger närmast framför oss, är ju att de finansiella förutsättningarna för kommuner och landsting inte ser särskilt ljusa ut – de är direkt dystra. Det kommer att bli en tung uppgift, alldeles oavsett vem som sitter i majoritet – för närvarande är det tre partier, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Budgeten för det här året togs i november, och sedan dess har vi kunnat konstatera att det skatteunderlag som man då byggde kalkyler och budget på inte håller. Det kommer att bli mindre skatteintäkter. När jag har tagit del av Landstingsförbundets rapport Landstingens ekonomi i april 2003, syns det knappast någon ljusning de närmaste åren. Det är alltså dystra förutsättningar.

Småningom kommer vi till en budgetdebatt, fast då har det väl gått ytterligare ett halvår innan vi får debattera budgeten på riktigt här i fullmäktige. I det läget får jag väl återkomma med min kvalificerade bedömning och lämnar därhän här och nu hur jag tror att utvecklingen kommer att se ut.

Det jag dock kan konstatera i anslutning till Landstingsförbundets rapport och inför det förra fullmäktige för tre veckor sedan är att regeringens alldeles speciella ekonomi- och

finansieringskonsult för insatser i kommuner och landsting – som nästan alla har ekonomiska problem – Jane Cederqvist intervjuades. I det läget fanns det bara preliminära revisionsberättelser. Hon sade att det är politiskt omöjligt att höja skatten mer i Stockholms läns landsting från dagens nivå, och man kan heller inte skära i vården, sade hon. Lösningen måste bli att staten hjälper till på något sätt. Vi som följer den finansiella och ekonomiska debatten i tidningarna och har tagit del av regeringens vårproposition kan lätt konstatera att utsikterna att staten skulle hjälpa till – med pengar i varje fall – knappast existerar.

Mitt i allt dystert siffermaterial, tillåter jag mig ändå att känna en viss tillfredsställelse över den positiva utvecklingen inom hälso- och sjukvården, som har varit det område jag mest har engagerat mig i. Precis dagarna innan vi hade vårt förra fullmäktige var det ett helt uppslag i Aftonbladet om allt gott som hade åstadkommit i det här landstinget under de senaste fyra åren. Förlossningskrisen var över, och det var en hel del annat positivt som hade hänt. Det där suger man naturligtvis åt sig som en torr svamp, efter att ha hört helt andra rapporter under flera år.

Nyss har vi enats om hur vi ska organisera den här debatten, och jag ska be att få återkomma till hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhetsområde, som kommer in lite senare. Jag vill ändå i inledningen av debatten berätta för fullmäktige hur jag anser att vi bör prioritera våra insatser i landstinget. Jag tar det i en ordning som jag fick lite märklig kritik för när jag nämnde det för ett år sedan.

Hälso- och sjukvården kommer först, i varje fall när Kristdemokraterna prioriterar insatser, intresse och användning av resurser; för invånarna i Stockholms län, är det väl bäst att säga i dessa utjämnings tider. Den andra stora uppgiften, som i stort sett ligger i paritet när det gäller prioritering, är kollektivtrafik och färdtjänst, en annan kärnuppgift för vårt landsting. Sedan vet vi att vi har en del andra uppgifter, som är till omfattningen mycket mindre men som också tillhör våra kärnuppgifter, nämligen kultur, regionplanering och en del andra verksamheter.

Sist i raden kommer åligganden som vi inte rör över, nämligen skatte- och kostnadsutjämnings, som i första hand är till gagn för andra landsting. Skulle man sätta den först – staten gör ju det, för de tar ju pengarna av oss innan skattepengarna utbetalas – för att sedan finansiera den genom nedskärningar i vårt eget landsting, ja då är det frågan om någon av oss kan ana vilka konsekvenser det skulle få i våra verksamheter!

Jag tror att det är viktigt för alla partier, representerade i det här landstinget, att fortsättningsvis agera för att hålla vårt eget landstings fana högt.

När jag har diskuterat utjämningsfrågor och andra frågor med kolleger från andra landsting, så har de inte alls den blygsamhet som jag tycker brukar prägla oss när vi möts centralt. Jag vet inte om vi har drabbats av någon sorts nollåttasyndrom och ligger lite lågt. Men det är ju så, att om hälso- och sjukvårdslagen ska uppfyllas så har stockholmarna precis samma människovärde som folk från övriga landet, och då ska de naturligtvis prioriteras på det sättet. Vi behöver alltså ta detta på riktigt stort allvar.

Om det nu kan tjäna till någon vägledning, är det vår avsikt att prioritera på det här sättet under den här mandatperioden.

Ordförande! Jag slutar där och ber att få återkomma på talarlistan under hälso- och sjukvårdsfrågor.

Anförande nr 61

Landstingsrådet **S e v e f j o r d (v)**: Ordförande, ledamöter! Jag har förberett ett inlägg under den här förberedande rundan, men mycket av det jag hade tänkt ta upp har redan debatterats under föregående punkt på föredragningslistan. Jag kan hålla med Stig Nyman om att det är lite olyckligt att vi har den här tågordningen. Jag vet att vi måste ha det så, men mycket av det om egentligen ska diskuteras under den här punkten, Årsredovisningen, har vi ju redan debatterat under punkten Årsberättelser.

Så jag avstår från att hålla detta anförande och avvaktar vad som händer i den fortsatta debatten för att se om jag ska gå upp igen.

Med detta vill jag bara yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 62

M i a B i r g e r s s o n (v): Herr ordförande, ledamöter och åhöraren! Den här relativt digra luntan, Årsredovisning 2002, redovisar en mängd fakta och siffror om verksamheterna i vårt landsting kring produktion, resultat, vårdkonsumtion, patientflöden, personalens löneutveckling och sjukfrånvaron. Det är mycket som hänt, och det är både intressant och viktig information för mig som folkvald landstingspolitiker.

Men det är också viktigt att notera vad som inte redovisas.

Längst ned på sidan 38 kan man läsa: "Landstingsstyrelsens arbetsgivarutskott har beslutat att fördela totalt 0,5 miljoner kronor till sex lokala jämställdhetsprojekt, flera med fokus på arbetsmiljö och rekrytering." Av 127 sidor text och siffror är detta allt som sägs om jämställdheten i landstinget! Nej, fel – det finns nästan en hel sida av 16 sidor i personalbokslutet. Det säger å andra sidan en hel del om hur den förra majoriteten faktiskt såg på och hanterade jämställdhetsarbetet, både som arbetsgivare och ur medborgarperspektiv. Det var ju inte en prioriterad fråga.

Av årsredovisningen framgår klart att 80 procent av våra 40 000 anställda är kvinnor. Vad har man gjort för att aktivt rekrytera unga män till vården? Kvinnornas genomsnittliga sjukfrånvaro är ungefär 28 dagar per år, medan männens är 15. Vad har man gjort för att ändra på det? En majoritet av kollektivtrafikanterna är kvinnor. Hur har man anpassat trafiken utifrån det? Vad har man till exempel gjort för att få fler unga pojkar att komma till ungdomsmottagningarna? Vad har man gjort för att kvinnliga strokepatienter ska få lika bra vård och rehabilitering som männen får? Och hur arbetar man för att blivande och nyblivna pappors speciella behov ska tillgodoses?

Listan kan göras lång över vad som hade varit intressant och viktigt att också få reda på. Men för att kunna föra jämställdhetsarbetet framåt krävs att man synliggör fakta och därmed upptäcker de orättvisor som eventuellt finns som är grundade på kön.

Detta sker till att börja med genom att man i alla sammanhang redovisar könsuppdelad statistik. Från och med nu är det ju så att alla våra verksamheter, såväl i egen regi som på entreprenad, är uppmanade att redovisa denna statistik i kommande årsredovisningar. Sedan blir det framöver en fråga för revisionen att se hur styrelser, nämnder och utskott följer upp och hanterar denna statistik. Det kommer att bli intressant att följa!

Får vi inte veta hur verkligheten ser ut, kan vi inte heller förändra den. Jag tror det också har stor betydelse för våra invånare och för vår personal att vi i den nuvarande majoriteten faktiskt sätter fokus på jämställdhetsarbetet på alla nivåer inom landstingets verksamheter.

Herr ordförande! Jag skulle vilja passa på och göra alla ledamöter uppmärksamma på den fantastiskt både snygga och innehållsrika vandringsutställning som vi har ute i entréhallen och be er ta fem eller tio minuter extra för att gå runt och ta del av den. Den kommer att finnas här till och med den 9 maj, och jag rekommenderar den verkligen.

Vi kommer att göra en utbildningssatsning gentemot våra chefstjänstemän och verksamhetschefer framåt hösten, och en rad andra saker. Men det är nu upp till var och en av oss i olika beslutande organ att ha våra jämställdhetsglasögon på oss. Vi har ett stort ansvar för att varje skattekrona verkligen används kostnadseffektivt, också ur jämställdhetssynpunkt. Vi har faktiskt allt att vinna på ett mer jämställt Stockholms län!

Hälso- och sjukvårdsfrågor

Anförande nr 63

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Ordförande, landstingsledamöter! Vi har ägnat ganska många timmar åt att diskutera landstingets ekonomi, men väldigt lite har vi ägnat oss åt att prata om innehållet: vad var det vi fick för pengarna? Nu tycker jag det är dags att vi ägnar lite intresse åt det, för där finns ju förklaringen, vad det var som kostade något.

Jag och mitt parti känner stolthet och glädje över att sjukvården i vårt län har kunnat utvecklas väl för våra invånare. Jag hade fått stå och skämmas om vi hade haft en sjukvård som hade haft neddragningar i samma storleksordning som vi har underskott – det hade varit något som länets invånare hade drabbats hårt av.

Mycket har hänt inom sjukvården som har varit viktigt, där vi kan känna en glädje när vi ser hur vårdköerna ser ut i resten av landet. Vårdgarantin har betytt mycket för många – många med glömda sjukdomar, många äldre med långdragna smärttillstånd, men även en del andra svåra områden. Att vi faktiskt har vårdgaranti för ätstörningar och under förra året också inom neuropsykiatri har man på många håll i landet undrat: Går det? Nu

har vi kunnat se i facit: Jo, det går – och det betyder väldigt mycket för de här patientgrupperna.

Att vi har tagit första stegen att utveckla rehabiliteringsgarantin förra året har också varit betydelsefullt för de tre handikappgrupper – MS-patienter, parkinsonpatienter och reumatiker – som fått del av den. Men där finns det mer att lära, hur vi ska göra när vi går vidare och utvecklar vårdgarantin till rehabilitering för andra patientgrupper; om nu den nya majoriteten är beredd att fortsätta det arbete som har startat.

Men en slutsats är också att vi måste öka människors kunskap om vilka rättigheter de har i vården. I dag vet vi att alla invånare inte känner till vilka möjligheter som finns att få hjälp snabbare med stöd av vårdgarantin, och den kunskapen måste vi hjälpa till att föra ut till befolkningen.

Vi har i Stockholm jämfört med många andra landsting ett brett vårdutbud, och det arbete som har bedrivits att få fler vårdgivare har gett patienterna goda valmöjligheter. Men det har också gett oss som finansiärer och ansvariga för att ha vård åt alla invånare en ökad flexibilitet, där vi har kunnat utnyttja möjligheten att spela med olika vårdgivare för att upprätthålla vårdgarantin. Det är väldigt viktigt, om man ska kunna klara svängningar i efterfrågan.

För personalen har det också varit bra att kunna få fler arbetsgivare att välja mellan, eller att helt enkelt få ta över ansvaret själv och tillsammans med arbetskamraterna bilda ett småföretag i vården.

Vi har haft en hel del dispyter de gångna åren om mångfaldskansliet, som ursprungligen hade ett bredare stöd än vad det uppenbarligen fick på slutet. Vi har haft dispyter om avknoppningar är bra eller inte. Jag vill deklarerat att Folkpartiet till fullo stöder att personal får ta över sina arbetsplatser och driva vården i egen regi, få större vardagsmakt. Vi vill gärna att det arbetet fortsätter och tycker att det är beklämmande att man vill avskaffa det stöd som vi gav till personalen. Ska de klara att stå på egna ben, behöver vi ge dem juridisk rådgivning och hjälpa dem att se till att deras affärsidé håller. Vi är ju inte betjänta av att de försöker och prövar vingarna, men sedan misslyckas och går i konkurs.

Vi har många bra småföretag i vården, där personal har fått vardagsmakt. Vi tror att det här är ett bra sätt att utveckla vårdens innehåll, att stimulera att nya vårdidéer utvecklas, att prova att göra saker på ett annat sätt och i bästa fall få både ökad kvalitet och ökad effektivitet. Men det är också ett sätt att möta patienternas önskemål.

Vi vill gärna fortsätta mångfaldsarbetet när personal får ta över, men vi tycker också man behöver fortsätta det arbete som påbörjades med intraprenader. Nu befärar vi att det här inte riktigt har samma tempo som ambitionen var när vi för ett år sedan i fullmäktige enades om att gå vidare och se till att landstingets egen personal också får vardagsmakt. Vi behöver se till att vårdpersonal inte känner sig utbytbara. De ska känna att det går att göra vårdkarriär på golvet, att man inte bara måste byta jobb för att få högre lön.

Att arbetet med resultatenheter har tagit längre tid är en misräkning, men det innebär inte att loppet är kört. Nu gäller det att försöka ta krafttag för att öka tempot och se till att vardagsmakten också omfattar landstingets egen personal.

Något som jag känner stor glädje över i förra årets verksamhet är de ganska omfattande satsningar som skedde när det gäller funktionshindrade som behöver stöd från landstinget.

Vuxenhabiliteringen fick en välbehövlig utökning, likaså utredningar och stöd för barn som har DAMP/ADHD-problematik. Vi kom i gång med kartläggningen av vuxna med motsvarande problematik. Nu hör ju föräldrarna till de här barnen av sig, och de har ofta själva en likartad problematik, som de aldrig har fått hjälp med.

Ungdomshabilitering har vi nu. Vi har också kommit i gång med utökad gyn-verksamhet för funktionshindrade. Det kan låta lite exklusivt, men inte minst för vuxna CP-skadade och en del MS-patienter har det här inneburit ett sätt att få vardagsmakt över sin egen rehabilitering och träning och få hjälp med att träna på ett sätt som gör att man inte är beroende av att gå hos sjukgymnaster för att få behandling, passivt, utan kan vara mera aktiv.

Utökningen av samordnad habilitering för barn, alltså barn med även somatiska handikapp, till exempel barn med epilepsi, barn med kroniska sjukdomar, blödarsjuka, är viktig för att de också kan få stöd av framför allt kuratorerna i habiliteringen.

Något som är bland det mest spännande vi satte i gång förra året tycker jag är beteendeterapiträningen för barn med autism, där jag tror att det finns stora möjligheter att förbättra behandlingsresultatet om vi kan erbjuda föräldrar och barn som önskar detta den behandlingsformen.

Närsjukvård är ett mantra på många läppar i dag. Närsjukvårdsutbyggnaden har påbörjats, men vi är långt ifrån i mål. De närakuter som vi har kommit i gång med – Nacka, Löwenströmska, Liljeholmen, Solna, Järva och Handen, som i dagarna håller på att utöka sin omfattning – tycker jag är goda exempel på hur vi kan bygga vidare och få ihop både specialister i öppenvård, husläkare och geriatriker till en välfungerande lokal sjukvård. Det här bör vi ha med oss i den fortsatta utbyggnaden av närsjukvården. Det vi har påbörjat var inte fel. Det var en bra början – men det var bara en början!

Husläkarutbyggnaden är något som vi behöver hålla högt tempo i, om vi ska klara en välfungerande närsjukvård. Nu har vi 150 nya team i gång, men sanningen är att vi behöver 300 team ytterligare för att klara de mål som riksdagen har fattat beslut om och som vi faktiskt också själva här i Stockholms läns landsting har varit ense om att ställa upp på. Detta ställer krav på att vi både låter personal ha frihet med olika driftformer och att vi ökar bemanningen och tätheten så att man får ett rimligt, avgränsbart åtagande så att det blir attraktivt att satsa på husläkarjobb och distriktssköterskejobb.

Folkhälsoarbete är ett område med många inblandade, där landstinget bara är en part och där kommunerna också har ansvar. Jag tycker det har varit betydelsefullt med den möjlighet vi har kunnat ge att föra ut till kommunerna kunskaper om folkhälsans

faktorer, vad det är man kan göra för att behålla människor friska. På många håll har det kommit i gång ett bra lokalt samarbete.

Vi har en del husläkarteam som är väldigt duktiga på att ge individer hälsoråd, men där har vi ett arbete framför oss att utveckla folkhälsoarbetet inom husläkarmottagningarna så att framför allt läkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster och arbetsterapeuter kan ge mera direkta råd till de individer som ändå är i kontakt med vården. Det arbete som vi har påbörjat måste fortsätta och utvecklas för att vi ska kunna ta till vara sjukvårdens möjlighet att utnyttja tillfället.

Missbruket av alkohol och droger är någonting som tyvärr ökar i vårt län. Jag tycker det är en oroväckande utveckling av framför allt ungdomars drogmissbruk och den vuxna befolkningens alkoholmissbruk. Vi har sett att missbruket hos de yngre tonåringarna har ökat. Besöken vid Maria Ungdom talar sitt tydliga språk. Förra året, 2002, hade man en rekordhög siffra. Vi måste fortsätta att utveckla lokala mottagningar och lokalt bemötande av unga tillsammans med kommunerna. Förra året kom vi i gång med sådana mottagningar inom beroendevården, och vi har ett par Minimarior i gång. Att utveckla lokal beroendevård, både för vuxna och barn, har vi startat, och det måste vi fortsätta utveckla.

Barn och ungdomar talar vi ofta om som en viktig grupp för sjukvården att möta i ett tidigt skede. Vi ser fortfarande att barns psykiska ohälsa är ett problem där samhället inte har kunnat ge tillräckligt stöd.

En hel del av de här insatserna ligger naturligtvis på andra verksamheter. Det gäller att ge möjligheter för småbarnsfamiljer att förena familjeliv och arbetsliv och att stötta sina barn. I landstingets roll ingår också att komma in tidigt tillsammans med kommunerna och via barnpsykiatri. Barnhälsovården och barnpsykiatri har en mycket viktig roll i att stödja barnfamiljerna. Barnpsykiatri har i enlighet med det uppdrag som den fick i förra årets vårdöverenskommelse påbörjat sitt arbete att närma sig kommunerna, och det arbetet måste fortsätta.

Jag känner också en glädje över att arbetet med samverkansavtalet BUS, barn och ungdomar i samverkan, som är aktuellt för båda huvudmännen, börjar ta form ute i flera kommuner. Detta måste vi dock se som ett flerårigt utvecklingsarbete, där kommuner och landsting gemensamt fortsätter att driva på, så att man inte från tjänstemannahåll kan säga att detta är något som väl kommer att gå över. Vi måste gemensamt från båda huvudmännen vara inriktade på att detta ska utvecklas. Vi måste prioritera barn med tidiga insatser från båda huvudmännen. Vi ska inte slå varandra i huvudet med argument om att det är den ena eller andra huvudmannen som har ansvaret utan vi ska försöka hitta lokala lösningar.

Ordförande, landstingsledamöter! Detta var en del utblickar på både det som har varit under förra året och det som vi i Folkpartiet ser som viktiga områden att under detta och kommande år ägna gemensam kraft åt för att klara befolkningens vårdbehov.

Landstingsrådet N y m a n (kd): Ordförande, ledamöter! Under den mandatperiod som just avslutats, inklusive år 2002, valde vi i den borgerliga majoriteten att ha fokus på vården. Jag ska strax återkomma till bakgrunden till det. Fokus riktades på att se till att det blev ökade resurser just till detta avsnitt av landstingets verksamhet eftersom man strax innan hade haft en period när vården förlorade många dugliga medarbetare. Det fanns synnerligen starka skäl att vända den trista utvecklingen.

Det var lätt att tolka väljarnas intresse i valet 1998. Det blev en väldigt tydlig borgerlig majoritet i landstinget, och det är nog ingen tvekan om att väljarna där gav ett besked om att de krävde en annan hälso- och sjukvårdspolitik än den som hade förts de närmaste åren dessförinnan. För att travestera ett uttryck som används av den nya majoriteten: Vi fick inte bara ett dubbelt uppdrag utan ett mångfaldigt uppdrag att ändra på mycket i landstinget. Det var alldeles klart.

Jag har förut berättat i fullmäktige att vi mötte oerhört mycket av frustration, besvikelse och ilska över konsekvenserna av den politik som fördes, i synnerhet efter sommaren 1996 i och med den så kallade utvecklingsplanen. Jag tyckte för min egen del och fann att vi var överens i den då nytilträdde majoriteten om att det skulle få lov att vara slut på löftesbrott och nedskärningar.

I valrörelsen 1994 fick vi veta från socialdemokratiskt håll att det nu skulle bli slut på nedskärningarna. Nu skulle vården byggas upp och så vidare. Konsekvenserna känner vi dessvärre alltför väl till. Den dröm om lycka som jag tror byggdes upp hos många medarbetare under den valrörelsen slog kapitalt fel för medarbetarna. Jag tror att inte någon av medarbetarna som knöt förhoppningar till den då nya majoriteten hade drömt om att en sysselsättningsgaranti i landstinget skulle innebära att man tvingades lämna vårddyrket för någonting annat.

Kostnaderna för sjukvården sjönk – det är otvetydigt – men landstingets underskott minskade marginellt om det minskade alls, och jag vet av många uttalanden att modet hos de flesta medarbetare sjönk i botten. Det gällde för den då nytilträdde majoriteten, som nu har avslutat en majoritetsperiod, att ta tag i den här problembilden och att försöka ändra på förhållandena. Alla som har ägnat sig kortare eller längre tid åt hälso- och sjukvårdspolitik vet att det är knepigt för att inte säga praktiskt taget omöjligt att försöka uppehålla balansen mellan den produktion som krävs därför att vårdbehoven hör av sig och de möjligheter att producera som vi har, om vi hela tiden skulle begränsas av den finansiella situationen.

Vi har i dag och har under några år haft en utomordentligt bekymmersam situation för många av våra medarbetare. Många har tvingats in i långa sjukskrivningar och långa frånvaroperioder. Många har också alldeles för tidigt tvingats till förtidspensioneringar, detta i ett läge då det allmänt sett har varit svårt att rekrytera vårdpersonal. Priset för dem som drabbades av åtgärderna efter 1996 blev väldigt högt, men priset blev också högt för landstinget.

I det särskilda uttalande från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna som finns på sidorna 4–11 i handlingarna sammanfattas på ett utomordentligt bra sätt vad som åstadkoms i vårt landsting under den senaste mandatperioden. Jag vill trots att detta

finns i handlingarna ändå lyfta fram fem punkter som jag menar är särskilt angelägna att hålla fram i en debatt kring en årsredovisning. Det här är områden som jag tror mig ha förstått att också den nya majoriteten värnar om. Därför är det naturligtvis med stort intresse som jag kommer att följa det här framöver.

Den första punkten är naturligtvis vårdgarantin. Jag säger ”naturligtvis” eftersom väntetiderna när vi tillträdde efter 1998 års val var utomordentligt långa, alltför långa för alltför många.

Det andra framsteget som jag tror är viktigt och som numera inte alls är kontroversiellt eftersom ett fritt vårdval gäller är ökad valfrihet för patienterna. Från och med det senaste årsskiftet gäller det faktiskt i hela landet, så det är inget konstigt med det, men vi har ändå engagerat en del privata vårdföretag, framför allt sådana som är resultat av att personalen har tagit över verksamheten.

Den tredje punkten är Internetportalen Vårdguiden. Jag tror att vi kan vara överens om att den så här långt har varit en nödvändig succé, som fyller en viktig funktion för alltför många människor. Jag att inte någon av oss riktigt anar vilken stor betydelse den kan få framöver. Ju fler som använder Internets möjligheter, desto fler har naturligtvis tillgång till Vårdguiden. Efter hand som vi bygger ut möjligheterna att boka tid, att resonera med sin doktor över nätet och så vidare, desto större värde och betydelse får den.

Jag tror att också det fjärde området i någon mening är epokgörande. Det har ju märkts inte minst därför att intresset från andra landsting för det som vi har kallat vårdens värdegrund har ökat. Det är stor efterfrågan på det här materialet och på tips om hur man kan arbeta med sådana här frågor. Jag påstår att vårt sätt att arbeta med de här frågorna är en förebild för många. Också det har inneburit ett stärkande av patientens ställning. Det var ju där det började, men vi har varit konsekventa och fortsatt med det.

Det femte området är utomordentligt konkret och i dessa dagar särskilt uppmärksammat eftersom det pågår en konflikt mellan landstingen som arbetsgivare och Kommunal. Det är personalpolitiken, löneförbättringarna och därmed ökade möjligheter att rekrytera personal till vården och även att skapa bättre förutsättningar arbetsmiljömässigt, så att vi kan komma till rätta med den mycket besvärande sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron är hög också hos oss i Stockholms läns landsting men i relation till stora delar av landet ändå förhållandevis liten. Det här uppmärksammas väldigt sällan i debatten, och därför tycker jag att det känns angeläget att få peka på detta gång på gång.

Till sist, herr ordförande: Med hänvisning till kristdemokraternas, moderaternas och folkpartiledamöternas särskilda uttalande i landstingsstyrelsen ber jag att få yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Trafik

Anförande nr 65

Å k e A s k e n s t e n (mp): Ordförande! Jag ska fortsätta där jag lite abrupt slutade när det gällde revisionen av SL. Vad som saknas i årsredovisningen är något om upphandlingen. Vi har tidigare kritiserat SL:s upphandling, och det finns anledning att

göra det även för år 2002. Det som jag nu närmast tänker på är spärrarna. Vi har tidigare pratat om de på många sätt misslyckade spärrarna av den förra årgången. Under fjolåret har man satt in nya spärrar, och man ska fortsätta att köpa in sådana. De spärrarna ska vara så säkra att ingen skulle kunna få nolltaxa med hjälp av dem, men så är det inte. De tilltagsna har fortfarande nolltaxa, medan vi andra naturligtvis för rätt för oss.

Det är enkelt att fuska sig igenom också de nya spärrarna. För mig är det rätt obegripligt att man kan göra samma misstag två gånger. Att man uppfinner hjulet två gånger kan jag möjligen förstå – det uppfanns en gång i tiden i en världsdel och nästa gång i en annan världsdel – men det verkar konstigt att man gör om det här misstaget med spärrarna.

Handikappanpassningen nämns inte i årsredovisningen, och det kan man möjligen förstå. Jag ska bara ta upp ett problem i det sammanhanget, och det är omöjligheten för en person i rullstol att för egen maskin ta sig in i och komma ut ur Vagn 2000. Det går inte. Det är två tre år sedan som Miljöpartiet i denna församling visade på vad man kan göra för att komma till rätta med det problemet. SL har i viss mån åtgärdat det. Man har börjat lite grann bland annat på Rådmansgatans tunnelbanestation, men sedan blev det tvärstopp trots att man nu vet hur man ska göra.

Detta är väldigt tråkigt, och det är obegripligt att man inte fortsätter. Det är oacceptabelt att de vagnar som nu köps in är sämre när det gäller handikappanpassning än de vagnar som SL köpte för 50 år sedan.

O r d f ö r a n d e n: Vi ska nu gå till beslut i denna fråga. Förslaget från landstingsstyrelsen finns på s. 1–2 i den åberopade handlingen. Vi vill göra er uppmärksamma på en förändring i förslaget till beslut. Första att-satsen i detta förslag lyder: ”att fastställa den framlagda årsredovisningen”. Vi ska ändra det till ”att godkänna den framlagda årsredovisningen”. Det har enligt kommunallagen viss betydelse vilket uttryck man väljer.

Arvoden

O r d f ö r a n d e n: Ett antal ledamöter och suppleanter har i dag varit osäkra om under vilken tid de har tjänstgjort. Vi har haft lite olika uppfattningar om hur vi ska hantera detta, men vi är nu ense om hur vi ska förfara. De som kom tidigt i morse men började tjänstgöra senare får naturligtvis ersättning för den dag som de har tillbringat här. Vi ska också meddela dem som inte är här nu men som har haft likartade problem om att detsamma gäller för dem. Ni har alltså rätt att ta ut vederbörlig ersättning för den tid som ni har deltagit här i dag.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Ordföranden Andersson (s) 5:1
Nylund Sven-Inge (s) 5:2
Sundström Jan Olov (m) 5:3
Strömberg Kenneth 5:4, 54
Nilsson Elwe (m) 5:5, 17
Landstingsrådet Nyman (kd) 5:6, 11, 25, 28, 33, 40, 60, 64
Linder Anders (s) 5:7, 9, 13, 18, 21
Glas John (fp) 5:8, 10
Langby Erik (m) 5:12, 14, 29, 32
Strömdahl Jan (v) 5:15, 26
Låby Elin (mp) 5:16
Landstingsrådet Nylund Watz (s) 5:19, 36, 52, 55, 57, 59
Johansson Per-Egon (kd) 5:20
Gustafsson Georg (s) 5:22, 27, 37
von Hofsten Lotten (v) 5:23
Bromme Rolf (fp) 5:24
Erson Wester Sten (kd) 5:30
Skoglund Mats (v) 5:31
Dingu Kyrklund Elena (v) 5:34
Rikken Gerard (mp) 5:35
Hammarsjö Göran 5:38, 44, 47, 53
Ifvarsson Mats (fp) 5:39, 48
Käärik Andres (fp) 5:41, 42
Landstingsrådet Ros (s) 5:43, 51
Askensten Åke (mp) 5:45, 46, 56, 65
Carpelan Cecilia (fp) 5:49
Helmerson Gunilla (m) 5:50
Hedberg Christer (s) 5:58
Landstingsrådet Sevefjord (v) 5:61
Birgersson Mia (v) 5:62
Landstingsrådet Rydberg (fp) 5:63